

INNOVATIVE
LEARNING
INSTITUTE
UNIVERSITY OF PHAYAO

Super KPI 1.1.2

โครงการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
ประจำปีงบประมาณ 2567

ประเภท นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

INNOVATIVE LEARNING INSTITUTE
UNIVERSITY OF PHAYAO

คำนำ

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยพะเยา จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเร่งด่วน Super KPI 1.1.2 โครงการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้สนใจรับทราบข้อมูล และเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และพัฒนานิสิตที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา และเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นิสิตเกิดทักษะชุมชน (Community Skill) และพัฒนานิสิตที่มีคุณภาพ รวมถึงสอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยพะเยา ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเตรียมคนและเสริมสร้างศักยภาพคนให้มีสมรรถนะและทักษะแห่งอนาคต

โดยโครงการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ สื่อการสอน และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวคิดในการพัฒนาและได้ทดลองใช้กับนิสิต เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้นิสิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ของนิสิต มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งปีงบประมาณที่ผ่านมา มีจำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ประเภทนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน จำนวน 7 โครงการ

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานสรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเร่งด่วน Super KPI 1.1.2 โครงการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ฉบับนี้ จะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ต่อไป

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยพะเยา
ตุลาคม 2567

สารบัญ

การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีทางการตลาดและปัญญาประดิษฐ์ ในการศึกษาด้านธุรกิจ.....	1
<i>อาจารย์กมลพงศ์ รัตนสงวนวงศ์ คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์</i>	
การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์การบริการโลหิต.....	19
<i>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร สุวรรณมิตร คณะสหเวชศาสตร์</i>	
การพัฒนาแบบการเยี่ยมบ้านเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลที่ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ในเขตรับผิดชอบของ รพ.สต.บ้านต้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.....	37
<i>ดร.พิทักษ์พงศ์ ปันดี และคณะ คณะพยาบาลศาสตร์</i>	
การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ ด้วยเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (AIC).....	58
<i>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรจน์มน ธรรมไชย คณะสหเวชศาสตร์</i>	
รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียนต่อสูขอนามัยนักเรียนในโรงเรียน.....	78
<i>อาจารย์เนตรนภา พรหมมา และคณะ คณะสาธารณสุขศาสตร์</i>	
ถอดบทเรียน: ซอฟต์แวร์เวอร์ชันชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจ เพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน.....	93
<i>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฬารัตน์ ขอบใจกลาง วิทยาลัยการจัดการ</i>	
การจัดการและการดำเนินการกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลด้านมิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ ผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาชุมชนพระเจนน กรุงเทพมหานคร.....	132
<i>รองศาสตราจารย์ ดร.เสวี วงษ์มณฑา และคณะ วิทยาลัยการจัดการ</i>	

INNOVATIVE LEARNING INSTITUTE
UNIVERSITY OF PHAYAO

การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีทางการตลาดและปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาด้านธุรกิจ

Transformative experience of marketing technology and artificial intelligence in
business education

ประเภทนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

กมลพงศ์ รัตนสงวนวงศ์

Kamolpong Ratanasanguanvongs

คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
E-mail: kamolpong.ra@up.ac.th

บทคัดย่อ

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง และสนับสนุนวิสาหกิจท้องถิ่น ผ่านการสร้างแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ www.upconnext.com

วิธีดำเนินการประกอบด้วยการให้นิสิต 60 คนทำงานร่วมกับวิสาหกิจชุมชน 2 ราย ในการคัดเลือกสินค้า ถ่ายภาพ และนำขึ้นขายบนเว็บไซต์ โดยแบ่งการเขียนคำอธิบายสินค้าเป็น 2 กลุ่ม คือใช้ AI และไม่ใช้ AI อย่างละ 6 ชิ้น จากนั้นวิเคราะห์ผลการเข้าถึงสินค้าด้วยสถิติ Independent Sample T-Test

ผลการศึกษาพบว่า การเข้าถึงสินค้าทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สินค้าที่ใช้ AI ในการเขียนคำอธิบายมียอดการเข้าถึงมากกว่า 20% อย่างไรก็ตาม สินค้าที่ขายได้จริงมาจากกลุ่มที่เขียนโดยคน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเข้าใจความต้องการของลูกค้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการขายสินค้าออนไลน์

โครงการนี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะของนิสิตในด้านการตลาดดิจิทัลและอีคอมเมิร์ซ แต่ยังสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน และเป็นต้นแบบสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชนในยุคดิจิทัล

การบูรณาการเรียนการสอนกับการปฏิบัติจริงผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนิสิตและสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น แม้ว่าเทคโนโลยี AI จะมีบทบาทสำคัญ แต่ทักษะมนุษย์ในการเข้าใจลูกค้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของการตลาดดิจิทัล โครงการนี้จึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: เทคโนโลยีการตลาด, ปัญญาประดิษฐ์, อีคอมเมิร์ซ, วิสาหกิจชุมชน

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา กำลังดำเนินการปฏิรูปการศึกษาด้านธุรกิจครั้งสำคัญ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในภูมิทัศน์ธุรกิจโลก โดยมีเป้าหมายหลักคือการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัลและอีคอมเมิร์ซ: มหาวิทยาลัยตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติบโตของอีคอมเมิร์ซและการตลาดดิจิทัล จึงมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับนักศึกษา เพื่อให้พวกเขาสามารถนำพาทักษะธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจท้องถิ่น ให้สามารถแข่งขันได้ในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขัน

การเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ: หลักสูตรใหม่ของคณะฯ มุ่งเน้นการให้ประสบการณ์จริงแก่นักศึกษา นอกเหนือจากความรู้ในห้องเรียน โดยการสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกับธุรกิจจริงในท้องถิ่น ผ่านโครงการต่างๆ เช่น การพัฒนาเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซและการจัดการช่องทางโซเชียลมีเดียเชิงพาณิชย์ วิธีการนี้ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจความท้าทายที่แท้จริงในการดำเนินธุรกิจและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในอนาคต

การสนับสนุนวิสาหกิจท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยพะเยาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นควบคู่ไปกับการศึกษา จึงได้ริเริ่มโครงการที่เชื่อมโยงนักศึกษากับผู้ประกอบการในพื้นที่ ผ่านการสร้างแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีคุณภาพ นักศึกษาจะได้เรียนรู้การทำตลาดดิจิทัล การจัดการห่วงโซ่อุปทาน และการบริหารธุรกิจออนไลน์ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน

การสร้างผลกระทบที่ยั่งยืน: เป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปนี้คือการสร้างผลกระทบเชิงบวกที่ยั่งยืนต่อทั้งนักศึกษาและชุมชน โดยมุ่งหวังให้บัณฑิตที่จบออกไปไม่เพียงแต่มีความรู้และทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ยังมีจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม การทำงานร่วมกับชุมชนตั้งแต่ช่วงเรียนจะช่วยปลูกฝังค่านิยมนี้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างภาคการศึกษาและภาคธุรกิจ

การใช้เทคโนโลยีและ AI: คณะฯ ได้บูรณาการเทคโนโลยีล่าสุดและปัญญาประดิษฐ์เข้ากับหลักสูตร เพื่อให้ศึกษาค้นคว้ากับเครื่องมือที่จะเป็นส่วนสำคัญในการทำงานในอนาคต เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้ AI ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด และการใช้ระบบอัตโนมัติในการจัดการธุรกิจ ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้บัณฑิตมีความได้เปรียบในตลาดแรงงานและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการหลักของการปฏิรูปนี้คือการสร้างเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซและช่องทางโซเชียลมีเดียเชิงพาณิชย์ โดยร่วมมือกับธุรกิจท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา โครงการนี้จะเป็นแพลตฟอร์มสำหรับนักศึกษาในการฝึกฝน

ทักษะการบริหารจัดการธุรกิจออนไลน์ การทำการตลาดดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ในขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการท้องถิ่นก็จะได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงตลาดออนไลน์และการได้รับคำแนะนำด้านกลยุทธ์ดิจิทัลจากทีมนักศึกษาและคณาจารย์

แนวทางนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมที่แยกส่วนระหว่าง ทฤษฎีและการปฏิบัติ มาสู่โมเดลที่บูรณาการความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์จริง และการพัฒนาชุมชนเข้าด้วยกัน มหาวิทยาลัยพะเยาหวังว่าโมเดลนี้จะไม่เพียงแต่ยกระดับคุณภาพของบัณฑิต แต่จะช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น และสร้างระบบนิเวศทางธุรกิจที่ยั่งยืนในระยะยาว การริเริ่มนี้อาจเป็นต้นแบบ สำหรับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมกำลังเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์

1. การพัฒนาทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จับต้องได้ในด้านอีคอมเมิร์ซ การตลาดดิจิทัล และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
2. การเพิ่มประสิทธิภาพความคิดสร้างสรรค์ เพื่อปลูกฝังสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนสามารถปลดปล่อยความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาเนื้อหาที่โดนใจกลุ่มเป้าหมาย
3. สร้างประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมอีคอมเมิร์ซที่แท้จริง โดยทำงานร่วมกับองค์กรในท้องถิ่นเพื่อดูแลและขยายผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่มีเอกลักษณ์

ขอบเขตการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ได้แก่ เว็บไซต์อีคอมเมิร์ซของหลักสูตร www.upconnect.com เครื่องมือเทคโนโลยีทางการตลาด เช่น Generative AI, Google Keyword Planner, Ubersuggest, Ahrefs และ เครื่องมือสรุปผลบนแพลตฟอร์ม google analytics

นิสิตในรายวิชา 128112 การตลาดดิจิทัล 128325 การออกแบบเนื้อหาการตลาดดิจิทัล 128338 การตลาดออนไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน 128430 การบริหารตลาดสินค้าออนไลน์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) โดย David Kolb (1984) ทฤษฎีนี้เสนอว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการผ่านประสบการณ์ตรงและการสะท้อนคิดจากประสบการณ์นั้น Kolb อธิบายว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการวงจร 4 ขั้นตอน: 1) ประสบการณ์เชิงรูปธรรม (Concrete Experience): การได้รับประสบการณ์ใหม่หรือตีความประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation): การสะท้อนคิดและวิเคราะห์ประสบการณ์ 3) การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization): การสร้างทฤษฎีหรือแนวคิดจากการสังเกตและสะท้อนคิด 4) การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation): การนำแนวคิดไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ โครงการของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล ใช้แนวคิดนี้โดยให้นักศึกษาได้ทำงานกับธุรกิจจริง ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์เชิงรูปธรรม จากนั้นนักศึกษาจะได้อธิบายจากประสบการณ์ สร้างแนวคิดหรือทฤษฎีของตนเอง และนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง วิธีนี้ช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริงมากขึ้น

แนวคิดการศึกษาแบบบูรณาการการทำงาน (Work-Integrated Learning) โดย Stephen Billett (2009) Billett เสนอว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในชั้นเรียนกับประสบการณ์การทำงานจริง แนวคิดนี้มีหลักการสำคัญ ดังนี้: 1) การเรียนรู้ในบริบทจริง: นักศึกษาได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง 2) การบูรณาการทฤษฎีและการปฏิบัติ: นักศึกษาสามารถเห็นความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีที่เรียนในชั้นเรียนกับการปฏิบัติงานจริง 3) การพัฒนาทักษะวิชาชีพ: นักศึกษาได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอาชีพในอนาคต 4) การสร้างเครือข่ายวิชาชีพ: นักศึกษาได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม โครงการอีคอมเมิร์ซของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัลใช้แนวคิดนี้โดยให้นักศึกษาได้ทำงานกับธุรกิจจริงในการพัฒนาและดำเนินการแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติไปพร้อมกัน

ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) โดย Fred Davis (1989) Davis เสนอโมเดลที่อธิบายว่าทำไมบุคคลถึงยอมรับหรือปฏิเสธเทคโนโลยีใหม่ โมเดลนี้ระบุปัจจัยหลัก 2 ประการที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี: 1) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ (Perceived Usefulness): ระดับที่บุคคลเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน 2) การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use): ระดับที่บุคคลเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีจะไม่ต้องใช้ความพยายามมาก โครงการของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล ใช้แนวคิดนี้ในการออกแบบการฝึกอบรมและสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่น โดยเน้นการแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลและอีคอมเมิร์ซ และการทำให้การใช้งานเทคโนโลยีเหล่านี้ง่ายและเข้าถึงได้

แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value) โดย Michael Porter และ Mark Kramer (2011) Porter และ Kramer เสนอว่าธุรกิจสามารถสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อมกันได้

แนวคิดนี้มีหลักการสำคัญ ดังนี้: 1) การสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กัน: ธุรกิจควรมองหาโอกาสที่จะสร้างผลกำไรและแก้ปัญหาสังคมไปพร้อมกัน 2) การกำหนดนิยามใหม่ของห่วงโซ่คุณค่า: พิจารณาผลกระทบทางสังคมในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่คุณค่า 3) การสร้างคลัสเตอร์ท้องถิ่น: สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ที่ธุรกิจดำเนินงานโครงการของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล สะท้อนแนวคิดนี้โดยการสร้างประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักศึกษา (ได้รับประสบการณ์และทักษะ) มหาวิทยาลัย (พัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์) และชุมชนท้องถิ่น (ได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาธุรกิจ)

ทฤษฎีพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce Theory) โดย Efraim Turban และคณะ (2017) Turban และคณะนำเสนอกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมสำหรับการเข้าใจและจัดการ e-commerce ประกอบด้วย: 1) โครงสร้างพื้นฐานของ e-commerce: เทคโนโลยี, โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ, โครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายและนโยบาย 2) ประเภทของ e-commerce: B2C, B2B, C2C, และอื่นๆ 3) กลยุทธ์และโมเดลธุรกิจ e-commerce 4) การตลาดและการโฆษณาออนไลน์ 5) ความปลอดภัยและการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ 6) ผลกระทบทางสังคมและจริยธรรมของ e-commerce โครงการของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล ใช้กรอบแนวคิดนี้ในการออกแบบหลักสูตรและโครงการ e-commerce ให้ครอบคลุมทุกมิติของการทำธุรกิจออนไลน์ ทำให้นักศึกษาและผู้ประกอบการท้องถิ่นเข้าใจภาพรวมและสามารถวางแผนกลยุทธ์ e-commerce ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีความเกี่ยวข้อง (Relevance Theory) ในบริบทของ SEO Sperber และ Wilson (1986) นำเสนอทฤษฎีนี้ในด้านภาษาศาสตร์ แต่สามารถประยุกต์ใช้กับ SEO ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการตลาดสมัยใหม่ได้ ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสาร ในบริบทของ SEO หมายถึงการสร้างเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้ รวมถึงการใช้คำหลัก (keywords) ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม อ้างอิง: Sperber, D., & Wilson, D. (1986). *Relevance: Communication and cognition*. Harvard University Press. commerce โครงการของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล ได้มีการใช้ SEO เป็นหัวใจสำคัญเนื่องจากการพัฒนาเว็บไซต์ upconnext จำเป็นต้องใช้การค้นหาจาก google เพื่อใช้ในการขายสินค้าของชุมชน

การบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้เข้าด้วยกันใน commerce โครงการของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดดิจิทัลจะช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง และสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างนักศึกษา มหาวิทยาลัย และชุมชนท้องถิ่น

กรอบแนวคิด

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการดำเนินโครงการ

วิธีการดำเนินการ (หัวข้อตัวอักษร TH Sarabun New 16 pt. ตัวหนา)

1. กลุ่มเป้าหมาย
 - นิสิต 60 คน
 - วิสาหกิจชุมชน 2 ราย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
 - แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซของหลักสูตรฯ www.upconnext.com
 - การใช้เครื่องมือ AI เพื่อการทำ SEO Content
 - ข้อมูลทุติยภูมิจากแพลตฟอร์มออนไลน์
3. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
 - นิสิตคัดเลือกสินค้าของชุมชนเพื่อนำมาถ่ายภาพสินค้าแบบมืออาชีพ
 - นิสิตนำรูปสินค้าลงแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ พร้อมตั้งราคาและจัดทำระบบสต็อกสินค้า
 - นิสิตทำคอนเทนต์ลงแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ด้วยเครื่องมือ Marketing Technology โดยแบ่งคอนเทนต์ออกเป็น 2 ชนิด ส่วนที่ถูกสร้างด้วย AI และส่วนที่ใช้คนสร้างนั้น
 - นิสิตดึงข้อมูลผลลัพธ์การดำเนินงาน web analytics จากเครื่องมือในแพลตฟอร์มต่างๆ
 - นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการเข้าถึงสินค้าในเว็บ upconnext.com เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการเข้าถึงของข้อมูลสองแบบ แบบใช้ AI และไม่ใช้ ด้วยสถิติ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือจำนวนการเข้าสู่สินค้าในเว็บ upconnect ที่ถูกเขียนคอนเทนต์ด้วย AI และอีกกลุ่มคือไม่ใช่ AI จึงใช้สถิติ Independent Sample T-Test (Unequal Variance) เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์

รูปแบบหรือโมเดลการจัดการเรียนการสอน/สิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน/นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

หลักสูตรที่ได้ยึดสมรรถนะที่พึงประสงค์ จากประกาศของกระทรวงฯ เป็นที่ตั้งได้แก่ การทำให้เว็บไซต์ติดหน้าแรกบนผลลัพธ์ของการสืบค้น

1. สามารถปรับปรุงเว็บไซต์ให้สอดคล้องกับการทำงานของ search Engine โดยมีจุดมุ่งหมายให้เว็บไซต์ปรากฏในลำดับต้นต้นของผลการค้นหา
2. สามารถเขียนเนื้อหาในเว็บที่ตอบโจทย์ทั้งผู้อ่านและเข้ากันได้กับการทำงานของ search engine
3. สามารถเลือกใช้ keyword ที่เหมาะสม
4. สามารถสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลของคู่แข่งเพื่อนำมาใช้ประกอบการปรับปรุงเว็บไซต์ได้

การวิเคราะห์เว็บไซต์

1. สามารถวิเคราะห์สถิติและพฤติกรรมผู้เข้าชมเว็บไซต์
2. สามารถใช้เครื่องมือ web analytics เช่น google analytics ที่วัด ประสิทธิภาพของเว็บไซต์ด้วยการนำข้อมูลเชิงลึกของลูกค้าที่เข้ามาเยี่ยมชมหน้าเว็บไซต์มาวิเคราะห์ได้อย่างดี
3. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากเว็บไซต์ของตนเองและคู่แข่งเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงเว็บไซต์และใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดออนไลน์
4. สามารถเข้าใจความหมายต่างๆของข้อมูลและนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้วิเคราะห์สรุปให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการทำการตลาด

การตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา

1. สามารถทำการตลาดผ่านเครื่องมือค้นหาบนอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มอันดับแรงกิ้งระบบ search engine โดยการซื้อโฆษณา
2. สามารถออกแบบเนื้อหาและ keyword ที่เหมาะสมได้สามารถออกแบบและวางแผนการลงโฆษณาบนพื้นที่โฆษณาบนเครื่องมือค้นหาบนอินเทอร์เน็ต
3. สามารถออกแบบและวางแผนการลงโฆษณาบนหน้าแสดงผลการค้นหาของ search engine โดยคำนวณค่าใช้จ่ายจากการคลิกข้อความโฆษณา

4. สามารถกำหนด keyword ที่เหมาะสมเพื่อให้โฆษณาแสดงให้กลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์หรือบริการรับรู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ search engine marketing

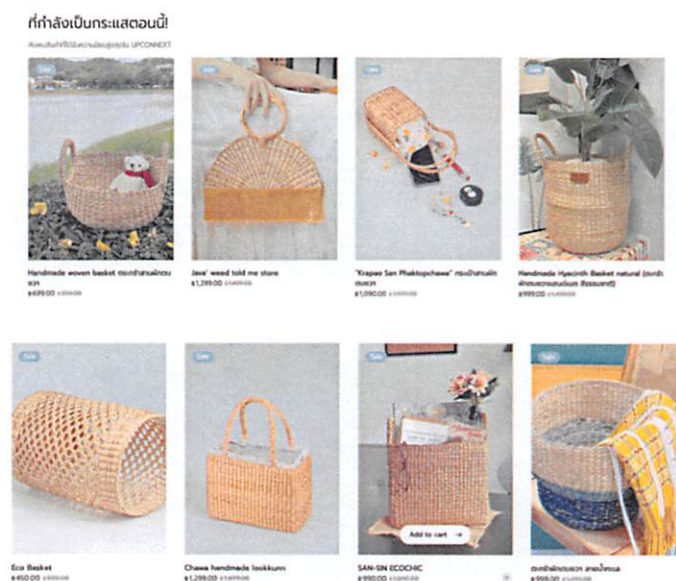
จึงได้เห็นว่าจัดการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซไว้เป็นเครื่องมือหลักในการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการทักษะ สมรรถนะ จากหลายวิชามาใช้ได้ จึงได้พัฒนาเว็บไซต์ของตัวเองชื่อ www.upconnect.com เพื่อเชื่อมโยงการเรียนการสอน วิจัย บริการวิชาการ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปณิธาน และพันธกิจของมหาวิทยาลัย

ภาพ 2 หน้าเว็บไซต์ของหลักสูตร www.upconnect.com

ภาพ 3-4

สินค้าของชุมชนที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาในเว็บ www.upconnect.com

โดยเว็บไซต์ www.upconnect.com จะมีคณะกรรมการการดำเนินงานโดยนิสิตในแต่ละรุ่น ลักษณะเหมือนบริษัทจำลอง โดยอาจารย์เป็นผู้ดูแลกำกับ ซึ่งบูรณาการกับหลายรายวิชาในหลักสูตร ที่ทำให้

ทุกภาคการศึกษาสามารถหมุนเวียนมาบริหารเว็บไซต์ให้ดำเนินธุรกิจได้ โดยในแต่ละรายวิชาจะมีหน้าที่เสมือนแผนก หรือฟังก์ชันการทำงานของบริษัทเอกชน ดังนี้

รายวิชา 128112 การตลาดดิจิทัล นิสิตมีหน้าที่วิเคราะห์และค้นหาสินค้าที่มีคุณภาพของชุมชน วิเคราะห์กลุ่มลูกค้า การวางตำแหน่งทางผลิตภัณฑ์

รายวิชา 128325 การออกแบบเนื้อหาการตลาดดิจิทัล นิสิตเลือกสินค้ามาถ่ายรูปในระดับสตูดิโอ และออกแบบเนื้อหา ที่สอดคล้องกับกลุ่มลูกค้า กำหนดสื่อและแพลตฟอร์มที่ใช้ กำหนดรายละเอียดสินค้า ที่สอดคล้องกับปัญหาและพฤติกรรมของลูกค้า

รายวิชา 128338 การตลาดออนไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน นิสิตกำหนด Profit Model และการบริหารจัดการระบบหลังบ้านร่วมกับชุมชน เช่น สต็อกสินค้า การตั้งราคา การกำหนดค่าตอบแทนการขาย กำหนดหน้าที่ทางธุรกิจเช่น การโฆษณา การแพคสินค้า การขนส่งสินค้า

128430 การบริหารตลาดสินค้าออนไลน์ นิสิตวิเคราะห์ภาพรวมขององค์กร ทำ Business Anlysis วิเคราะห์ผลตอบแทน ผลลัพธ์ รวมถึงการทบทวนทิศทางขององค์กร การปรับกลยุทธ์องค์กร

ซึ่งถ้าทำครบทุกการดำเนินงาน upconnext จะสามารถดำเนินการตามแบบของแผนกการตลาดดิจิทัลในองค์กรธุรกิจจริงได้

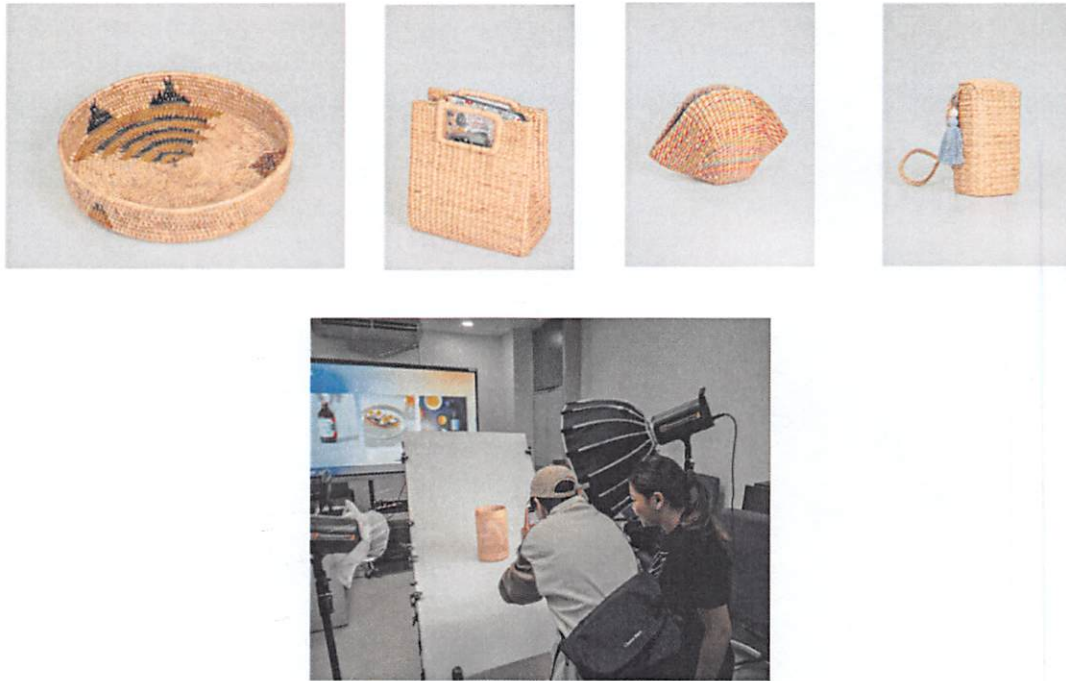
ภาพ 5-7

ขั้นตอนการนำนิสิตลงชุมชนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างเพื่อนำมาขายในเว็บ www.upconnext.com

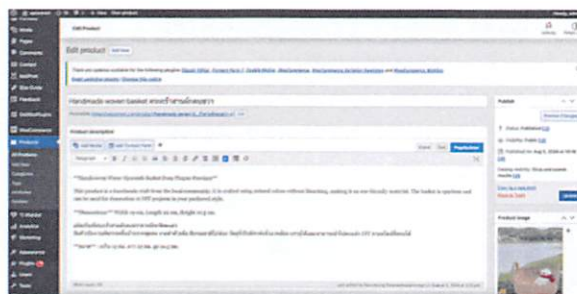
ภาพ 8-12

ขั้นตอนการถ่ายภาพสินค้าของชุมชนก่อนนำลงเว็บ www.upconnext.com

ภาพ 13

ขั้นตอนการนำภาพสินค้าลงเว็บ upcoonext และกำหนดรายละเอียดสินค้า ราคา โปรโมชันส่วนลด และสต็อกสินค้า ในระบบหลังบ้าน

ภาพ 14-15

การศึกษานี้ มุ่งเน้นไปผลลัพธ์การเข้าถึงสินค้าในเว็บไซต์ e-commerce ของหลักสูตร การตลาดดิจิทัล จากการเขียนคอนเทนต์รายละเอียดขายสินค้าทั้งหมด 12 ชิ้น โดยสินค้าถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ใช้ AI ในการเขียนคอนเทนต์ขายสินค้าจำนวน 6 ชิ้น และกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ AI ในการเขียนคอนเทนต์ขายสินค้า อีก 6 ชิ้น และเก็บข้อมูลการเข้าถึงสินค้าจำนวน 3 ช่วง

ผลการศึกษาโดยใช้สถิติ Independent Sample T-Test พบว่า มีผลลัพธ์การเข้าถึงเว็บไซต์ upconext ของสินค้าทั้งสองกลุ่ม ทั้ง 3 ช่วงการวัดผลที่ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 1

ตารางผลลัพธ์การเข้าถึงสินค้าในเว็บไซต์ upconnext

สินค้า	ประเภท	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 3
1	คน	23	0	0
2	คน	8	0	5
3	คน	8	12	0
4	คน	17	18	24
5	คน	27	13	31
6	คน	84	20	34
7	AI	48	38	25
8	AI	9	0	11
9	AI	3	4	4
10	AI	37	4	0
11	AI	30	24	80
12	AI	29	6	37

ตาราง 2

ตารางผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสินค้า 2 กลุ่มในช่วงเวลาที่ 1

	Variable 1	Variable 2
Mean	27.8333333	26
Variance	816.566667	289.6
Observations	6	6
Hypothesized Mean Difference	0	
df	8	
t Stat	0.1350227	

P(T<=t) one-tail	0.44796467
t Critical one-tail	1.85954804
P(T<=t) two-tail	0.89592934
t Critical two-tail	2.30600414

ตาราง 3

ตารางผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสินค้า 2 กลุ่มในช่วงเวลาที่ 2

	Variable 1	Variable 2
Mean	8.6	12.6666667
Variance	66.8	225.066667
Observations	5	6
Hypothesized Mean Difference	0	
df	8	
t Stat	-0.5701682	
P(T<=t) one-tail	0.2921084	
t Critical one-tail	1.85954804	
P(T<=t) two-tail	0.58421681	
t Critical two-tail	2.30600414	

ตาราง 4

ตารางผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสินค้า 2 กลุ่มในช่วงเวลาที่ 3

	Variable 1	Variable 2
Mean	15.6666667	26.1666667
Variance	249.066667	884.566667
Observations	6	6
Hypothesized Mean Difference	0	
df	8	
t Stat	-0.763886123	
P(T<=t) one-tail	0.233432186	
t Critical one-tail	1.859548038	
P(T<=t) two-tail	0.466864372	
t Critical two-tail	2.306004135	

สรุปผลและอภิปรายผล

การเข้าถึงสินค้าในเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซของหลักสูตร upconnect.com ที่ถูกเขียนคำอธิบายสินค้าด้วย AI และ ไม่ใช่ AI มีผลลัพธ์การเข้าถึงเว็บไซต์ของสินค้าทั้งสองกลุ่ม ทั้ง 3 ช่วงเวลาในการวัดผลที่ไม่แตกต่างกัน แต่หากดูยอดรวมการเข้าถึงของสินค้าจะพบว่าสินค้าที่ถูกเขียนรายละเอียดสินค้าด้วย AI มียอดการเข้าถึงมากกว่าอีกกลุ่ม 20% (389 ครั้งและ 324 ครั้ง ตามลำดับ)

หลังจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายละเอียดสินค้าทั้ง 12 ชิ้น สามารถอภิปรายผลได้ว่าการเข้าใจลูกค้า (customer-centric) ถึงปัญหา พฤติกรรมการบริโภค การใช้งาน แล้วนำประเด็นเหล่านี้มาสร้างคอนเทนต์ เขียนอธิบายในรายละเอียดสินค้า จะช่วยให้มีโอกาสขายสินค้าได้มากกว่า แม้ว่า AI จะสามารถใช้คำในการเขียนได้สวยงามกว่า

จากผลการดำเนินงาน พบว่า สินค้าที่ขายได้จากการดำเนินกิจกรรมนี้ 1,299 บาท มาจากสินค้ากลุ่มที่เขียนโดยใช้คน ไม่ใช่ AI ดังนั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ หรือแตกต่างจากสินค้าคู่แข่ง ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สินค้าขายทางออนไลน์ได้ รวมไปถึงการเขียนขายสินค้าที่เข้าอกเข้าใจลูกค้า (Empathy-driven Marketing) จะช่วยให้สินค้าขายได้มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้

การเขียนรายละเอียดสินค้าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการขายสินค้าบนโลกออนไลน์ โดยเฉพาะเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซ ซึ่งควรใช้เครื่องมือทางการตลาดสมัยใหม่ (Marketing Technology) ช่วยในการเขียนและผนวกรวมกับการเขียนที่ใช้คน ในการขัดเกลาการใช้คำให้มีความเข้าใจและเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า โดยใช้ข้อมูลเชิงลึก ความต้องการ พฤติกรรมผู้บริโภคมาประกอบในการเขียนจะช่วยเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป

ควรประสานงานกับชุมชนให้รอบคอบ และระมัดระวังในหลายประเด็นเช่น การกำหนดราคาต้องไม่ต่ำกว่าที่หน้าร้านชุมชนขาย การกำหนดระยะเวลาการผลิตสินค้า การสต็อกสินค้า การแพคและการส่งสินค้า ซึ่งชุมชนมีความสนใจในการนำสินค้ามาขายในแพลตฟอร์มอื่นๆมาก หากทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตรงกัน ก็จะสามารถพัฒนาโครงการได้สมบูรณ์ ยิ่งยืนยั้งขึ้น

การนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์

เว็บไซต์ upconnect ของหลักสูตร สามารถถูกพัฒนาต่อยอดไปได้มากกว่าการนำสินค้าของชุมชนที่มีอยู่แล้วมาขาย ในอนาคตอาจเป็นการนำสินค้าของนิสิต หรือสินค้าหรือบริการที่มาจากงานวิจัยและบริการวิชาการของอาจารย์ในหลักสูตรหรือมหาวิทยาลัย เนื่องจากวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์ต้องการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปณิธาน ของมหาวิทยาลัย และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของคณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการและนักการสื่อสารมืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- Billett, S. (2009). Realising the educational worth of integrating work experiences in higher education. *Studies in Higher Education*, 34(7), 827-843.
- Blakely, E. J., & Leigh, N. G. (2013). *Planning local economic development: Theory and practice*. SAGE Publications.
- Chesbrough, H. W. (2003). *Open innovation: The new imperative for creating and profiting from technology*. Harvard Business Press.
- Collins, A. M., & Loftus, E. F. (1975). A spreading-activation theory of semantic processing. *Psychological Review*, 82(6), 407-428.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9-30.
- Gefen, D., Karahanna, E., & Straub, D. W. (2003). Trust and TAM in online shopping: An integrated model. *MIS Quarterly*, 27(1), 51-90.
- Kitchens, B., Dobolyi, D., Li, J., & Abbasi, A. (2018). Advanced customer analytics: Strategic value through integration of relationship-oriented big data. *Journal of Management Information Systems*, 35(2), 540-574.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- Koufaris, M. (2002). Applying the technology acceptance model and flow theory to online consumer behavior. *Information Systems Research*, 13(2), 205-223.
- Marcotte, E. (2011). *Responsive web design. A Book Apart*.
- Mitchell, T. M. (1997). *Machine learning*. McGraw-Hill.
- Page, L., Brin, S., Motwani, R., & Winograd, T. (1999). The PageRank citation ranking: Bringing order to the web. Stanford InfoLab.

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review*, 89(1/2), 62-77.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster.

Russell, S. J., & Norvig, P. (2020). *Artificial intelligence: A modern approach* (4th ed.). Pearson.

Salton, G., & McGill, M. J. (1983). *Introduction to modern information retrieval*. McGraw-Hill.

Sperber, D., & Wilson, D. (1986). *Relevance: Communication and cognition*. Harvard University Press.

Turban, E., Outland, J., King, D., Lee, J. K., Liang, T. P., & Turban, D. C. (2017). *Electronic commerce 2018: A managerial and social networks perspective*. Springer.

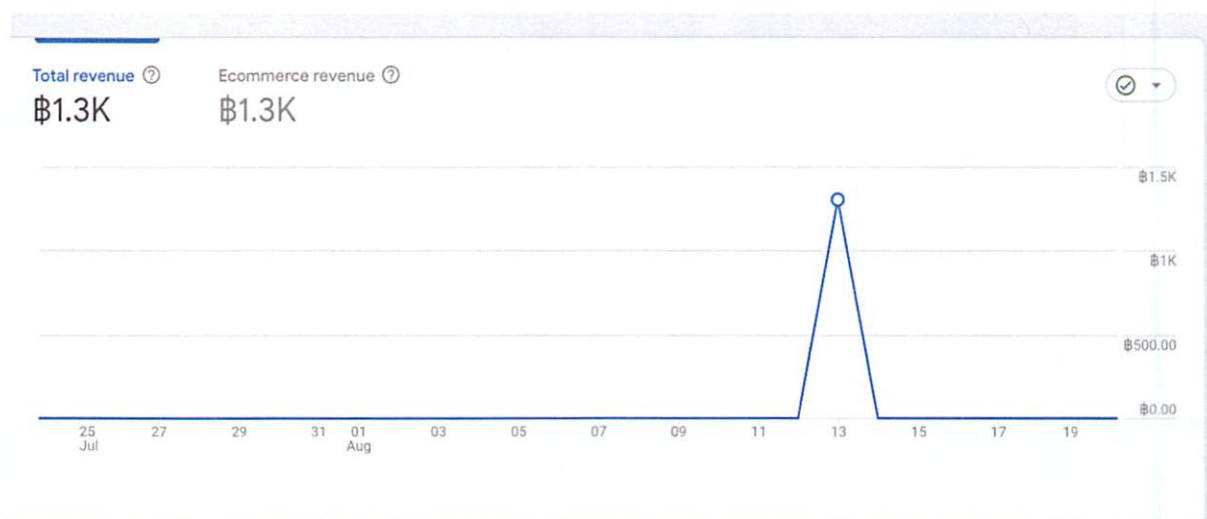
UNESCO. (2014). *UNESCO roadmap for implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development*. UNESCO.

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425-478.

ภาคผนวก

ภาพ 18

ยอดขายสินค้าจากการดำเนินงาน

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ในรายวิชาวิทยาศาสตร์การบริการโลหิต

Development of a Community-Based Learning model in conjunction with
the 21th Century Learning Skills in Blood Transfusion Sciences Program

ประเภทนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร สุวรรณมิตร*

Assistant Professor Dr. Sittiporn Suwannamit*

สาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
sittiporn.su@up.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาและพัฒนาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์การบริการโลหิต โดยประกอบด้วยการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนและชุมชน สำรวจสถานการณ์ของชุมชน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรม ถ่ายทอดให้กับชุมชนเพื่อนำไปดำเนินการต่อ เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียน ประเมินระดับทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ และระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 ราย เป็นเพศหญิง 77 ราย (ร้อยละ 77) เป็นเพศชาย 27 ราย (ร้อยละ 27) มีผลการประเมินทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.23, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) โดยในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านปฏิบัติการในการสร้างเสริมสุขภาพด้วยวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ ตามลำดับ และผลการประเมินระดับความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.45) จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน และผู้เรียนก็มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้เช่นกัน

คำสำคัญ: การบริจาคโลหิต, วิทยาศาสตร์การบริการโลหิต, เทคนิคการแพทย์, ชุมชน

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การบริหารจัดการผู้บริจาคโลหิตและทักษะการเจาะเก็บโลหิตผู้บริจาค (Donor management & Donor blood collection skills) ถือเป็นทักษะและสมรรถนะหลักที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ กล่าวคือนักเทคนิคการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์การบริการโลหิตนอกจากจะต้องสามารถทดสอบความเข้ากันได้ก่อนการให้เลือดแก่ผู้ป่วยในทุกกรณีเพื่อป้องกันปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์จากการรับส่วนประกอบของเลือดแล้ว นักเทคนิคการแพทย์จะต้องสามารถจัดหาเลือดจากผู้บริจาคที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ตรวจคัดกรองโรคติดต่อจากเลือด เพื่อให้ได้เลือดที่มีคุณภาพและปลอดภัยตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้นหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคนิคการแพทย์) ของสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ คณะสหเวชศาสตร์ จึงกำหนดให้รายวิชาวิทยาศาสตร์การบริการโลหิต 1 และ 2 ต้องมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้บริจาคโลหิตและการเจาะเก็บเลือดผู้บริจาค

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ความต้องการใช้โลหิตเพื่อรักษาผู้ป่วยของประเทศไทยยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดหาโลหิตเพิ่มขึ้นโดยมีอัตราการจัดหาโลหิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละร้อยละ 3.8 จากสถิติการจัดหาโลหิตในปี พ.ศ. 2565 พบว่าต้องมีการจัดหาโลหิตทั้งประเทศสูงถึง 2.7 ล้านยูนิต ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2567 จำเป็นต้องจัดหาโลหิตบริจาคอย่างน้อย 3,400 ยูนิตต่อวันจึงจะเพียงพอ การปรับกลยุทธ์การรณรงค์จัดหาผู้บริจาคโลหิต เพื่อให้มีโลหิตสำรองเพียงพอต่อการรักษาพยาบาล โดยจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ให้ความรู้ และสร้างความตระหนักให้ประชาชนทั่วไปเยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ครู วิทยากร อาสาสมัคร เป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม โดยการบริจาคโลหิต และประเมินตนเองให้มีความพร้อมในการบริจาคโลหิตเพื่อลดจำนวนผู้บริจาคโลหิตที่ถูกปฏิเสธไม่ให้บริจาคโลหิตทั้งชั่วคราวและถาวร เพิ่มการบูรณาการความร่วมมือขยายการจัดรับบริจาคโลหิตกับหน่วยงานในพื้นที่ เขต วัด สถานที่ราชการ ชุมชน หมู่บ้าน และขยายสถานที่รับบริจาคโลหิตจากห้องรับบริจาคโลหิตประจำที่ (Fixed Station) เป็นหน่วยรับบริจาคโลหิตเคลื่อนที่ เพื่อเพิ่มความสะดวก ลดการเดินทาง ช่วยให้ผู้บริจาคโลหิตเข้าถึงการบริจาคโลหิตได้ง่ายขึ้น รวมทั้งเผยแพร่ความรู้เรื่องการบริจาคโลหิต ความพร้อมในการบริจาคโลหิต คุณสมบัติการบริจาคโลหิต การเตรียมตัวก่อนและหลังการบริจาคโลหิต ด้วยช่องทางสื่อที่ทันสมัย เช่น เว็บไซต์ และสื่อโซเชียลมีเดีย

ดังนั้น รายวิชาวิทยาศาสตร์การบริการโลหิต จึงมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการผู้บริจาคโลหิตและการเจาะเก็บโลหิตบริจาคให้แก่ผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของวิชาชีพ พร้อมกับเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะแห่งอนาคต การสร้าง Skill Set 5C+ ให้กับนิสิตที่ประกอบด้วย Creativity Critical-Thinking Communication Collaboration และ Community Skills และการมีส่วนร่วมของชุมชน กล่าวคือมีการเตรียมความพร้อมทั้งความรู้และทักษะให้แก่ตัวผู้เรียน และผลักดันให้ผู้เรียนมีโอกาสได้นำความรู้ที่ได้จากชั้นเรียนไปถ่ายทอดให้กับชุมชน มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบในการวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนนั้น เพื่อสร้างแกนนำจิตอาสาส่งเสริมช่วยเหลือด้านการจัดหาผู้บริจาคโลหิต และช่วยรณรงค์จัดหาโลหิตได้ตามเป้าหมาย อีกทั้งจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโลหิตและการบริจาคโลหิต การคัดกรองผู้บริจาคโลหิต และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลอื่นได้ตามบริบทของชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในส่งเสริมและพัฒนานิสิตให้มีทักษะการบริหารจัดการผู้บริจาคโลหิตและการเจาะเก็บโลหิตบริจาค
2. เพื่อให้ นิสิตสามารถนำกระบวนการคิดแบบ Critical-Thinking มาวิเคราะห์หาสาเหตุและสร้างสรรค์วิธีการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และวางแผนในการทำงานร่วมกับชุมชน
3. เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดหาโลหิตบริจาค

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการด้านการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ ร่วมกับแนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยการปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้รับความช่วยเหลือ มาเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ โดย โดยเริ่มจากนิสิตใช้ทักษะ Critical-Thinking ในการสำรวจ วิเคราะห์หาสาเหตุและทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต สร้างสรรค์หาวิธีการแก้ไขและออกแบบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมตามบริบทของชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนรู้ในกระบวนการต่าง ๆ กับแกนนำสุขภาพชุมชน ใช้ทักษะ Collaboration ในการวางแผนทำงานร่วมกับทีมและแกนนำสุขภาพชุมชน และใช้ทักษะ Communication และ Community Skills ในการถอดถ่ายความรู้และร่วมมือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหน่วยรับบริจาคโลหิตเคลื่อนที่

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วิชาชีพเทคนิคการแพทย์ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ พ.ศ. 2557 หมายความว่า วิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์เพื่อให้ได้สิ่งตัวอย่างทางการแพทย์และการดำเนินการโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการตรวจ ทดสอบ วิเคราะห์ วิจัย และการรายงานผลการตรวจ เพื่อการวินิจฉัยการติดตามการรักษา การพยากรณ์โรค และการป้องกันโรคหรือเพื่อการประเมินภาวะสุขภาพ ซึ่งจัดเป็นวิชาชีพหนึ่งในกลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ปฏิบัติงานภายในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์หรือห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูงตร ในการมุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการป้องกันและรักษาโรคต่างๆ ให้กับบุคคลทั่วไปและผู้ป่วย ด้วยวิธีการที่เกี่ยวข้องศาสตร์ด้านต่าง ๆ ทางเทคนิคการแพทย์ ได้แก่ โลหิตวิทยา จุลทรรศน์ ศาสตร์ ภูมิคุ้มกันวิทยา วิทยาศาสตร์การบริการโลหิต เคมีคลินิก พิษวิทยา จุลชีววิทยา และปรสิตวิทยา

หน่วยงานวิทยาศาสตร์การบริการโลหิต และ/หรืองานธนาคารเลือดทำหน้าที่จัดหาเลือดจากผู้บริจาคที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ตรวจคัดกรองโรคติดต่อจากเลือด เตรียมส่วนประกอบของเลือดในแบบต่าง ๆ และเก็บรักษาอย่างถูกต้องเพื่อรักษาคุณภาพของส่วนประกอบของเลือดให้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับใช้พิจารณาให้การรักษาผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพแตกต่างกัน นอกจากนี้ หน้าที่สำคัญยิ่งของนักเทคนิคการแพทย์ คือการปฏิบัติการตรวจก่อนการให้เลือดในทุกกรณีเพื่อป้องกันปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์จากการรับส่วนประกอบของเลือด

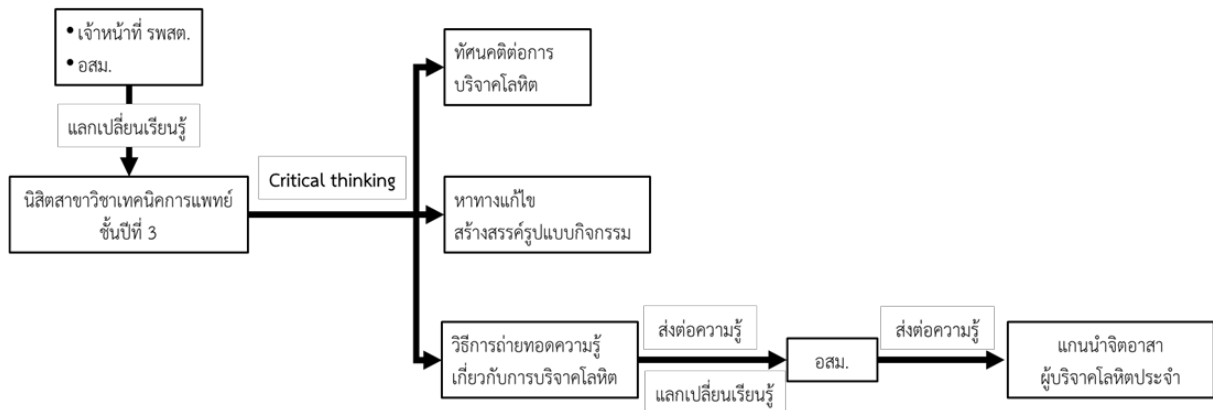
กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge management) เป็นกระบวนการที่นำมาใช้ สำหรับการถ่ายโอนความรู้ต่าง ๆ โดยได้มีการอิงมาจากแนวคิดแบบจำลองเซไก (SECI Model) ซึ่งเป็นทฤษฎีกระบวนการสร้างความรู้โดยผ่านการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างความรู้ที่อยู่ภายในกับความรู้ที่อยู่ภายนอก และมีรูปแบบการเปลี่ยนลักษณะความรู้ดังนี้ คือ 1) การแลกเปลี่ยนทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้จากปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคมจากบุคคลไปยังอีกบุคคล เช่น การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ของคน

ที่ทำงานร่วมกัน หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของงานที่ทำร่วมกัน เป็นต้น 2) การนำออกสู่ภายนอก (Externalization) ซึ่งเป็นการนำความรู้ภายในที่ได้จากการถ่ายทอดออกมาสู่ภายนอกในรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถแบ่งปันไปยังผู้อื่นได้ง่ายขึ้น การเขียนเป็นบทความ เช่น เอกสารคู่มือ หรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ เป็นต้น 3) การผสมผสาน (Combination) จาก การถ่ายทอดความรู้ของการแลกเปลี่ยนทางสังคม และการนำออกสู่ภายนอก ทำให้เกิดการเรียนรู้จากบุคคลอื่น หรือนำมาใช้ในการกำหนดเป็นแนวปฏิบัติต่าง ๆ 4) การรับความรู้เข้ามาสู่ตนเอง (Internalization) จากการผสมผสาน ทำให้ความรู้ภายนอกเกิดการถูกเรียนรู้และกลับไปเป็นความรู้ที่ฝังลึกภายในบุคคลนั้น (บุญดี บุญากิจ และคณะ, 2549)

แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ (ฐิตินันท์ ดาวศรี และคณะ, 2564; อมรัตน์ เตชะนอก และคณะ, 2563) นิสิตจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีศักยภาพสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเท่าทัน ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้ (3Rs) ได้แก่ การอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และนวัตกรรม (4Cs) ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การร่วมมือ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่ ทั้งนี้การเรียนการสอนจะเน้นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เข้ากับบริบทของโลกที่ได้เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นเพื่อให้นิสิตได้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับสมรรถนะทางวิชาชีพ ผ่านการบูรณาการร่วมกับการบริการวิชาการเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพของชุมชน การเรียนการสอนในหัวข้อเกี่ยวกับการรับบริจาคโลหิตในรายวิชาวิทยาศาสตร์การบริการโลหิต 1 และ 2 จึงมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้นิสิตได้มีการคิดวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของการไม่มาบริจาคโลหิต จากการสำรวจทัศนคติของประชาชนผ่านแบบสอบถาม และร่วมกันสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขและสร้างรูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการบริจาคโลหิตร่วมกับแกนนำสุขภาพชุมชน และมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตเพื่อสร้างแกนนำจิตอาสาส่งเสริมช่วยเหลือด้านการจัดหาผู้บริจาคโลหิต และช่วยรณรงค์จัดหาโลหิตได้ตามเป้าหมาย

กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมาย

- นิตยสารวิชาเทคนิคการแพทย์ ชั้นปี 3 คณะสหเวชศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา

382351 วิทยาศาสตร์การบริการโลหิต 1 และ 382352 วิทยาศาสตร์การบริการโลหิต 2

- เจ้าหน้าที่ รพสต. และ อสม.แกนนำในพื้นที่ จ.พะเยา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- แบบสอบถามทัศนคติต่อการบริการโลหิตของชุมชน
- แบบประเมินความรู้ความเข้าใจในการรับบริการโลหิต
- แบบประเมินการถ่ายทอดความรู้การรับบริการโลหิต
- แบบประเมินทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21
- แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบชุมชนเป็นฐาน

3. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1) ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน

ผู้รับผิดชอบรายวิชาประสานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์คัดเลือกพื้นที่ชุมชนที่มีความเหมาะสมในการเป็นต้นแบบของการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนยินดีเข้าร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความเข้มแข็งด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เมื่อได้ชุมชนที่เหมาะสมจะทำหนังสือจากคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่

3.2) ศึกษาและดำเนินการจัดการเรียนการสอน

3.2.1) เตรียมความพร้อมก่อนลงปฏิบัติในชุมชน

- ในส่วนของผู้เรียน ผู้รับผิดชอบรายวิชาทบทวนความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้บริจาคโลหิตและการรับบริจาคโลหิตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย รวมถึงชี้แจงแบบประเมินและรูปแบบการเรียนการสอนและการดำเนินงานต่าง ๆ

- ในส่วนของชุมชน ผู้รับผิดชอบรายวิชาวางแผนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแฝก อสม. และตัวแทนชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน

3.2.2) สำรวจและศึกษาสถานการณ์การบริจาคโลหิตของชุมชน

ผู้เรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตของชุมชนโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต (ดัดแปลงจากการศึกษาของกิตติยาภรณ์ วงศ์แก้วและพิชยดลย์ เทวาอนุเคราะห์) รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลการบริจาคโลหิตกับเจ้าหน้าที่ รพสต. และแกนนำ อสม. ในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและเหตุผลของการบริจาคโลหิตของพื้นที่ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation Action Research: PAR)

3.2.3) พัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกและส่งเสริมการบริจาคโลหิตแก่ชุมชนให้กับเจ้าหน้าที่ รพสต. และแกนนำอสม.

ผู้เรียนนำข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของชุมชนและทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตของชุมชนมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่จะใช้ในการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญและจำเป็นในการจัดหาโลหิตสำรองและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดหาโลหิตสำรองให้แก่ชุมชน และนำรูปแบบกิจกรรมมาร่วมกันพิจารณากับเจ้าหน้าที่ รพสต. และแกนนำ อสม. ถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้

3.2.4) ให้ความรู้ทางด้านการบริจาคโลหิตแก่ อสม. และชุมชน

ผู้เรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความรู้ความเข้าใจในการรับบริจาคโลหิตหลังจากดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้บริจาคโลหิตและการรับบริจาคโลหิตแก่เจ้าหน้าที่ อสม. เพื่อนำมาประเมินว่าเจ้าหน้าที่ อสม. เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมากน้อยเพียงใด เพื่อวิเคราะห์หาจุดที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงต่อได้ จากนั้นให้ อสม. ดำเนินกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตแก่ชุมชน ประกอบด้วยการเตรียมตัวก่อนการบริจาคโลหิต ขั้นตอนการบริจาคโลหิตและการดูแลตัวเองหลังบริจาคโลหิตและประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญและจำเป็นในการบริจาคโลหิต และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตของชุมชนโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต เพื่อดำเนินกิจกรรมรับบริจาคโลหิตในชุมชน และรวบรวมข้อมูลประสิทธิภาพการให้ความรู้และ

ประชาสัมพันธ์แก่ชุมชนของแกนนำ อสม. แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับการรับบริจาคโลหิตและความพึงพอใจของประชาชนของกิจกรรมการให้ความรู้

3.2.5) ปฏิบัติงาน สังเกตและประเมิน

ผู้รับผิดชอบรายวิชารวบรวมข้อมูลจากการประเมินทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากอาจารย์ที่ร่วมสอนปฏิบัติการตลอดระยะเวลาลงชุมชนเพื่อนำมาวิเคราะห์และประเมินผู้เรียน และรวบรวมระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบชุมชนเป็นฐานของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ เพื่อนำมาประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

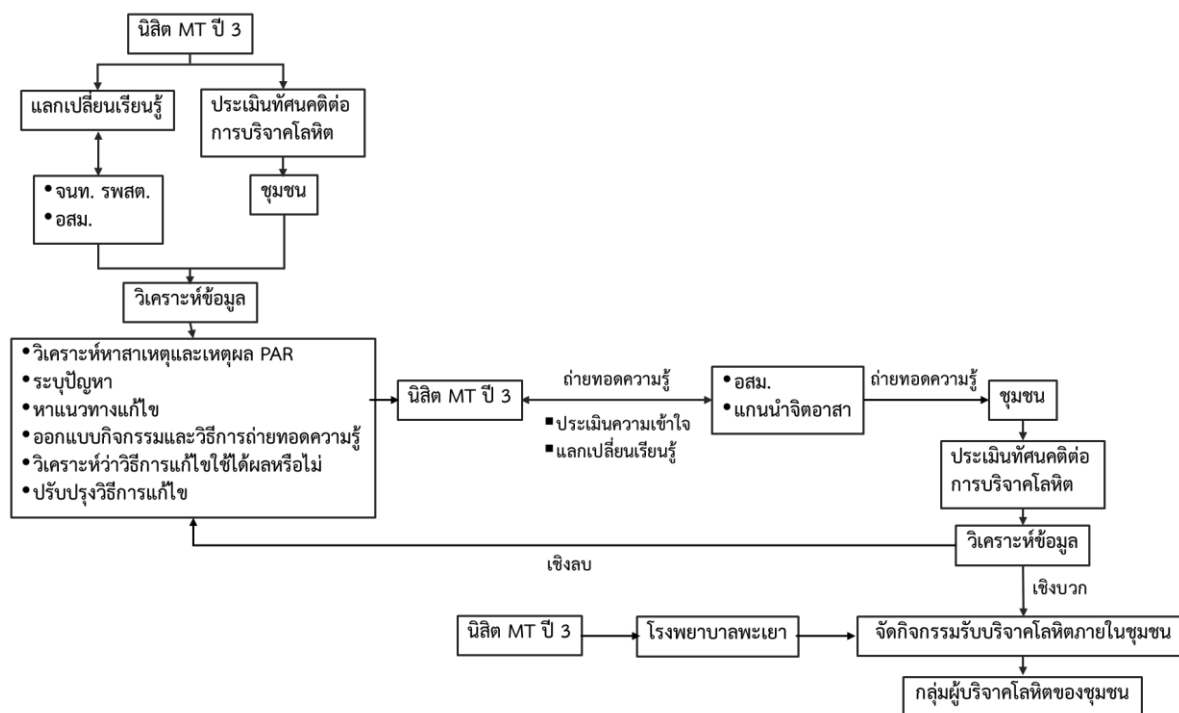
3.3) การสะท้อนผลการดำเนินงาน

ผู้รับผิดชอบรายวิชาและตัวแทนนิสิตประชุมร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแฝก อสม. และตัวแทนชุมชนเพื่อสรุปการดำเนินงานกิจกรรมรับบริจาคโลหิตของ อสม. และผลการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนการสอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแล่นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบค่าสถิติ โดยการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลทั่วไป ทศนคติต่อการบริจาคโลหิตของชุมชน ความรู้ความเข้าใจในการบริจาคโลหิตของเจ้าหน้าที่ รพสต. อสม. และประชาชน ทั้งก่อนและหลังการถ่ายโอนความรู้ ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ และความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

รูปแบบนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน

ในการจัดกิจกรรมพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในครั้งนี้ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนเข้ามาประกอบในการดำเนินการ โดยขั้นแรกเป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของชุมชน โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา และประธาน อสม. เพื่อกำหนดพื้นที่ชุมชนที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมนี้ พบว่า หมู่ที่ 4 ป่าแฝกดอย และหมู่ที่ 7 ใหม่สันคือ ตำบลป่าแฝก มีความเหมาะสมที่จะเป็นชุมชนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในพื้นที่เกิน 6 เดือน มีจำนวน 712 ราย (ดังตาราง 1) ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มากจนไม่สามารถประชาสัมพันธ์โครงการได้ไม่ทั่วถึงและไม่ค่อยไปจนมีประชาชนที่มีคุณสมบัติสามารถเป็นผู้บริจาคโลหิตน้อย และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำให้มีช่วงเวลาว่างที่ไม่เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมรับบริจาคโลหิต

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนตำบลป่าแฝก อำเภอมะเเ็จ จังหวัดพะเยา

	จำนวนประชากร (คน)			
	ตามทะเบียนบ้าน	อยู่ 6 เดือนขึ้นไป	หมู่ 4	หมู่ 7
ชาย	1,705	1,169	233	134
หญิง	1,878	1,290	222	123
รวม	3,583	2,459	455	257

ส่วนที่ 2 ศึกษาและดำเนินการจัดการเรียนการสอน

หลังจากกำหนดพื้นที่ชุมชนสำหรับดำเนินกิจกรรมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขั้นต่อไปคือการเตรียมความพร้อมทั้งในส่วนของผู้เรียนและชุมชนก่อนการจัดกิจกรรม โดยในส่วนของชุมชนมีการประชุมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดเข้ารับฟังการชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน ณ วัดป่าแฝกเหนือ ตำบลป่าแฝก อำเภอมะเเ็จ จังหวัดพะเยา (ภาพ 1)

ภาพ 1 การเตรียมความพร้อมของชุมชน

และเพื่อเป็นการออกแบบรูปแบบกิจกรรมให้ตรงกับบริบทและเป็นการแก้ปัญหาให้ตรงจัดกับชุมชน ผู้เรียนได้สำรวจทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตของชุมชนโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต (ภาพ 2) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 80.62 ไม่แน่ใจร้อยละ 16.29 และไม่เต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 3.09 กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงเต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 81.58 ในขณะที่เพศชายเต็มใจบริจาคร้อยละ 78.91 และเมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับด้านทัศนคติด้านความรู้ ความเข้าใจ โดยจำแนกตามการเคยและไม่เคยบริจาคโลหิต พบว่าผู้เคยบริจาคโลหิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตมากที่สุดคือ ผู้ที่จะบริจาคโลหิตต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ การบริจาคโลหิตสามารถบริจาคได้ทุกเพศ และการบริจาคโลหิตเป็นการทำบุญไม่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ เป็นจำนวนเท่ากัน

คือร้อยละ 99.50 ส่วนที่ผู้บริจาคไม่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดคือไม่ทราบว่าจำนวนยอดการบริจาคโลหิตสามารถใช้เป็นส่วนลดในการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลได้ ร้อยละ 78.50 รองลงมาคือไม่ทราบว่าบุคลากรต้องผ่านการอบรมทางทฤษฎีและปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 30.00 ส่วนผู้ที่ไม่เคยบริจาคโลหิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตมากที่สุดคือผู้ที่บริจาคโลหิตต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 98.00 รองลงมาคือการบริจาคโลหิตสามารถบริจาคได้ทุกเพศ ร้อยละ 97.50 และกระบวนการบริจาคโลหิตมีความปลอดภัย เข็มและวัสดุที่ใช้เพียงครั้งเดียวแล้วทิ้ง ร้อยละ 95.00 ส่วนที่ผู้บริจาคไม่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดคือไม่ทราบว่าจำนวนยอดการบริจาคโลหิตสามารถใช้เป็นส่วนลดในการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลได้ ร้อยละ 70.00 รองลงมาคือไม่ทราบว่าโลหิตที่ให้กับคนไข้ได้มาจากการบริจาค ไม่สามารถสร้างหรือสังเคราะห์แทนได้ ร้อยละ 49.50

และเมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับด้านทัศนคติด้านความรู้สึก โดยจำแนกตามการเคยและไม่เคยบริจาคโลหิต พบว่าผู้ที่เคยบริจาคโลหิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง (4.25) โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้สึกที่ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือการบริจาคโลหิตทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจและมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.82 และเมื่อบริจาคโลหิตท่านรู้สึกไม่เป็นกังวลเรื่องผลการตรวจเลือด ค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนค่าเฉลี่ยความรู้สึกระดับเห็นด้วย คือ ท่านไม่กลัวเข็มหรือความเจ็บปวดจากการบริจาคโลหิต ค่าเฉลี่ย 4.18 และการบริจาคโลหิตหรือรับบริจาคโลหิตจากบุคคลอื่น ไม่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค เช่น เอชส์ ไวรัส ฯลฯ ค่าเฉลี่ย 3.61 สำหรับความรู้สึกของผู้ที่ไม่เคยบริจาคโลหิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย (3.56) โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้สึกที่ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การบริจาคโลหิตทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจและมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.48 รองลงมาคือ ค่าเฉลี่ยความรู้สึกระดับเห็นด้วย คือ เมื่อบริจาคโลหิตท่านรู้สึกไม่เป็นกังวลเรื่องผลการตรวจเลือด ค่าเฉลี่ย 3.54 และระดับความรู้สึกไม่แน่ใจ จากท่านไม่กลัวเข็มหรือความเจ็บปวดจากการบริจาคโลหิต ค่าเฉลี่ย 3.14 การบริจาคโลหิตหรือรับบริจาคโลหิตจากบุคคลอื่น ไม่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค เช่น เอชส์ ไวรัส ฯลฯ ค่าเฉลี่ย 3.09

และเมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับด้านทัศนคติด้านแนวโน้มพฤติกรรม โดยจำแนกตามการเคยและไม่เคยบริจาคโลหิต พบว่าผู้ที่เคยบริจาคโลหิต การบริจาคโลหิตถือเป็นการทำบุญที่ได้กุศลสูงสุด มีค่าเฉลี่ยในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.60 สำหรับผู้ที่ไม่เคยบริจาคโลหิต การบริจาคโลหิตถือเป็นการทำบุญที่ได้กุศลสูงสุด มีค่าเฉลี่ยในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.46

ภาพ 2 การลงพื้นที่เพื่อสำรวจทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตของชุมชน

จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ที่ผู้บริจาคโลหิตจะได้รับ รวมไปถึงความสำคัญและจำเป็นที่ต้องรับบริจาคโลหิตจากมนุษย์ด้วยกันเองเท่านั้น ส่วนในประเด็นเรื่องความรู้สึกลูกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังกังวลในเรื่องของความเจ็บปวดจากการบริจาคโลหิต และการบริจาคโลหิตมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค ดังนั้นผู้เรียนจึงประชุมและร่วมกันออกแบบกิจกรรม และนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ร่วมสอน (ภาพ 3) โดยพบว่ารูปแบบกิจกรรมจะมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นในการบริจาคโลหิตพร้อมกับเน้นเรื่องสวัสดิการและสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้บริจาคโลหิตจะได้รับเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจภายนอกให้แก่ชุมชน รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับการบริจาคโลหิตตั้งแต่การเตรียมตัวก่อนการบริจาคโลหิต ขั้นตอนการบริจาคโลหิตและการดูแลตัวเองหลังบริจาคโลหิต โดยรูปแบบกิจกรรมจะประกอบด้วย การฉายวิดีโอที่ค้นร่วมกับบทสัมภาษณ์ของผู้ป่วยที่เคยผ่านพ้นวิกฤตด้วยการได้รับเลือดจากผู้บริจาค การบรรยายถึงสถานการณ์ความต้องการใช้และสภาวะการขาดแคลนโลหิตบริจาคของไทยในปัจจุบัน

ภาพ 3 การนำเสนอรูปแบบกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตแก่ชุมชน

เมื่อได้รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนแล้ว ผู้เรียนได้นำมาถ่ายทอดให้กับอสม. และมีการประเมินความรู้ความเข้าใจในการรับบริจาคโลหิตหลังจากดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ โดยพบว่า เจ้าหน้าที่ อสม. มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต 16.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35 ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูงร้อยละ 58.42 รองลงมาคือมีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.66 และระดับต่ำ ร้อยละ 1.68

ตาราง 2 ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตของอสม. หลังกิจกรรมถ่ายทอดความรู้

ระดับคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สูง (16-20 คะแนน)	20	57.14
ปานกลาง (14-15 คะแนน)	14	40.00
ต่ำ (ต่ำกว่า 14 คะแนน)	1	2.86
รวม	35	100

ค่าเฉลี่ย = 17.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.31

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในครั้งนี้ ลักษณะกลุ่มประชากรคือนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 100 ราย กลุ่มประชากรเป็นเพศหญิงจำนวน 77 ราย เป็นเพศชายจำนวน 23 ราย จากการประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ พบว่า นิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยทักษะรายด้านที่สูงที่สุด คือ ทักษะด้านปฏิบัติการในการสร้างเสริมสุขภาพด้วยวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ (ตาราง 3)

ตาราง 3 ผลประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์

ข้อ	ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
1.	ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ	4.20	0.46	มากที่สุด
2.	ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	4.14	0.54	มากที่สุด
3.	ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ	4.40	0.54	มากที่สุด
4.	ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.16	0.53	มากที่สุด
5.	ทักษะด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.12	0.51	มากที่สุด
6.	ทักษะด้านปฏิบัติการในการสร้างเสริมสุขภาพด้วยวิชาชีพเทคนิคการแพทย์	4.34	0.54	มากที่สุด
	รวม	4.23	0.52	มากที่สุด

ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่านิสิตมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (ตาราง 4)

ตาราง 4 ผลประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ข้อ	หัวข้อรายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
1.	ด้านผู้สอน			
1.1	ผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนการปฏิบัติจริง	4.51	0.54	มากที่สุด
1.2	ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากในชุมชน	4.57	0.42	มากที่สุด
1.3	ผู้สอนมีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงในชุมชนได้	4.58	0.47	มากที่สุด
1.4	ผู้สอนสามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำได้อย่างชัดเจน	4.51	0.57	มากที่สุด
2.	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			มากที่สุด
2.1	รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา	4.54	0.48	มากที่สุด
2.2	รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.53	0.46	มากที่สุด
2.3	บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและชุมชน	4.53	0.39	มากที่สุด
2.4	รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะด้านเทคนิคการแพทย์ชุมชน	4.53	0.48	มากที่สุด
3.	ด้านชุมชนแหล่งเรียนรู้			
3.1	ชุมชนแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	4.58	0.35	มากที่สุด
3.2	ชุมชนแหล่งเรียนรู้ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.69	0.37	มากที่สุด
3.3	ชุมชนแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน	4.64	0.41	มากที่สุด
	รวม	4.56	0.45	มากที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผล

การจัดกิจกรรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ นิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีการประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินความพึงพอใจต่อการจัดรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับชุมชน ทำให้ผู้เรียนและชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ เช่น การลงพื้นที่ การสัมผัสชุมชน การวิเคราะห์ค้นหาปัญหาในชุมชน การออกแบบกิจกรรมที่จะนำไปใช้ถ่ายทอดความรู้ร่วมกับชุมชน และการพยายามให้แกนนำในชุมชนเป็นผู้สานต่อกิจกรรม ทำให้นิสิตมีโอกาสได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงถือเป็นกระบวนการที่หนึ่งของจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด เรียนรู้และเข้าใจปัญหา สถานการณ์ที่กำลังศึกษาและตนเองอย่างมีวิจารณญาณ จนนำไปสู่การเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนอย่างแท้จริงและสามารถนำเอาความรู้ทางทฤษฎีไปบูรณาการจนกลายเป็นการปฏิบัติ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ในรายวิชาศึกษาทั่วไปผนวกกับความรู้ทางวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ โดยเฉพาะในรายวิชาวิทยาศาสตร์การบริการโลกที่ตามประยุกต์ใช้ในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนและออกแบบกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เกิดการฝึกทักษะการสื่อสารและการเลือกใช้เทคโนโลยีผ่านการสัมภาษณ์ ถ่ายทอดความรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผลการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์จากกิจกรรมจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของภูษณิศ มيناเขต และสิริทรัพย์ สีหะวงษ์ ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับมากหลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านปฏิบัติการในการสร้างเสริมสุขภาพ และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก นอกจากนี้ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ รัชณี ผิวผ่องและคณะ ที่ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุและปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 พบว่าผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้านพบว่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อย โดยในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำมากที่สุดเช่นเดียวกับการศึกษาของ รัชณี ผิวผ่องและคณะ และลำดับที่สองและสามสลับกัน

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในครั้งนี้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจจอรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในระดับมากที่สุด

สะท้อนให้เห็นว่าการได้ลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ที่เหมาะสม การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับชุมชนสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งในแง่ของการเรียนรู้ในส่วนภาคทฤษฎีที่ส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้นเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา และในแง่ของภาคปฏิบัติรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนสร้างโอกาสให้ได้นำความรู้ในชั้นเรียนมาประยุกต์ใช้ได้จริงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้นและทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนมีความแตกต่างจากการฟังบรรยายในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว หรือแม้แต่มีการลงปฏิบัติในห้องปฏิบัติการร่วมด้วยก็ตาม ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของภานิชดา มีนาเขต และสิริทรัพย์ สีหะวงษ์ ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อคุณภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลจากการศึกษาของ รัชณี ผิวผ่องและคณะ ที่ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุและปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 พบว่านักศึกษา ผู้ป่วยและครอบครัวของผู้ป่วย และภาคีเครือข่ายมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี และยังเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนเพื่อให้แกนนำของชุมชนสามารถนำองค์ความรู้นี้ไปช่วยพัฒนาชุมชนต่อไป อันจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้

- คุณสมบัตibeื้องต้นของผู้เรียน รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ถูกออกแบบมาเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณมาแล้ว การนำรูปแบบกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้จึงต้องประเมินคุณสมบัติของผู้เรียนร่วมด้วย

- การเลือกชุมชนต้นแบบ รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การเลือกชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จ ดังนั้นการเลือกชุมชนที่จะลงพื้นที่จึงต้องมีการพิจารณาอย่างละเอียดและความเป็นไปได้ในการดำเนินการร่วมกันกับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป

- ควรประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อนำผลที่ได้มาร่วมวิเคราะห์รายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมมากขึ้น
- เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน นอกจากการกำหนดระยะเวลา ลักษณะกิจกรรมที่แน่นอนแล้ว การวางแผนล่วงหน้าก่อนการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

การนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์

- 1) ผู้เรียน
 - มีทักษะการบริหารจัดการผู้บริจาคโลหิตและทักษะการเจาะเก็บโลหิตผู้บริจาคเพิ่มขึ้น
 - มีทักษะ Skill Set 5C+ ประกอบด้วยทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบภายใต้โจทย์และบริบทของชุมชนและสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขและรูปแบบกิจกรรม ทักษะการสื่อสารกับผู้รับบริการ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะชุมชนในการทำงานร่วมกับชุมชน
- 2) ชุมชน
 - มีรับความรู้ในการบริจาคโลหิตทั้ง การเตรียมตัวก่อนและหลังการบริจาคโลหิต ขั้นตอนการบริจาคโลหิตอย่างถูกต้อง
 - มีแกนนำจิตอาสาส่งเสริมช่วยเหลือด้านการจัดหาผู้บริจาคโลหิต และช่วยรณรงค์จัดหาโลหิต
 - โรงพยาบาลมีโลหิตบริจาคสำรองเพิ่มขึ้น
- 3) สถาบันการศึกษา
 - มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่สามารถพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน และสามารถนำไปบูรณาการกับการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยชุมชนเอง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2549). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (3th ed.). กรุงเทพฯ: จิรวัดน์ เอ็กซ์เพรส จำกัด.

ฐิตินันท์ ดาวศรี, พรนภา ทิพย์กองลาด, พีรพล เข้มผง, สมเชาว์ ดับโศรก, สุทธิดา เฟ่งพิศ, วรวัฒน์ วิศรุตไพศาล และจันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 59-74.

อมรรัตน์ เตชะนอก, รัชณี จรุงศิริวัฒน์ และ พระฮอนด้า วาทสพโท. (2563). การจัดการศึกษาในในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ 7(9), 1-15.

ภูษณิศมา มณีเขต, และ สิริทรัพย์ สีหะวงษ์. (2562). ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการใช้ Courseville ในรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา, 25(1), 74-87.

รัชณี ผิวผ่อง, ณรงค์กร ชัยวงศ์, เพิ่มพูล บุญมี, เยี่ยม คงเรืองราช, นงนุช หอมเนียม, และ สุนิสา สอนวิชา. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุและ ปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน พยาบาล. ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี สุรินทร์, 12(1), 16-31.

การพัฒนารูปแบบการเยี่ยมบ้านเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลที่ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในเขตรับผิดชอบ
ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้า อำเภอมือง จังหวัดพะเยา

Development of home-visiting plan for disability care; a study at Ban-Tam
health promoting hospital, Muang district, Phayao Province.

ประเภทนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
(นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน)

พิทักษ์พงศ์ ปันตะ*, ประลาลี โอภาสนันท์, ปาณิสรา หลีค้วน, วรทยา กุลนิติชัย, เดช ดอกพวง, ลานนา
หมื่นจันทร์, พรรณสุกิตต์ ทาทอง, จตุพร ไชยราช, ประทีศนาพร กำจรเกียรติสกุล, พระครูสุวัฒน์ สังฆโสภณ

Pitakpong Panta*, Paralee Opanant, Panitsara Leekuan, Waratya Kulnitichai, Dech
Dokpuang, Lanna Muenchan, Punsukitt Thathong, Jatuporn Chairach, Pratassanaporn
Kumjornkiatsakul and Phrakhru Suwat Sangkhasophon

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา, 56000
School of Nursing University of Phayao, Phayao, 56000

* e-mail: pitakpong@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาแบบการเยี่ยมบ้านเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าไปแก้ไขปัญหาควรมีการค้นหาภาคีเครือข่าย ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน แล้วนำมารวบรวมค้นหาปัญหาและความต้องการแล้ววางแผนการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องวิถีชีวิตของกลุ่มที่ผู้ดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่สามารถได้แก้ไขปัญหาได้ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหาควรมีการมีส่วนร่วมและมีการติดตามประเมินผลตามเวลาที่ได้วางแผนร่วมกันในการแก้ไขปัญหา หลังการติดตามเยี่ยมบ้าน พบว่ากลุ่มที่ติดตามเยี่ยมบ้านมีค่าคะแนนของ ADL เพิ่มขึ้น และการพัฒนาทักษะ 5 ด้าน มีความแตกต่างจากก่อนการฝึกปฏิบัติงาน มีการสร้างนวัตกรรมด้านการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และสร้างสุขภาพที่ได้จากภูมิปัญญาชุมชน

คำสำคัญ: การเยี่ยมบ้าน, ผู้ดูแล, ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง

ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการให้กับทุกคนทั่วโรคได้เผชิญปัญหาอุบัติใหม่ เช่น โรคโควิด ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ซึ่งเกิดจากการที่มีพฤติกรรมสุขภาพเปลี่ยนไปจากอดีต ในประเทศไทยก็เผชิญปัญหากับคนทั่วโรคที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง จากแผนงานยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านสาธารณสุข:ยุทธศาสตร์ที่2ด้านบริการเป็นเลิศ (Service Excellence) แผนงานที่ 6 การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ: Service Plan สาขาการพัฒนาระบบการแพทย์ปฐมภูมิในประเด็นสาขาระบบบริการปฐมภูมิ และสุขภาพอำเภอได้กำหนดเป้าหมายเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลอย่างต่อเนื่องในระยะยาวจนถึงระยะสุดท้าย (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ซึ่งเน้นการดูแลที่บ้านให้ครอบคลุมและทันเวลา การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน, การเกิดภาวะแทรกซ้อนที่บ้าน, ผู้ป่วย และครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ได้รับการเยี่ยมบ้านสามารถดูแลตนเองได้รวมถึงการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับชุมชนจึงมีความสำคัญ (กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2561)

จากนโยบายและตัวชี้วัดดังกล่าวจึงทำให้ รพ.สต.ทุกแห่ง ได้มีการให้บริการเยี่ยมบ้านมาอย่างต่อเนื่อง รพ.สต.บ้านต๋ากี้เช่นเดียวกัน หลังจากการถ่านโอนจากกระทรวงสาธารณสุขเมื่อ 2 ตุลาคม 2566 ที่ผ่านมายังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเยี่ยมบ้าน จึงได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต๋ากี้ เป็นสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน ใกล้ใจ ได้มาตรฐาน โดยประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วม พัฒนาสู่ตำบลจัดการสุขภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน ในด้านของพันธกิจบริการมุ่งเน้นให้บริการตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยทีมงานสหสาขาวิชาชีพ ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ มุ่งเน้นสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมโรคเชิงรุก มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการพัฒนากลวิธีในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย ทั้ง ท้องถิ่น ท้องที่ บวร มหาวิทยาลัย ได้เข้ามาทำงานร่วมกัน

คณะพยาบาลศาสตร์จึงเล็งเห็นความสำคัญในการติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อเป็นการเข้าไปดูแล ส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้ดูแลและผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงให้อยู่ในชุมชนอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ รพ.สต บ้านต้า เป็นแหล่งฝึก ภาควิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 1 มายาวนาน หลังการปรับเปลี่ยนการถ่ายโอนของ รพ.สต บ้านต้า ซึ่งขึ้นกับกระทรวงสาธารณสุขมาอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยอยู่ภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการทำงานจึงต้องมีการประสานงาน ปรับเปลี่ยน ให้มีความทันสมัย ค้นหาวิธีการเข้าไป ติดตามเยี่ยมบ้านที่รวดเร็วและต่อเนื่องเพื่อลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดกับผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้ สิ่งสำคัญ คือการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ดูแลทั้งจากคนในครอบครัว เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครผู้ดูแล ผู้มีความรู้ เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องวิชาการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง นิสิตหรือนักศึกษาที่ลงฝึกปฏิบัติงานในชุมชน หรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จึงมีส่วนสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง

อย่างไรก็ตามทางคณะพยาบาลมุ่งมั่นในการที่ผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้จากประสบการณ์ในชุมชนประกอบด้วย 5 ด้าน 1) creativity and innovation skill 2) critical thinking and problem solving skills 3) communication skill 4) collaboration skill และ 5) community skill สามารถที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพผู้ดูแลและผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ ไม่ได้เผชิญปัญหาการเจ็บป่วยแค่ด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณเพียงอย่างเดียวแต่ยังเผชิญปัญหา ทั้งด้านเศรษฐกิจอีกด้วย ในการเข้าไปดูแลควรเน้นการดูแลแบบองค์รวม เน้นการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของแต่ละครอบครัว จึงมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องเป็นผลทำให้พัฒนาการดูแล ให้กับสหสาขาวิชาชีพได้ดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของผู้ดูแลและผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่อยู่ในเขต รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้า
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการเยี่ยมผู้ป่วยที่มีอยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยเน้นให้ผู้ดูแลในชุมชนได้มีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาแนวทางการเยี่ยมผู้ป่วยที่มีอยู่ในภาวะพึ่งพิงของผู้ดูแลในชุมชน
4. เพื่อพัฒนาทักษะ 5 ด้านให้แก่ นิสิต ได้แก่ 1) creativity and innovation skill 2) critical thinking and problem solving skills 3) communication skill 4) collaboration skill และ 5) community skill ในการติดตามเยี่ยมบ้าน

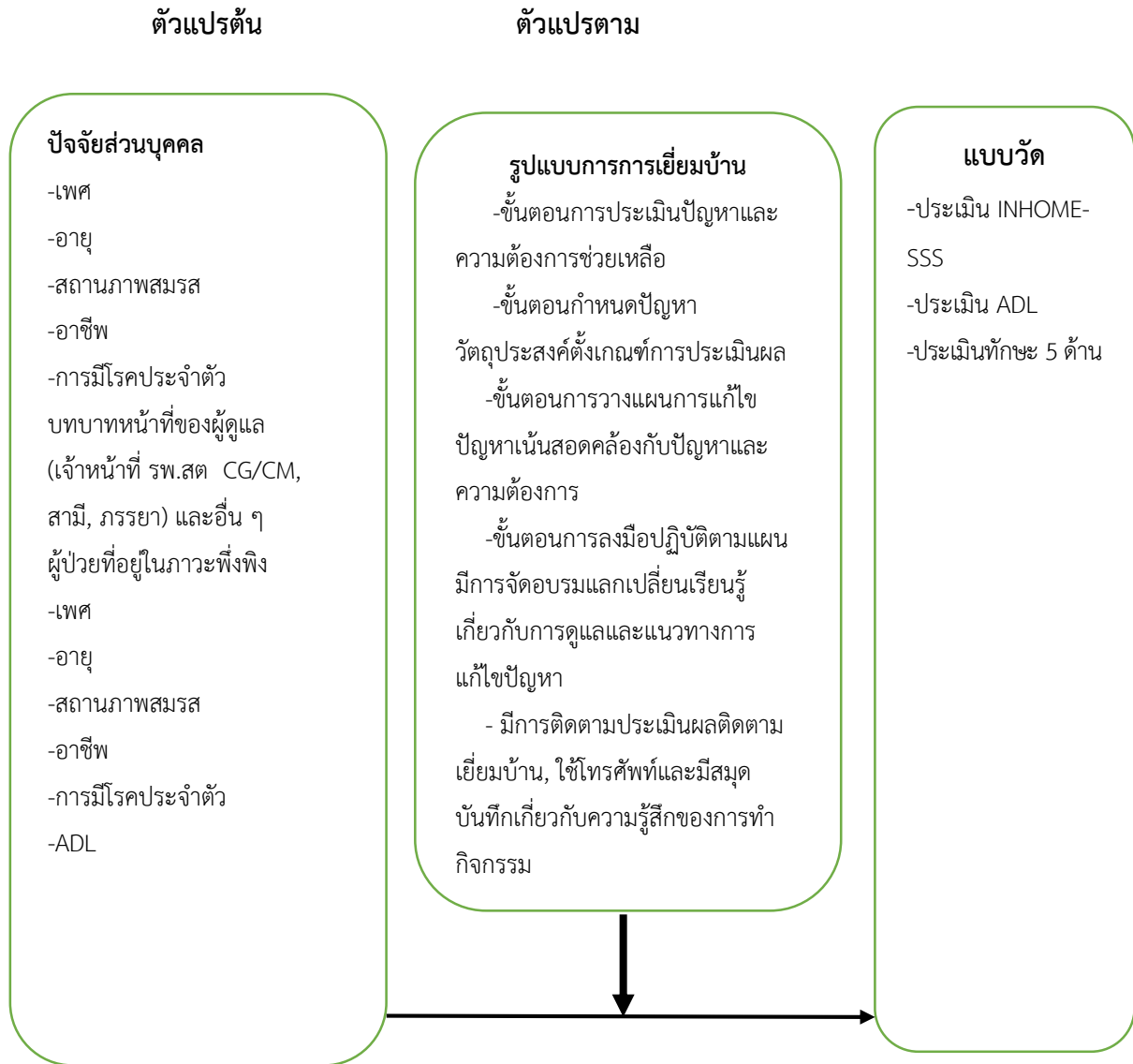
ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เน้นกลุ่มผู้ดูแลกลุ่มของผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทีมสหวิชาชีพ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข รพ.สต, อสม., อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver), ผู้มีความรู้เฉพาะด้านที่เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง (Care Manager), นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ รวมทั้งกลุ่มผู้ดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในครอบครัว (Family Caregiver), รวม 20 คน 2) ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง รวม 18 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) คือ เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ มีเวลาเข้าร่วมจนสิ้นสุดโครงการ อาศัยอยู่ในพื้นที่จริงตลอดการศึกษา เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมจนสิ้นสุดโครงการ

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการเยี่ยมบ้านในกลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้มีการใช้แนวคิดเกี่ยวกับเน้นการมีส่วนร่วมในการให้การพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล (Nursing Process) ประกอบด้วยขั้นตอนการประเมิน, การกำหนดปัญหาทางการพยาบาล, การวางแผนให้การพยาบาล, การให้การพยาบาลและการติดตามประเมินผลที่ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมิน ซึ่งประกอบด้วยทีมสหสาขาวิชาชีพ ประกอบด้วย ผู้ดูแลในครอบครัว เจ้าหน้าที่สาธารณสุข รพ.สต, อสม., อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver), ผู้มีความรู้เฉพาะด้านที่เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง (Care Manager), นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ ที่ลงฝึกปฏิบัติงานในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งเน้นการดูแลที่หลากหลายที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมาย: กลุ่มผู้ดูแลและผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านต้า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา นิสิตพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ที่ลงฝึกของวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 1
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 แบบประเมิน) แบบประเมิน INHOME-SSS ของกองการพยาบาล (กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2561) ได้แก่ การประเมินการเคลื่อนไหว, อาหาร, สภาพบ้านเพื่อนบ้าน, การใช้จ่าย, การตรวจร่างกาย, แหล่งให้บริการ, ความปลอดภัย, จิตวิญญาณ
 - 2.2 แบบประเมิน ADLของกระทรวงสาธารณสุข
 - 2.3 แบบประเมินทักษะ 5 ด้านให้แก่ นิสิตประกอบด้วย 1) creativity and innovation skill 2) critical thinking and problem solving skills 3) communication skill 4) collaboration skill และ 5) community skill ในการติดตามเยี่ยมบ้าน
 - 2.4 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดทำโครงการ
3. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 ประสานพื้นที่เพื่อขออนุญาตในการจัดทำโครงการ
 - 3.2 ให้ความรู้ให้กับ นิสิต ผู้ดูแลและทีมที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับการทำกิจกรรมพร้อม แจกคู่มือ รวมทั้งมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเยี่ยมบ้านโดยใช้แนวคิด INHOME-SSS การใช้ ADL และแนวทางการบูรณาการพัฒนาทักษะ 5 ด้าน ในการติดตามเยี่ยมบ้าน
 - 3.3 ลงพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรมและมีการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมา วิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 3.3.1 ขั้นตอนการประเมินปัญหาและความต้องการช่วยเหลือจากผู้ดูแลและผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงแล้วนำมาวิเคราะห์หาปัญหา พร้อมบอกแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นที่ผ่านมา
 - 3.3.2 ขั้นตอนกำหนดปัญหา วัตถุประสงค์ตั้งเกณฑ์การประเมินผล ในขั้นตอนนี้ จะเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการกำหนดปัญหา ว่าที่ผ่านมามีต้องเผชิญกับปัญหาอะไรบ้างและมีเกณฑ์ อะไรบ้างที่ได้วางแผนเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ
 - 3.3.3 ขั้นตอนการวางแผนการแก้ไขปัญหานั้นสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหานั้นสอดคล้องกับสภาพของครอบครัว จำนวนสมาชิกและ เศรษฐกิจ โดยจะมีการวิเคราะห์ถ้าหากปัญหาแก้ไขไม่ได้จะมีแนวทางการแก้ไขอย่างไร
 - 3.3.4 ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแล และแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยให้ผู้ดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงมาถ่ายทอดความรู้แนวทางการดูแล ในแต่ละปัญหาในชุมชนมีอะไรบ้างที่สำเร็จ เพื่อประเมินนวัตกรรมการดูแลในชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ กับผู้ดูแลที่อยู่ในชุมชน

3.3.5 มีการติดตามประเมินผลติดตามเยี่ยมบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ รพ.สต, ท้องถิ่น ท้องที่ บวร CG/CM และนิสิตพยาบาลที่ได้รับมอบหมายดูแลติดตามเยี่ยมบ้าน โดยมีการติดตามประเมิน 3 ครั้งด้วยกันโดยเน้นการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูที่คอยกระตุ้นให้ผู้ดูแลในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการดูแลร่วมกัน

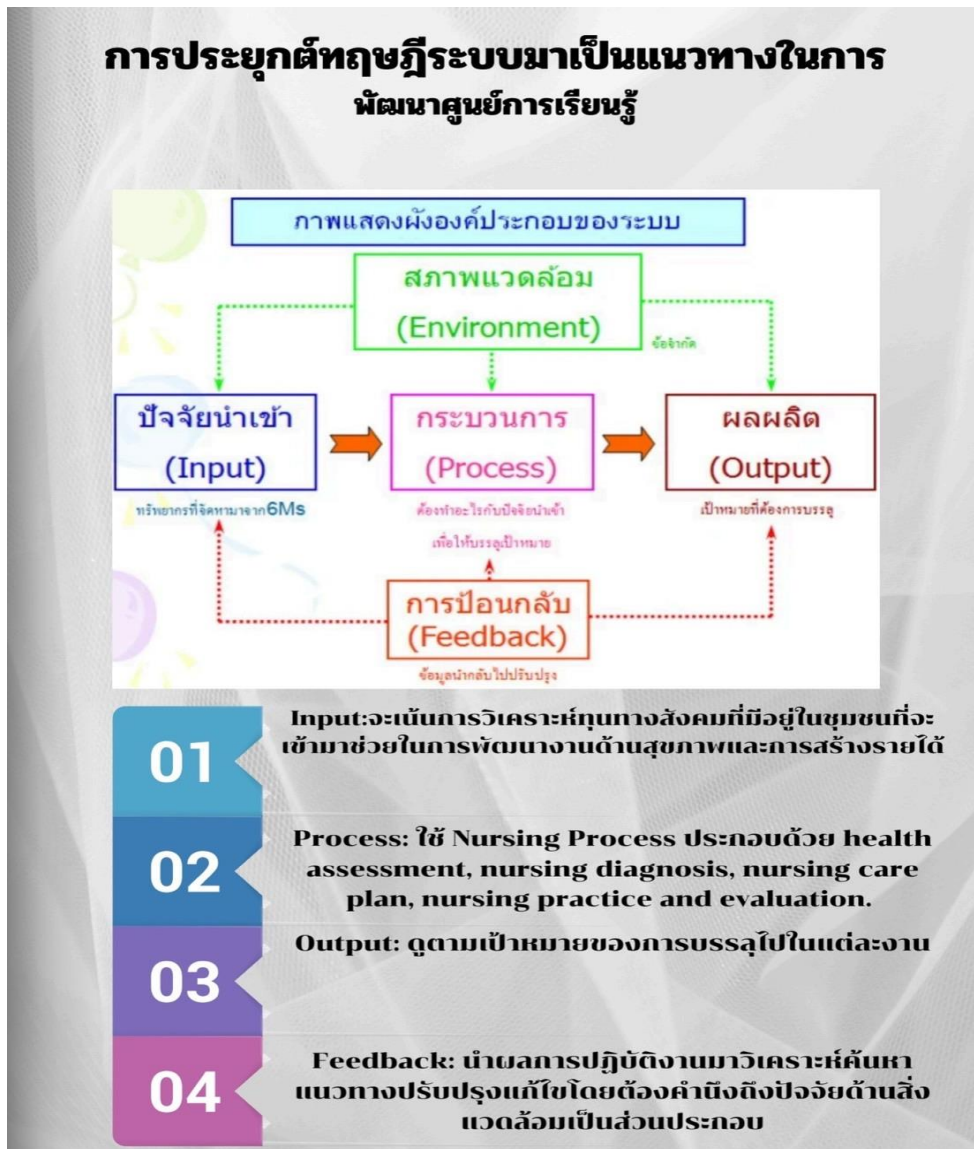
3.4 สรุปข้อมูลส่งต่อให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในระยะฟุ้งฟิงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เชิงคุณภาพ โดยใช้ (Content Analysis)

4.2 เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลและเปรียบเทียบก่อนหลัง โดยใช้ T-Test independent

นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ได้มีการเรียนรู้บูรณาการโดยใช้ทฤษฎีระบบซึ่งมีผลสัมกับการใช้กระบวนการพยาบาลประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

-ขั้นตอนการประเมินปัญหาและความต้องการช่วยเหลือจากผู้ดูแลและผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง แล้วนำมาวิเคราะห์หาปัญหา พร้อมบอกแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นที่ผ่านมา

-ขั้นตอนกำหนดปัญหา วัตถุประสงค์ ตั้งเกณฑ์การประเมินผล ในขั้นตอนนี้จะเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการกำหนดปัญหา ว่าที่ผ่านมามีต้องเผชิญกับปัญหาอะไรบ้างและมีเกณฑ์อะไรบ้างที่ได้วางแผนเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ

-ขั้นตอนการวางแผนการแก้ไขปัญหานั้นสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหานั้นสอดคล้องกับสภาพของครอบครัว จำนวนสมาชิก และเศรษฐกิจ โดยจะมีการวิเคราะห์ถ้าหากปัญหาแก้ไขไม่ได้จะมีแนวทางการแก้ไขอย่างไร

-ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลและแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยให้ผู้ดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงมาถ่ายทอดความรู้แนวทางการดูแลในแต่ละปัญหาในชุมชนมีอะไรบ้างที่สำเร็จ เพื่อประเมินนวัตกรรมการดูแลในชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้กับผู้ดูแลที่อยู่ในชุมชน

- ขั้นตอนการติดตามประเมินผลติดตามเยี่ยมบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ รพ.สต, ท้องถิ่น ท้องที่ บวร CG/CM และนิสิตพยาบาลที่ได้รับมอบหมายดูแลติดตามเยี่ยมบ้าน โดยมีการติดตามประเมิน 3 ครั้งด้วยกัน โดยเน้นการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูที่คอยกระตุ้นให้ผู้ดูแลในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการดูแลร่วมกัน

กลุ่มที่ 1 นวัตกรรม Clip Video สื่อการสอน การเลี้ยงผึ้งโพรงเพื่อลดฝุ่น PM 2.5

Clip Video สื่อการสอน การเลี้ยงผึ้งโพรง เพื่อลดฝุ่น PM 2.5

หลักการและเหตุผล

จากการสำรวจตำบลบ้านต๋ำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า มีการเผาวัชพืชเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาฝุ่น PM 2.5 เกินมาตรฐาน และเนื่องจากประชาชนมีการเลี้ยงผึ้งโพรงจำนวนมาก ทางนิสิตจึงคิดค้นการทำนวัตกรรมโดยการผลิตสื่อการสอนเกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งโพรง เพื่อลดปัญหาฝุ่น PM 2.5 ขึ้นมา ทั้งยังช่วยเพิ่มรายได้ในครอบครัวอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยลดและป้องกันการเผาป่า
2. เพื่อสร้างสื่อการสอนเกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งโพรงเพื่อลดฝุ่น PM 2.5
3. เพื่อสร้างรายได้และอาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ

การพัฒนาและปรับปรุงนวัตกรรม

1. ค้นหาข้อมูลในระดับปฐมภูมิและประเมิน KAP
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับทฤษฎี BCG model
3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเลี้ยงผึ้งโพรง 5 ราย และสร้างสื่อการสอนคลิป 5 นาที และสร้างสื่อทิวทัศน์
4. นำมาทดลองใช้ที่โรงเรียนบ้านสำหรับผล
5. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 1 นำมาทดลองใช้ที่วิทยาลัยชุมชนพะเยา
6. นำมาใช้กับกลุ่มที่ติดตามเชิงตามผลประเมิน KAP

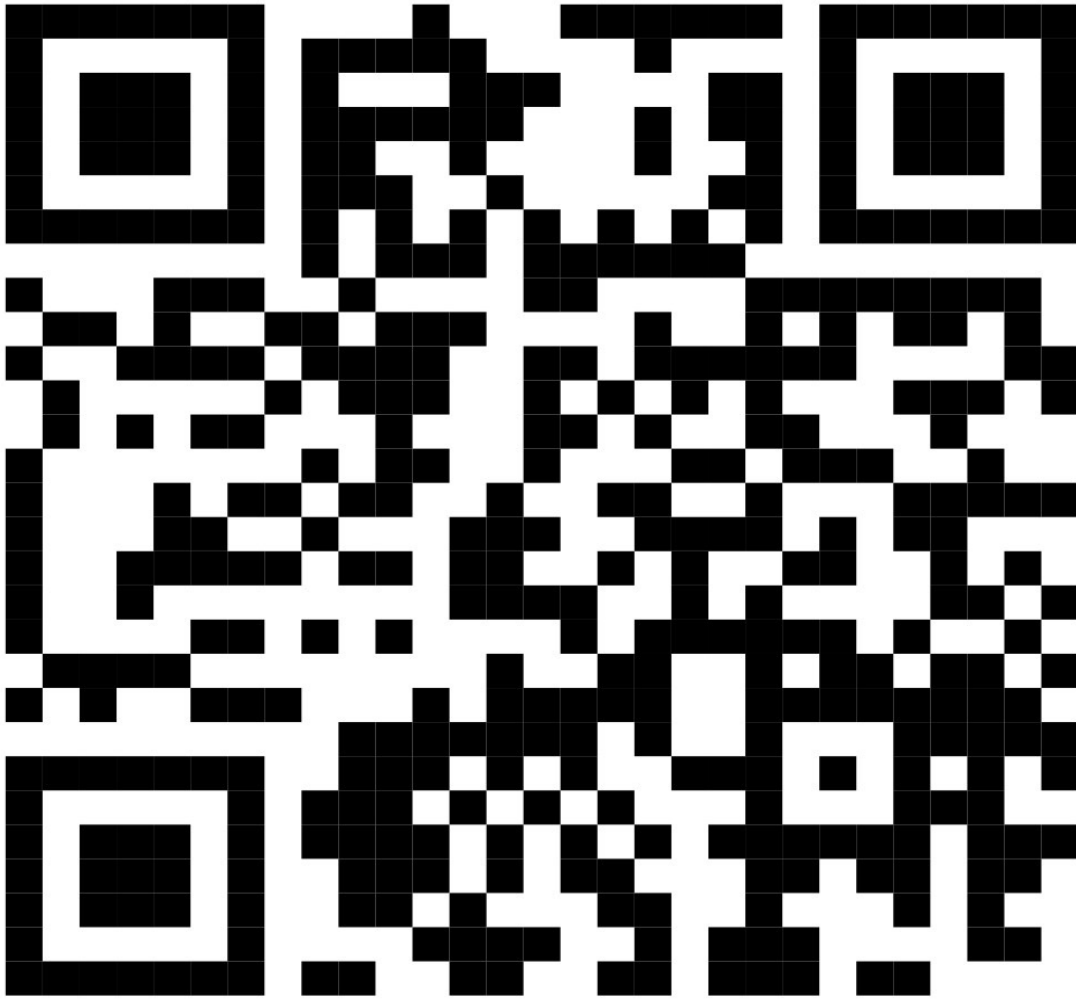
งบประมาณการจัดทำนวัตกรรม

0 บาท เนื่องจากมีการใช้เพียงเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วมาผลิตนวัตกรรมสื่อการสอน

การประเมินผล

1. เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า พื้นที่การเผาป่าลดลงร้อยละ 10
2. ได้สื่อการสอนการเลี้ยงผึ้งโพรงเพื่อลดฝุ่น PM 2.5 จำนวน 1 คลิปวิดีโอ ความยาว 5 นาที และยังได้สร้างช่อง YouTube ให้กับชุมชน ชื่อ Homphaya Phayao
3. กลุ่มผู้สูงอายุที่เลี้ยงผึ้งโพรงในพื้นที่ เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม ร้อยละ 15
4. ภายหลังจากทำนวัตกรรมสื่อการสอน เรื่อง การเลี้ยงผึ้งโพรง เพื่อลดฝุ่น PM 2.5 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 76.67 มีทัศนคติเกี่ยวกับฝุ่น PM 2.5 อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.67 และมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM 2.5 ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 70
5. เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะ 5 ด้าน พบว่า หลังทำนวัตกรรมมีค่าคะแนน

ช่องวิดีโอ

กลุ่มที่ 2 ปลานิลสร้างรายได้ ห้างไกลโรค

กลุ่มที่ 2 ปลานิลสร้างรายได้ ห้างไกลโรค

สร้างคลิปวิดีโอโรคจากการประกอบอาชีพ

ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน1 มีการเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับโรคจากการประกอบอาชีพ นิสิตมีความสนใจในกลุ่มอาชีพเลี้ยงปลานิล เนื่องจากในพื้นที่ลงฝึกปฏิบัติงานประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงปลาเป็นส่วนใหญ่

สร้างสื่อการสอนร่วมกับกลุ่มเลี้ยงปลานิล

สื่อการสอนนิสิตได้มีการเผยแพร่ผ่านช่อง YOUTUBE และนิสิตสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับโรคจากการประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ปลา nil สร้างรายได้ ห่างไกลโรค

หลักการและเหตุผล

จากการเข้าไปส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาโรคที่เกิดจากการเจ็บป่วย รวมทั้งการฟื้นฟูสุขภาพจากการเจ็บป่วย จากโรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพเลี้ยงปลา nil จึงเป็นความสำคัญในการสำรวจข้อมูล และจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มเลี้ยงปลา nil หมู่ 9 บ้านตำน้ำ มีจำนวนทั้งหมด 22 คน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในด้านเคมี พบว่า กลุ่มคนเลี้ยงปลาส่วนใหญ่มี การแปรรูป ปลาที่เลี้ยงเพื่ออายุของอาหาร โดยการนำเข้าเตาอบรมควันเพื่อเก็บไว้กิน และจำหน่าย ได้ ในด้านชีวภาพพบว่าใน การประกอบอาชีพเลี้ยงปลา nil อาจเกิดอันตรายทางชีวภาพ ได้แก่ โรคบาดทะยักที่เกิดจากเชื้อปลาตัวโอ โดนินโดบาดณะแล้ ปลา รวมไปถึงอันตรายต่างๆที่ทำให้เกิดบาดแผลที่เป็นทางผ่านของเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ ด้านเอร์โกโนมิกส์ (Ergonomics) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การยศาสตร์ ได้แก่ การใช้กล้ามเนื้อแขนและหลังในการดึงจอบลากจับปลา การให้อาหารปลา ทำกา การยกเข่งใส่ปลาที่หนักประมาณ 40-50 กิโลกรัมเป็นประจำ ซึ่งต้องยกปริมาณหลายเข่งต่อการจับปลาแต่ละครั้ง การนั่งคิด ปลาเป็นระยะเวลาอันยาวนานซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้หากทำในท่าทางที่ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม ส่งผลให้กล้ามเนื้อ เกิดการบาดเจ็บอักเสบ ส่งผลให้เกิดอาการไม่สุขสบายปวดเมื่อยกล้ามเนื้อได้ และในด้านของจิตวิทยา ในการเลี้ยงปลา nil ต้องอาศัยการลงมือในการสร้าง บ่อปลา การซื้อพันธุ์ปลา การซื้ออาหารปลาเป็นต้นๆ รวมถึงปัญหาทางด้านการตลาด เช่น ราคาปลาตกต่ำลงหรือราคาปลาไม่แน่นอน ต้นทุนอาหารปลาเพิ่มสูงขึ้น การไม่ได้ผลผลิตตามที่คาดหวังไว้เช่น ปลาตัวเล็ก ปลาเป็นโรค ปลาตาย ทำให้ผู้เลี้ยงปลา อาจเกิดความเครียดได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสื่อในการสอนโรคจากการประกอบอาชีพกลุ่มคนเลี้ยงปลา nil
2. เพื่อสร้างสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในการสอนโรคจากการประกอบอาชีพกลุ่มคนเลี้ยงปลา nil
3. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปปลา nil
4. เพื่อให้กลุ่มคนเลี้ยงปลา nil ได้รับความรู้ มีจุดเด่นที่ดี และสามารถปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง จากการใช้อีบุ๊กอิเล็กทรอนิกส์
5. เพื่อสร้างแกนนำเกี่ยวกับกลุ่มคนเลี้ยงปลา nil

การนำไปทดลองใช้

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มคนเลี้ยงปลา nil จำนวน 22 คน
สถานที่ หมอทองพาริม บ้านตำน้ำอย่างคนในชุมชน
ระยะเวลา จำนวน 1 สัปดาห์

วิธีการพัฒนานวัตกรรม และการปรับปรุง best practice

1. ศึกษารูปแบบและความต้องการของกลุ่มคนเลี้ยงปลา nil เกี่ยวกับปัญหาในการประกอบอาชีพ
2. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ในเรื่องวิธีในการสอนเกี่ยวกับสุขภาพ และการปรับปรุงวิธีที่ถูกต้องแบบฝึกหัดที่กระชับได้ใจความรวดเร็วในการพัฒนาขยายผลขยายรายได้
3. วางแผนการวิจัยสื่อในการเลี้ยงปลา nil แบบวีดิโอ คู่มืออิเล็กทรอนิกส์ รวมสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คน รวมถึงในการออกแบบสื่อวีดิโอและประเมินผล
4. ทดลองใช้สื่อแบบวีดิโอ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การแปรรูปปลา nil ผ่านช่องทางกลุ่มคนเลี้ยงปลา nil เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาสื่อต่อไป รวมถึงมีการวางแผนติดตามประเมินผลจากแบบสอบถามความรู้ KAP ความพึงพอใจต่อการทำนวัตกรรม ชีวบนานดูจากช่อง YOUTUBE, Any flip นอกจากนี้ยังมีการวางแผนติดตามประเมินผลก่อนและหลัง Paired t-test
5. ติดตามประเมินผลโดยส่งมอบ KAP แบบสอบถามความรู้ คู่มืออิเล็กทรอนิกส์ การทดสอบนวัตกรรมปลา nil สร้างรายได้ ห่างไกลโรค

ผลลัพธ์การนำไปใช้

1. ได้สื่อการสอนโรคจากการประกอบอาชีพกลุ่มเลี้ยงปลา nil 1 ชิ้น
2. ได้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 1 ชิ้น
3. ได้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลา nil 1 ชิ้น
4. กลุ่มเลี้ยงปลา nil ได้รับความรู้ มีจุดเด่นที่ดี และสามารถปฏิบัติตัวได้ถูกต้องจากการใช้อีบุ๊กอิเล็กทรอนิกส์
5. ได้สร้างแกนนำเกี่ยวกับกลุ่มคนเลี้ยงปลา nil จำนวน 8 คน

แบบประเมินทักษะ 5 ด้าน หรือ 5C+

ประเมิน	Pre test	Post test	T	P
เชิงปริมาณ	x = 5.0	x = 5.0		
5C+	67.00	79.37	10.80	0.04

จากตาราง ค่าเฉลี่ยได้เปรียบ (x = 67.00, s.d. = 11.91) มากกว่าค่าเฉลี่ยได้เปรียบ (x = 79.37, s.d. = 10.80) | ตรวจพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญสถิติ P < .05

รายละเอียดของงบประมาณในการจัดทำนวัตกรรม

ชื่อกิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรมและการใช้งบประมาณ	จำนวนประมาณการทั้งหมด (บาท)
พัฒนาวัสดุ		200 บาท
เครื่องใช้ชุมชน		160 บาท
ค่าจ้างผู้ช่วย	100 บาท	20x20
อื่น		50 บาท
รวมทั้งสิ้น	100 บาท	484 บาท
		410 บาท

หมายเหตุ สามารถแก้ไขได้ตามการ

ช่อง YouTube

กลุ่มที่ 3 ลูกประคบอโรมาสยบปวด

กลุ่มที่ 3 ลูกประคบอโรมาสยบปวด

นวัตกรรมด้านการสร้าง รายได้และสร้างสุขภาพ

นิสิตได้เข้าไปศึกษาในชุมชนพบว่ากลุ่มที่ติดตามเยี่ยมบ้านจะมี ปัญหาเกี่ยวกับการเจ็บปวดและการมีรายได้ลดลง จึงได้มา ปรึกษากับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ รพ.สต. จึงได้คิดค้นการทำลูก ประคบสยบปวดและสร้างรายได้ โดยได้เรียนรู้กับกลุ่ม CG มา สอนนิสิตให้เกิดการเรียนรู้แล้วไปสอนให้กับกลุ่มที่ติดตามเยี่ยม บ้าน

เน้นการทำกิจกรรมร่วมกัน

หลักการและเหตุผล

จังหวัดพะเยาเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยในปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 30.52 ซึ่งในตำบลบ้านคำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งในปัจจุบันพบว่าตำบลบ้านคำมีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 25.01 และกำลังเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังของผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันในเลือดสูง และโรคเบาหวาน ซึ่งเป็นโรคที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการรักษาด้วยยาค่อนข้างยาวนาน และอาจเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ภาวะไตเสื่อม นอกจากนี้กลุ่มผู้สูงอายุยังมีปัญหาในเรื่องการพักผ่อนพักผ่อนและความเครียดของกระดูกและกล้ามเนื้อ ทำให้ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น จากการลงพื้นที่ในชุมชน พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุและผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และมีภาวะเครียดจากการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง เนื่องจากต้องหยุดงานและขาดรายได้จากการทำงาน

นอกจากนี้กลุ่มผู้ดูแลและผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ยังเกิดปัญหาในเรื่องของรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผู้สูงอายุรู้สึกว่าการประกอบอาชีพทำให้เกิดปัญหาความวิตกกังวล ความเครียด และมีภาวะซึมเศร้าตามมา จากการดำเนินการเจ็บป่วยดังกล่าว ทางคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านคำ จึงได้ทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยคำนึงถึงความสะดวกกับวิถีชีวิตในชุมชนให้สามารถนำทรัพยากรที่มีในชุมชนมาใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพและรายได้ โดยให้นำสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดทำนวัตกรรมสุขภาพเพื่อบรรเทาปัญหาความเจ็บป่วย และสร้างรายได้ให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของผู้สูงอายุ

เกณฑ์การประเมินผล

1. ผู้สูงอายุและผู้ดูแลมีอาการปวดที่เลาขึ้น
2. ผู้สูงอายุและผู้ดูแลมีทักษะในการทำอุปกรณ์และสามารถนำไปต่อยอดสร้างรายได้

งบประมาณ

รายการ	ราคา	หน่วย	รวม	หน่วยเงิน
การโยน	20	2	40	บาท
ผ้าขาว 2 เมตร	45	2	90	บาท
เชือก	35	2	70	บาท
สมุนไพรแห้ง	200	1	200	บาท
รวมทั้งสิ้น			400	บาท

วิธีการดำเนินงาน

1

Assessment

ลงเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินปัญหา และความต้องการการช่วยเหลือของผู้สูงอายุและผู้ดูแลเกี่ยวกับการสร้างรายได้และสร้างสุขภาพ

2

Diagnosis

วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มที่ติดตามเยี่ยมบ้าน รวมทั้งวิเคราะห์ถึงภูมิปัญญาและทรัพยากรในชุมชนเพื่อสร้างรายได้และสร้างสุขภาพ

3

Planning

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาและออกแบบนวัตกรรม โดยเน้นภูมิปัญญาชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ป่วยและผู้ดูแล สมุนไพร เช่น โทลขมิ้น ใบมะขาม ส้มป่อย

4

Implementation

สอนและจัดทำอุปกรณ์ร่วมกับผู้สูงอายุและผู้ดูแลในชุมชนระหว่างการเยี่ยมบ้าน

5

Evaluation

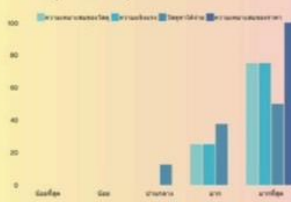
ประเมินผลจากการใช้แบบวัดประเมินความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรม

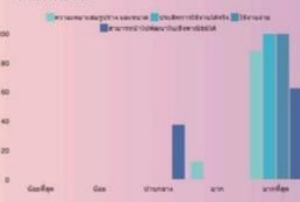
ผลลัพธ์การนำไปใช้

ความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรม

• ด้านคุณภาพของวัสดุ

• ด้านการใช้งาน

ระดับความปวด

• ก่อนใช้นวัตกรรม

• หลังใช้นวัตกรรม

ส่งแข่งขันศูนย์เรียนรู้ ศูนย์หอมฮักสร้างสุขกับรพ.สต พอเพียง
ช่อง YouTube

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ผลการศึกษา

1. ด้านปัญหาและความต้องการของผู้ดูแลและผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของ รพ.สต.บ้านต้า

1.1) ในการศึกษาที่ลงการติดตามเยี่ยมบ้าน จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ทั้งกลุ่มผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ร้อยละ 80 มีความต้องการช่วยในเรื่องของการสร้างรายได้และด้านสุขภาพ โดยการสร้างอาชีพอยากได้อาชีพที่ทำได้จริง มีตลาดขายสร้างรายได้จุนเจือครอบครัว ในส่วนด้านการติดตามเยี่ยมบ้าน พบว่า ร้อยละ 95 มีความพึงพอใจในระดับดีมาก เนื่องจากเป็นการบริการเชิงรุกทำให้ไม่ต้องเดินทางไปโรงพยาบาลสร้างเสริมสุขภาพตำบลที่อยู่ห่างไกล ไปกลับ 24 กิโลเมตร

1.2) ในส่วนของกลุ่มผู้ดูแล CG CM และภาคีเครือข่ายก็ได้มีการติดตามเยี่ยมบ้าน มีการให้ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทำให้สะดวกและน่าสนใจ

2. ด้านการพัฒนาการเยี่ยมผู้ป่วยที่มีอยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยเน้นให้ผู้ดูแลในชุมชนได้มีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าภาคีเครือข่ายที่สำคัญในการดูแลกลุ่มเปราะบางในชุมชนที่สำคัญก็คือท้องถิ่นคือหน่วยงานทาง อบจ เทศบาล บ้าน วัด โรงเรียน รพ.สต กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา แหล่งฝึกได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือขับเคลื่อนในการดูแลกลุ่มเปราะบางที่เจ็บป่วย “ศูนย์ฮอมฮัก” ถือว่าเป็นศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยที่ติดเตียง มีการให้ยืมกายอุปกรณ์และเป็นที่ทำงานของกลุ่ม CG/CM โดยมีท้องที่คือกำนัน ท้องถิ่นคือนายกเทศบาลตำบลบ้านต้าและท้องทุ่งคือบ้าน วัด โรงเรียน รพ.สต ได้มาทำงานร่วมกัน ในเรื่องของการติดตามเยี่ยมบ้าน ให้บริการด้าน ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูร่วมกัน “วิทยาลัยฮอมผญา” คือ โรงเรียนผู้สูงอายุที่ทำหน้าที่ 5 มิติ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ดูแลสุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคมและการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการวางแผนติดตามเยี่ยมบ้านร่วมกัน ในกลุ่มเปราะบาง เช่น การแจกแพมเพริส ข้าวสาร เมล็ดพันธุ์ผัก เพื่อสร้างรายได้และสร้างอาชีพ

3. ประเมินผลการพัฒนาแนวทางการเยี่ยมผู้ป่วยที่มีอยู่ในภาวะพึ่งพิงของผู้ดูแลในชุมชน

3.1 IN-HOME-SSS ดังต่อไปนี้

I (Immobility) มีการประเมินกิจวัตรประจำวันพบว่ากลุ่มที่ติดตามเยี่ยมบ้าน จำนวน 24 ราย พบว่ากลุ่มผู้รับบริการร้อยละ 80 สามารถนำเอาความรู้ที่ได้เข้าไปสอนโดยนิสิตพยาบาลไปปฏิบัติและช่วยเหลือตัวเองได้ดีมากขึ้นเมื่อประเมินด้วย ADL จะมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นก่อนการเยี่ยม

N (Nutrition) กลุ่มผู้รับบริการส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเช่นโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน นิสิตได้เข้าไปสอนเกี่ยวกับพืช ผักและสมุนไพร ที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการบริโภคที่ได้จากการเรียนรู้กับพี่เลี้ยงจาก รพ.สตและศูนย์ฮอมฮัก

H (Housing) มีการเข้าไปสอนเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในแต่ละครอบครัวเพื่อป้องกันการพลัดตกหกล้มเพราะกลุ่มผู้รับบริการส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่เพียงลำพังและบางท่านก็อาศัยอยู่สองท่าน หลังจากเข้าไปให้ความรู้ตลอดระยะเวลาการติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วยไม่มีการพลัดตกหกล้ม

M (Medications) มีการทำนวัตกรรมกล่องจัดยาที่ทำจากกล่องกระดาษและมีการแนะนำการกินยาที่ถูกต้องให้กลุ่มผู้รับบริการ และสอนการทำลูกประคบสยบปวด

E (Examinations) นิสิตได้มีการตรวจร่างกายให้กับกลุ่มผู้รับบริการ ซึ่งได้สร้างความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากนิสิตตรวจร่างกายค่อนข้างละเอียดและแนะนำการปฏิบัติตัวสามารถทำได้จริง ปฏิบัติได้ตามหลักวิชาการ

S (Safety) มีการตรวจสภาพบ้านป้องกันการพลัดตกหกล้มและมีการสอนการกินยาที่ถูกวิธี

S (Spiritual health) มีการเรียนรู้ภูมิปัญญาความเชื่อในด้านที่ส่งผลดีต่อสุขภาพทำให้นิสิตเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในชุมชน

S (Services) มีการแนะนำการส่งต่อกรณีเกิดการเจ็บป่วยเนื่องผ่าน 1669 หรือประสานเทศบาลเพื่อจัดรถส่งต่อ

3.2 ADL

กลุ่มรับผู้บริการร้อยละ 80 มีค่าคะแนนเปลี่ยนแปลงคะแนนเพิ่มขึ้น กลุ่มผู้รับบริการมีการปฏิบัติตามคำแนะนำของนิสิตที่มีการติดตามเยี่ยมบ้านจำนวน 3 ครั้งด้วยกันภายใน 3 สัปดาห์ และหลังจากนั้นมีการส่งต่องานติดตามเยี่ยมบ้านให้กับรพ.สต. ให้อสม. CG CM ได้ติดตามเยี่ยมบ้านต่อไป

4. เพื่อพัฒนาทักษะ 5 ด้านให้แก่ นิสิตเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนหลังเมื่อวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ พบว่านิสิตมีการพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรม การสื่อสาร การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นใจในการทำงานเชิงรุกในด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน รักษาฟื้นฟู การสร้างรายได้ และสร้างอาชีพให้กับกลุ่มผู้ดูแลและผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง

สรุปผลและอภิปรายผล

การดูแลกลุ่มเปราะบางในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ แนวทางการแก้ไขควรเน้นการมีส่วนร่วม มีการใช้ทรัพยากรที่อยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรทุนทางสังคม ภาคีเครือข่าย บ้าน วัด โรงเรียน ท้องถิ่น ท้องที่ ท้องทุ่ง และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้มาทำงานร่วมกัน ทั้งด้านการสร้างรายได้ เช่น การทำลูกประคบ การทำชิงฝง การเลี้ยงผึ้งโพรง การแปรรูปปลาไหล

นอกจากนี้ก็ยังมีการสอนเกี่ยวกับการพัฒนาการตลาดช่องทางการขายกับชุมชน โดยในชุมชนที่ลงฝึกปฏิบัติงานได้มีการขายในตลาดออนไลน์ในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถสร้างรายได้จนเจือครอบครัวได้ ในด้านของการพัฒนาทักษะการเยี่ยมบ้านในกลุ่มผู้ดูแลและนิสิตได้มีการเรียนรู้พัฒนาทักษะในการดูแลผู้ป่วยในด้านการ

ส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งการเรียนรู้การสร้างอาชีพกับกลุ่มเปราะบางแล้วนำไปถ่ายทอดให้กับกลุ่มผู้ดูแลในครอบครัวและกลุ่มเปราะบางในชุมชน

ในด้านของการพัฒนาทักษะ 5 ด้านให้แก่นิสิต ได้แก่

1) Creativity and innovation skill นิสิตได้มีการพัฒนานวัตกรรมได้สุขภาพ จำนวน 3 นวัตกรรม ที่ผ่านการใช้แนวคิดการใช้ทฤษฎีระบบและกระบวนการพยาบาล เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ในการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้

2) Critical thinking and problem solving skills นิสิตได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน รักษาและฟื้นฟู รวมทั้งการสร้างอาชีพที่เน้นการทำได้จริงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

3) Communication skill นิสิตได้ฝึกทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งนิสิตที่ลงฝึกปฏิบัติงานที่ลงฝึกปฏิบัติในครั้งนี้จะมาจากภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงต้องมีการเรียนรู้ภาษาถิ่น เมื่อซักประวัติทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้วิธีการซักประวัติกลุ่มที่ติดตามเยี่ยมบ้าน วางแผนการนัดหมายเป็นต้น

4) Collaboration skill นิสิตได้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานหรือประสานงานกับองค์กร ภาคีเครือข่ายในชุมชนมาทำงานร่วมกันเช่น บ้าน วัด โรงเรียน ท้องถิ่น ท้องที่ ท้องทุ่ง ได้มาทำงานร่วมกัน ซึ่งในการทำงานแบบบูรณาการทำงานแบบสหสาขาวิชาชีพจะเป็นกุญแจที่สำคัญในการดูแลกลุ่มเปราะบางและลดภาระในกลุ่มของผู้ดูแล

5) Community skill นิสิตมีการเรียนรู้ในการทำงานที่หลากหลายรู้จักการเรียนรู้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ เช่นการเลี้ยงผึ้งโพรงสร้างอาชีพ การทำสวนชุมชนเพื่ออนุรักษ์พืชผักและสมุนไพรในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้

1.1 ควรนำไปประยุกต์ใช้วางแผนในการติดตามเยี่ยมบ้านในกลุ่มเปราะบางในชุมชนอื่น ๆ ร่วมกับการทำงานแบบสหสาขา ที่เน้นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของแต่ละกลุ่ม

1.2 มีการประยุกต์นวัตกรรมการเลี้ยงผึ้งโพรงไปส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มเปราะบาง เนื่องจากสามารถหาวัสดุได้ในชุมชน

1.3 มีการใช้แนวคิดการเลี้ยงผึ้งโพรงไปใช้ในการลดการเผาป่าหรือวัชพืชเพื่อป้องกัน PM2.5 โดยใช้ภูมิปัญญาชุมชน

1.4 มีการปลูกพืช ผัก สมุนไพรที่จะนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของการทำลูกประคบ เพื่อให้บริการในศูนย์ฮอสมัท

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป

ควรมีการทดลองใช้ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2 เนื่องจากมีเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน 6 สัปดาห์ ซึ่งจะมีเวลาในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา วางแผนการทำงาน การลงมือในการปฏิบัติและติดตามประเมินผลจะให้เห็นผลที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

การนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์

1. กลุ่มผู้ดูแลมีทักษะการเยี่ยมบ้านในการดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงแบบองค์รวมดีขึ้น โดยดูจาก ค่าของ ADL
2. ผู้เรียนผู้เรียนมีทักษะเกี่ยวกับดังต่อไปนี้ 1) Creativity and innovation skill 2) Critical thinking and problem solving skills 3) Communication skill 4) Collaboration skill และ 5) Community skill ในการเยี่ยมบ้านเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนหลังแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2560-2579). นนทบุรี:

กระทรวงสาธารณสุข.

ไพเราะ ผ่องโชค. (2547). การพยาบาลอนามัยชุมชน. กรุงเทพฯ: จุดทองจำกัด.

เรณู หาญวาทธี. (2540). อนามัยชุมชน 1. กรุงเทพฯ: ยุทธินทร์การพิมพ์.

เรณู หาญวาทธี. (2540). อนามัยชุมชน 2. กรุงเทพฯ: ยุทธินทร์การพิมพ์.

วสุธร ต้นวัฒนากุล. (2544). อนามัยชุมชนและการสาธารณสุขมูลฐาน. ชลบุรี: เอ.บี. ฟริน

ละเอียด แจ่มจันทร์. (2549). สารทบทวนการพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.

(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุดทอง

สายพิน หัตถ์รัตน์. (2554). การบริการดูแลสุขภาพที่บ้าน (Home Health Care). เอกสารประกอบการ

การสอนเวชปฏิบัติปฐมภูมิ. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาษาอังกฤษ

Allender, J. A. (1998). *Community and Home Health Nursing*. New York: Lippencott.

American Nurses association. (1986). *Standard of Community Health Nursing*

Practice. Washington. D.C.: American Nurses association.

Anderson, E. T. and McFarlane, J. M. (1998). *Community as Client Application of the*

Nursing Process. USA: J.B. Lippencott Company.

Clark, M. J. (1992). *Nursing in the Community*. USA: Appleton & Lange.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ
ด้วยเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (AIC)

Development of Model for Health Promotion of Self-Care among Elderly
with Appreciation Influence Control Technique

นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

อรรจน์มน ธรรมไชย*

AJCHAMON THAMMACHAI*

คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
e-mail: ajchamon.th@up.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ Appreciation influence control (A-I-C) และเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุก่อนและหลังได้รับรูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองด้วยกระบวนการ A-I-C ผู้สูงอายุบ้านโทกหวาก ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 49 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและ paired t-test ผลการศึกษาพบว่า นิสิตกายภาพบำบัดชั้นปีที่ 4 เกิดการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) นิสิตมีโอกาสสร้างความรู้และประสบการณ์จากปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ส่งเสริมให้นิสิตและชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการระดมสมองทำให้มีความเข้าใจสภาพปัญหา ชีตจำกัดความต้องการและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องจึงเกิดการเลือกใช้วิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสม ภายหลังได้รับโปรแกรมรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุด้วยเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (AIC) ผู้สูงอายุคะแนนการรับรู้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเอง การปรับพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหารตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกายและการตระหนักถึงอันตรายของการสูบบุหรี่มากกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.01$

คำสำคัญ:

การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง; เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม; การพัฒนารูปแบบ; การดูแลสุขภาพตนเอง; ผู้สูงอายุ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aged society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ เนื่องจากมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด จากการคาดการณ์ประชากรไทยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และในปี พ.ศ.2574 ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุนับสูงสุดยอด (Super-aged society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ปัญหาสำคัญที่พบในผู้สูงอายุ คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจและสุขภาพโดยมีรายงานว่าเกือบครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุมีรายได้ไม่เพียงพอและสองในสามของผู้สูงอายุมีสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงไม่ดีมาก โรคเรื้อรังที่พบบ่อย ได้แก่ ความดันโลหิต โรคหัวใจ โรคกระเพาะอาหาร เบาหวาน โรคกระดูกพรุน ปวดหลัง ปวดเอว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวลดลงซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการผิดรูปของ

ข้อต่อหรือการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อหรือการเสื่อมลงของระบบต่างๆในร่างกายตามอายุส่งผลให้มีการทรงตัวและการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติส่งผลกระทบต่อจิตใจทำให้เกิดการสูญเสียความมั่นใจในการทำกิจกรรมหรือการก้าวก้าวต่อการหกล้ม และมีผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สูญเสียค่ารักษาพยาบาลและการดูแลฟื้นฟูร่างกายอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวสูญเสียรายได้จากการที่ต้องดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้จึงมีความสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีเกิดคุณภาพภูมิคุ้มกันคุณค่าในตนเอง และลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล

จากการสำรวจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ที่เป็นภาคีเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานบริการวิชาการเชิงพื้นที่ของคณะสหเวชศาสตร์ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต) แม่กา สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านโทกหวาก พบว่า ข้อมูลประชากรในหมู่บ้านโทกหวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีประชากรทั้งหมด 792 คน และมีจำนวนครัวเรือน 435 ครัวเรือน สภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นแบบชุมชนกึ่งเมือง รายได้หลักมาจากการทำนาและอาชีพรับจ้างส่งผลให้รายได้ต่อครัวเรือนไม่สูงมาก จากข้อมูลประชากรเบื้องต้นของบ้านโทกหวาก หมู่ 4 มีสมาชิกกลุ่มสตรีแม่บ้านจำนวน 134 คนและกลุ่มผู้สูงอายุ 112 คน คิดเป็นร้อยละ 31.06 จากประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ในหมู่บ้าน ปัญหาสำคัญที่พบได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรด้านการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและการดูแลผู้ป่วยติดเตียง

งานกายภาพบำบัดเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพด้านการดูแลตนเองของผู้สูงอายรรวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ทักษะทางกายภาพบำบัดให้แก่บุคลากรใน รพ.สต. เพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมด้านการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้รับผิดชอบรายวิชากายภาพบำบัดในชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของสร้างพลัง (Empowerment) แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าในตนเองและสร้างเสริมพลังแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ เพื่อเป็นบูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับงานบริการวิชาการ โดยรายวิชากายภาพบำบัดในชุมชน 2 (381471) เป็นวิชาสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 4 หลักสูตรวิชากายภาพบำบัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของรายวิชาคือให้นิสิตฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพในชุมชนครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟู แต่จากคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชากายภาพบำบัดในชุมชน 2 ในปีการศึกษา 2566 ภาคการศึกษาต้นที่ผ่านมา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ นิสิตไม่มีโอกาสได้สำรวจข้อมูลอย่างครบถ้วนและมีจำนวนครั้งในการลงปฏิบัติจริงในชุมชนน้อย เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนสอนรายวิชากายภาพบำบัดชุมชน 2 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในปีการศึกษา 2567 ภาคการศึกษาต้นผู้รับผิดชอบรายวิชาจึงปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้โอกาสนิสิตได้ลงพื้นที่ชุมชนมากขึ้นโดยอาศัยการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตได้สร้างความรู้และประสบการณ์จากปฏิสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation influence control: A-I-C) ระหว่างนิสิตและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน

ชุมชน อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจะเป็นผู้จัดโอกาสและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้นิสิตและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่จะก่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้อิงแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C
- 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุก่อนและหลังได้รับรูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองด้วยกระบวนการ A-I-C

ขอบเขตการศึกษา

การบูรณาการด้านการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ ในรายวิชากายภาพบำบัดในชุมชน 2 ประจำปีการศึกษา 2567 ภาคการศึกษาต้น ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม Appreciation influence control (A-I-C) ระหว่าง นิสิต ผู้สูงอายุและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในบ้านโทกหาวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aged society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด จากการคาดการณ์ประชากรไทยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และในปี พ.ศ.2574 ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุนับสุดยอด (Super-aged society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ปัญหาสำคัญที่พบในผู้สูงอายุ คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจและสุขภาพโดยมีรายงานว่าเกือบครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุมีรายได้ไม่เพียงพอและสองในสามของผู้สูงอายุมีสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงไม่ดีมาก โรคเรื้อรังที่พบบ่อย ได้แก่ ความดันโลหิต โรคหัวใจ โรคกระเพาะอาหาร เบาหวาน โรคกระดูกพรุน ปวดหลัง ปวดเอว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวลดลงซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการผิดรูปของข้อต่อหรือการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อหรือการเสื่อมลงของระบบต่างๆในร่างกายตามอายุส่งผลให้มีการทรงตัวและการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจทำให้เกิดการสูญเสียความมั่นใจในการทำกิจกรรมหรือการกลัวต่อการหกล้ม และมีผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สูญเสียค่ารักษาพยาบาลและการดูแลฟื้นฟูร่างกายอย่างต่อเนื่อง

ครอบครัวสูญเสียรายได้จากการที่ต้องดูแลผู้สูงอายุที่พลัดตกหกล้ม ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองจึงมีความสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีเกิดคุณภาพภูมิเฝ้าเห็นคุณค่าในตนเอง และลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นิสิตสร้างความรู้และประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง โดยมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศด้านการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการแนะนำให้นิสิตรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียนและสร้างแรงจูงใจแก่ให้เกิดบรรยากาศการอยากเรียนรู้ 2) ขั้นตอนการทบทวนความรู้เดิมโดยให้นิสิตได้แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมของเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้ 3) ขั้นตอนปรับเปลี่ยนความคิดเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน การประเมินความคิดใหม่ การนำความคิดไปใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียนรู้ และ 4) ขั้นตอนทบทวนโดยให้นิสิตเปรียบเทียบระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่ภายหลังเสร็จสิ้นการเรียน ส่งผลต่อนิสิตหรือผู้เรียนในด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ผ่านการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากความรู้เดิมเกิดความรู้ใหม่

เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน A-I-C หรือเทคนิคกระบวนการ A-I-C มี 3 ขั้นตอนสำคัญได้แก่

1) A – appreciation หมายถึง การยอมรับความชื่นชมความคิดเห็นความรู้สึกร่วมกันเพื่อสมาชิกในกลุ่ม เข้าใจประสบการณ์ สภาพและขีดจำกัดของสมาชิกที่เข้าร่วม จึงไม่รู้สึกเชิงลบและเกิดพลังร่วมกันมีความรู้สึกถึงความเป็นเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม

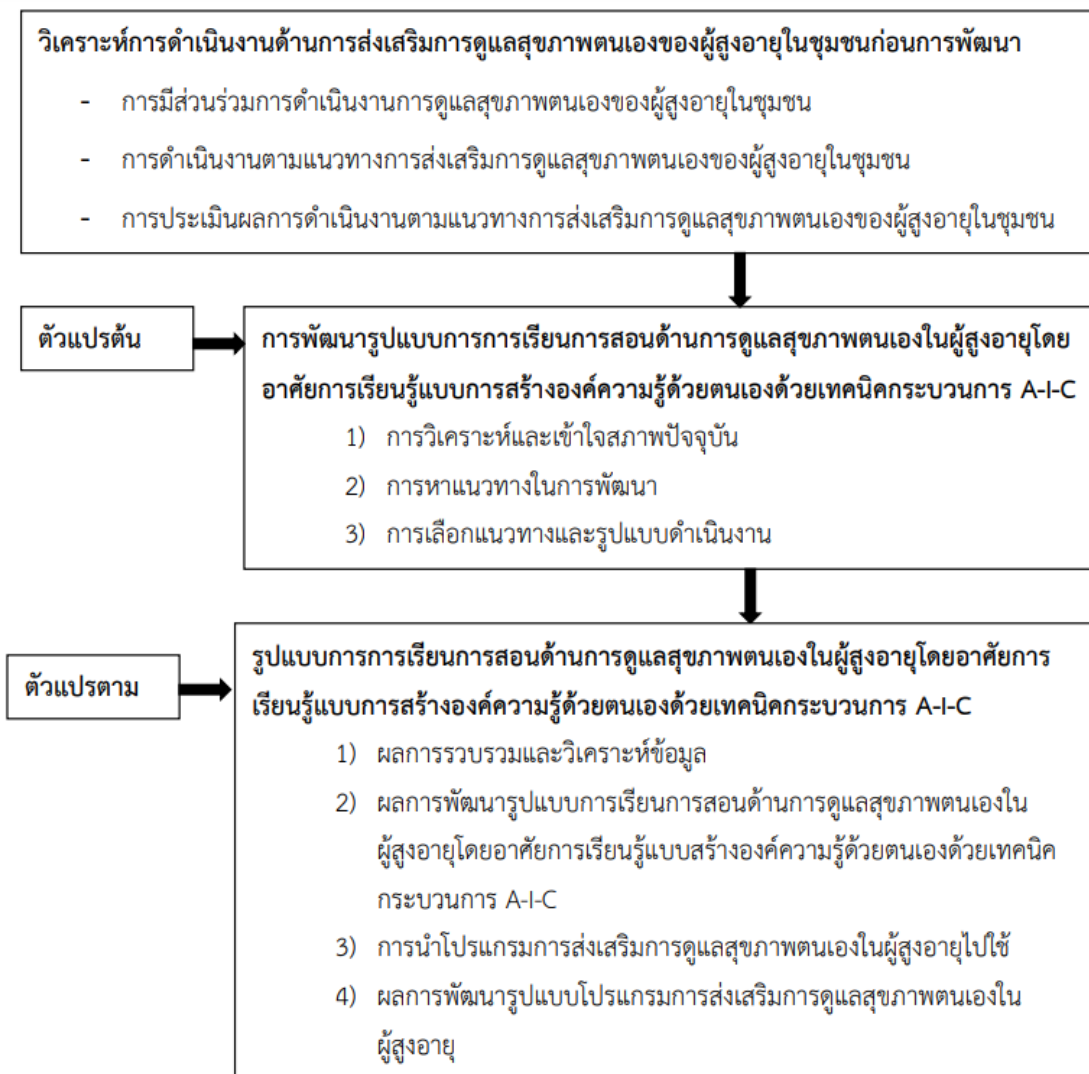
2) I-influence หมายถึง การใช้ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคนที่เข้าร่วมมากำหนดยุทธศาสตร์หรือวิธีการในการการแก้ปัญหา

3) C-control หมายถึง การนำยุทธศาสตร์หรือวิธีการสำคัญมากำหนดแผนปฏิบัติการ โดยสมาชิกจะเลือกว่าตนเองสามารถรับผิดชอบในเรื่องใด ทำให้เกิดพันธะสัญญาผูกพัน (Commitment) เพื่อควบคุมตน (Control) ให้ปฏิบัติจนบรรลุวัตถุประสงค์หรือตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เทคนิคกระบวนการ A-I-C เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อจัดทำแผน เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้มีเวทีพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหา ความต้องการ ข้อจำกัดและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา มีการตัดสินใจร่วมกันเกิดพลังขอการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน โดยเทคนิคกระบวนการ A-I-C เป็นกระบวนการที่ค้นพบใหม่ในการทำงานด้านการพัฒนาสังคมที่มีประสิทธิภาพจากการระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ เข้าใจปัญหา วิเคราะห์ทางเลือกเพื่อวางแผนแก้ไขปัญหา มีการตัดสินใจร่วมกัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายภายในมหาวิทยาลัย

- นิสิตกายภาพบำบัดชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชากายภาพบำบัดในชุมชน 2 (381471) ในปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 57- 60 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายภายนอกมหาวิทยาลัย

- ผู้สูงอายุในบ้านโทททวาก หมู่ 4 จำนวน 30 - 50 คน
- เจ้าหน้าที่ รพ.สต. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส บทบาทหน้าที่ในชุมชน รายได้ โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุ

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อสำหรับเก็บ

ข้อมูล ศึกษาปัญหา แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุ การดำเนินกิจกรรมการระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนิสิต ผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1: วิเคราะห์การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนก่อนการพัฒนา

- 1) การมีส่วนร่วมการดำเนินงานการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน
- 2) การดำเนินงานตามแนวทางการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน
- 3) การประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C

- 1) การวิเคราะห์และเข้าใจสภาพปัจจุบัน
- 2) การหาแนวทางในการพัฒนา
- 3) การเลือกแนวทางและรูปแบบดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C

- 1) ผลการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
- 2) ผลการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C
- 3) การนำไปประกอบการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุไปใช้
- 4) ผลการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ paired t-test เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ

ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลและแยกหมวดหมู่ประเด็นปัญหา ตีความข้อมูลเพื่อสรุปเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเหตุผลในประเด็นที่ต้องการศึกษา

นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

ขั้นตอนที่ 1: วิเคราะห์การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนก่อนการพัฒนา

1.1) สัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ณ บ้านโทกหวาก หมู่ 4 และวัดแม่กาโทกหวาก

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุบ้านโทกหวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุวัดแม่กาโทกหวาก

1.2) สํารวจปัญหาสุขภาพในชุมชนโดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ บ้านโทกหวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอมะเ็อง จังหวัดพะเยา

ภาพที่ 4 นิสิตถ่ายภาพบำบัดชั้นปีที่ 4 สํารวจปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุบ้านโทกหวากโดยการสัมภาษณ์

ภาพที่ 5 นิสิตถ่ายภาพบำบัดชั้นปีที่ 4 แบ่งกลุ่มสํารวจปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุบ้านโทกหวาก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C

2.1) นิสิตินำผลที่ได้จากการสำรวจชุมชนบ้านโทกหวากหมู่ 4 มาวิเคราะห์ปัญหาด้านการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

ภาพที่ 6 นิสิตถ่ายภาพบำบัดชั้นปีที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชั้นเรียน

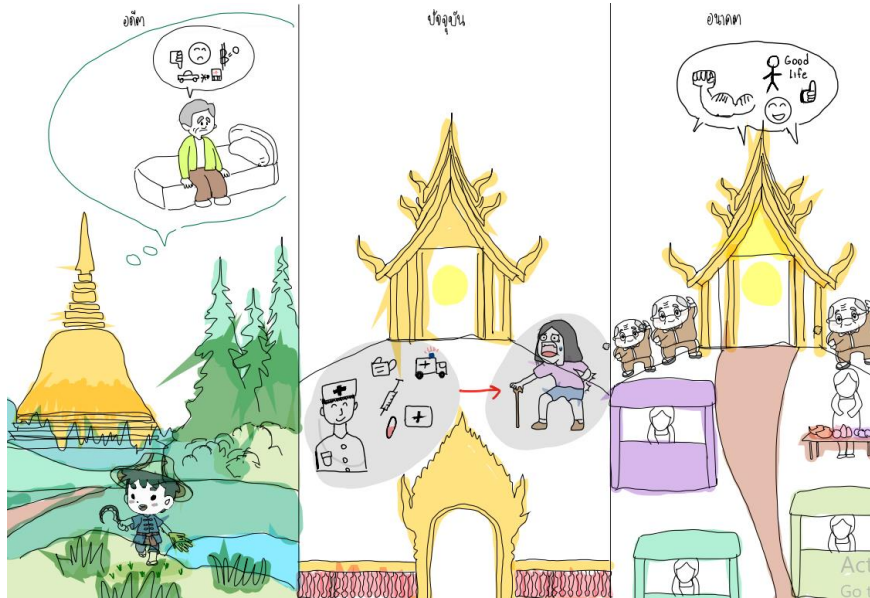

2.2) ขั้นตอน Appreciation: A นิสิตวิเคราะห์ปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนทั้งสถานการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C ร่วมกับ อสม. และผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

ภาพที่ 7 นิสิตวิเคราะห์ปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C ร่วมกับ อสม.

ภาพที่ 8 ตัวอย่างภาพจากการวิเคราะห์ปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนทั้งสถานการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต (ขั้นตอน Appreciation: A) ของนิสิตกลุ่มที่ 1

ภาพที่ 9 ตัวอย่างภาพจากการวิเคราะห์ปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนทั้งสถานการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต (ขั้นตอน Appreciation: A) ของนิสิตกลุ่มที่ 2

2.3) ขั้นตอน Influence: I นิสิตร่วมกันพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่สำรวจพบในชุมชนเพื่อนำมาเป็นแนวทางการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้เทคนิคการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priorities setting of health problem)

2.4) ขั้นตอน Control นิสิตหาแนวทางพัฒนาและรูปแบบการแก้ไข โดยให้แต่ละกลุ่มแบ่งความรับผิดชอบเขียนโครงการเพื่อแก้ไขปัญหามาสุภาพและจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน

ภาพที่ 10 นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C

3.1) นิสิตนำโปรแกรมการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุไปใช้ในชุมชน

ภาพที่ 11 กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโทกหวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา ของนิสิตกลุ่มที่ 1

ภาพที่ 12 กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโทกหวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ของนิสิตกลุ่มที่ 2

ภาพที่ 13 กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโทกหวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ของนิสิตกลุ่มที่ 3

ภาพที่ 14 กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโทกหวาก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ของนิสิตกลุ่มที่ 4

3.2) วิเคราะห์ผลการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ

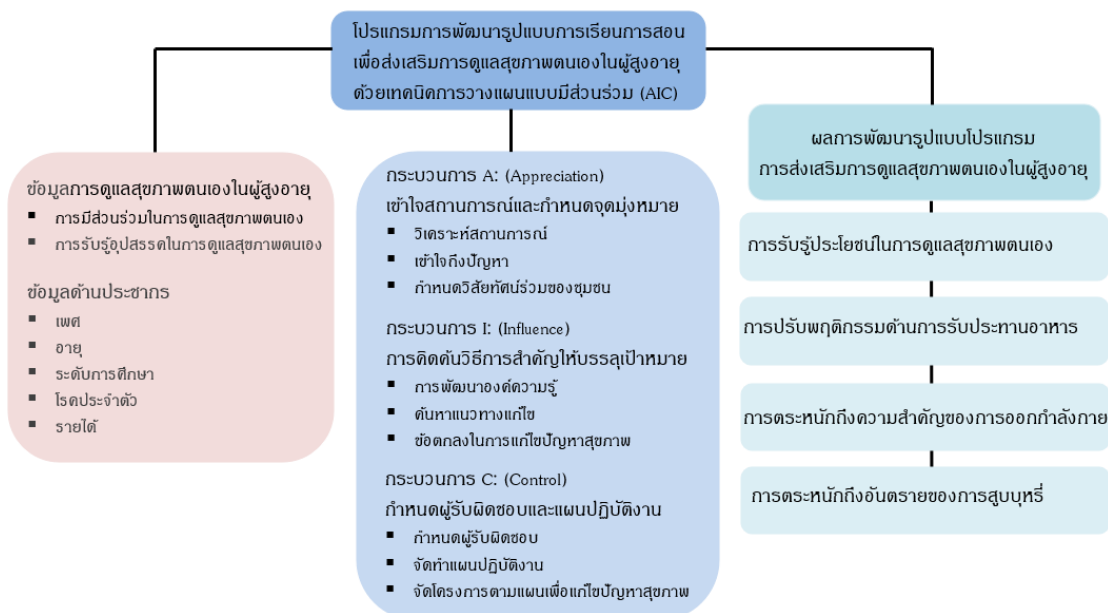
ผลการศึกษา

1) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ (Appreciation influence control: A-I-C)

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน เป็นกระบวนการที่พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนซึ่งบูรณาการร่วมในรายวิชากายภาพบำบัดในชุมชน 2 (รหัสวิชา 381471) มีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการสอนจากปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยปรับรูปแบบการเรียนการสอนจากการเรียนในชั้นเรียนให้นิสิตลงพื้นที่ชุมชนมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) นิสิตมีโอกาสสร้างความรู้และประสบการณ์จากปฏิสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) ระหว่างนิสิต ผู้สูงอายุและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในบ้านโทกหาวก หมู่ 4 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) กระบวนการที่ส่งเสริมให้นิสิตและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการระดมสมองทำให้มีความเข้าใจสภาพปัญหา ชัดจำกัดความต้องการและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการระดมพลังสมองในการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและเกิดการตัดสินใจร่วมกันจึงเกิดเป็นพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน ผลการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ โดยพบว่าผู้สูงอายุมีการรับรู้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเอง ปรับพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร ตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกายและตระหนักถึงอันตรายของการสูบบุหรี่

ภาพที่ 15 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุด้วยเทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (A-I-C)

2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้สูงอายุก่อนและหลังได้รับรูปแบบการดูแลสุขภาพตนเอง ด้วยกระบวนการ A-I-C

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ตัวแปร		
เพศ จำนวน (ร้อยละ)	ชาย	6 (12.25)
	หญิง	43 (87.75)
อายุ (ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	69.11 \pm 5.49	
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	21 (42.86)
	ประถมศึกษา	26 (53.06)
	มัธยม	2 (4.08)
โรคประจำตัว	ไม่มีโรคประจำตัว	15 (34.88)
	เบาหวาน	10 (23.25)
	ความดันโลหิต	19 (41.19)
	ไขมันในเลือดสูง	15 (34.88)
รายได้	< 1,000 บาท	27 (55.10)
	1,000 – 2,000 บาท	16 (32.65)
	2,000 – 3,000 บาท	5 (10.20)
	> 3,000 บาท	1 (2.04)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้สูงอายุก่อนและหลังได้รับโปรแกรมรูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองด้วยกระบวนการ A-I-C

ประเด็นที่ศึกษา	ก่อนได้รับโปรแกรม	หลังได้รับโปรแกรม	p-value
	รูปแบบการดูแล สุขภาพตนเอง	รูปแบบการดูแล สุขภาพตนเอง	
การรับรู้ประโยชน์การดูแลสุขภาพตนเอง	3.04 \pm 0.79	4.06 \pm 0.63	0.000**
การปรับพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร	3.22 \pm 0.92	4.10 \pm 0.43	0.000**
การตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย	3.16 \pm 0.77	3.37 \pm 0.76	0.006*
การตระหนักถึงอันตรายของการสูบบุหรี่	3.16 \pm 0.69	3.33 \pm 0.72	0.004*

คะแนนเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* p-value < 0.05, ** p-value < 0.01

ภายหลังจากได้รับโปรแกรมรูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองด้วยกระบวนการ A-I-C พบว่าคะแนนการรับรู้ประโยชน์การดูแลสุขภาพตนเอง การปรับพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร การตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกายและการตระหนักถึงอันตรายของการสูบบุหรี่ มีความแตกต่างจากก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.000, 0.000, 0.006, และ 0.004 ตามลำดับ)

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า การใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation influence control: A-I-C) บูรณาการในการเรียนการสอนแก่นิสิตกายภาพบำบัดชั้นปีที่ 4 เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมเกิดการเรียนรู้ถึงแนวการแก้ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนที่เกิดระดมพลังระหว่างนิสิตและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ประโยชน์ของเทคนิคกระบวนการ A-I-C ที่ส่งเสริมให้นิสิตเกิดการเรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นตอนการสร้างสรรค์ความรู้ (Appreciation: A) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นิสิตเกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยใช้การวาดรูปเป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ A-1: การวิเคราะห์สภาพการณ์ในปัจจุบัน และ A-2: การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ ก่อให้เกิดประโยชน์ คือ นิสิตทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายเนื่องจากเป็นขั้นตอนที่นิสิตทุกคนจะต้องคิดและอธิบายภาพที่ตนเองวาดทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนเป็นกระบวนการที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ที่ไม่กล้าพูดมีโอกาสนำเสนอ นิสิตที่ไม่ถนัดอธิบายด้วยการสื่อสารทางวาจาสามารถสื่อสารจินตนาการ คิดวิเคราะห์ออกมาเป็นรูปภาพ และส่งเสริมสมาชิกภายในกลุ่มเกิดความรู้สึกของการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าภาพในการที่จะช่วยแก้ปัญหาสุขภาพในชุมชน 2) ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence: I) เป็นขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาตามที่ได้สร้างภาพพึงประสงค์หรือที่ได้ช่วยกันกำหนดวิสัยทัศน์ (A-2) แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ I-1: การคิดเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการ และ I-2: การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการเป็นขั้นตอนที่ทำให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นส่งเสริมการมีส่วนร่วม เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมหรือโครงการตามความถนัดและเรียงลำดับความสำคัญของแต่ละโครงการ เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ กิจกรรมนี้เป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จเนื่องจากทุกคนได้แสดงประสบการณ์เกิดความภูมิใจหากได้รับการยอมรับและสร้างการยอมรับความคิดของผู้อื่นหากมีเหตุผลดีกว่า และ 3) ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control: C) เป็นขั้นตอนที่ทำให้ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเองแสดงพลังความสามารถและภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ C-1: การแบ่งความรับผิดชอบ C-2: การจัดทำแผนหรือกิจกรรมหรือโครงการ (Action plan) นำไปสู่การเตรียมการเพื่อเสนอแผนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานขอรับการสนับสนุนหรือส่งเสริมและเข้าร่วมพัฒนา สอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่พบว่าภายหลังจากการได้รับโปรแกรมชาวเขาเผ่าม้งมีการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพดีกว่าก่อนเข้ารับโปรแกรมเนื่องจากกระบวนการ A-I-C ได้กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนได้แสดงออกจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิธีการแก้ปัญหาทำให้กลุ่มสามารถจดจำและนำไปปฏิบัติเองได้ การที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีโอกาสเลือกกิจกรรมหรือโครงการตามความถนัดส่งเสริมให้ทุกคนได้ลงมือกระทำและฝึกทักษะที่ตรงกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันจริง (ศิรุฑ ชันติศิวนนท์, 2557)

ผลจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุบ้านโทกหวาก ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาด้วยโปรแกรมพัฒนารูปแบบการการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C พบว่า ผู้สูงอายุมีคะแนนการรับรู้ประโยชน์การดูแลสุขภาพตนเอง การปรับพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร การตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกายและการตระหนักถึงอันตรายของการสูบบุหรี่ มีความแตกต่างจากก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่พบว่าภายหลังจากการได้รับโปรแกรมชาวเขาเผ่าม้งมีการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพดีกว่าก่อนเข้ารับโปรแกรมโดยมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพก่อนและหลังการเข้ารับโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ศิริวาท ชันติศิวนนท์, 2557) เนื่องจากกระบวนการ A-I-C ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการตื่นตัวในการดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ช่วยพัฒนาคนให้กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าตัดสินใจและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการวาดภาพและพูดคุยในกลุ่มก่อนข้างดี สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพตนเอง ในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินของ โรงพยาบาลสุคริริน ด้วยเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (AIC) ที่พบว่า การใช้กระบวนการ A-I-C ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การนำเสนอข้อมูลสภาพปัญหา 2) การกำหนดเป้าหมาย 3) การค้นหากิจกรรมการพัฒนา 4) จัดลำดับความสำคัญ 5) วางแผนหาผู้รับผิดชอบ และ 6) จัดทำแผนหรือกิจกรรม ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน จำนวน 24 คน โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองก่อนและหลังการใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ส่งผลให้ผู้ป่วยเบาหวานมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้านการบริโภคอาหาร การรับประทานยา การออกกำลังกายและการจัดการอารมณ์ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (คมสรรงค์ ชื่นรัมย์และคณะ, 2559)

กระบวนการ A-I-C เป็นเทคนิคหรือกลวิธีในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการหรือประชาชนทั่วไปตระหนักว่าการดูแลสุขภาพเป็นบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่ใช่เรื่องของเจ้าหน้าที่ดูแลสุขภาพ หรือ อสม. เท่านั้น นอกจากนี้ ผลจากการสำรวจข้อมูลสุขภาพชุมชนโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ชุมชนบ้านโทกหวากมีวัฒนธรรมของชุมชนในลักษณะเครือญาติ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้าน เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการในหมู่บ้าน ผู้สูงอายุจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ประกอบกับผู้สูงอายุไม่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากส่วนใหญ่มีรายได้จากเบี้ยเลี้ยงผู้สูงอายุและปลูกผักขายในตลาดภายในหมู่บ้านซึ่งเพียงพอกับการเลี้ยงชีพจึงทำให้ไม่เกิดความกังวลและเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในหมู่บ้านทุกครั้งส่งผลให้เห็นการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการเข้ารับโปรแกรมพัฒนารูปแบบการการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุโดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้

1.1 ปรับรูปแบบหรือกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุตามความเหมาะสมกับบริบทให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมหรือวิถีการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

1.2 กระบวนการที่เป็นผู้นำกิจกรรมควรใช้ภาษาท้องถิ่นได้เพื่อให้สามารถสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจและมีบรรยากาศที่เป็นกันเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ได้แก่ นิสิต และ อสม. เนื่องจากในการศึกษานี้มีการประเมินความพึงพอใจเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

2.2 ควรเพิ่มกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน หรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน สามารถจัดสรรงบประมาณสู่แผนกิจกรรมได้

การนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์

1) นำโปรแกรมพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ โดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C ไปปรับใช้กับนิสิต ภายภาพบำบัดในภาคการศึกษาถัดไปหรือนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นเพื่อกระตุ้นให้นิสิตหรือผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดผ่านการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตได้สร้างความรู้และประสบการณ์จากปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยตรง

2) นำโปรแกรมพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้านการดูแลสุขภาพตนเองในผู้สูงอายุ โดยอาศัยการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C ไปปรับใช้กับชุมชนอื่น เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการดูแลตนเองและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. จีระศักดิ์ ทัพพา. นฤนาถ ยืนยง. ปณิธาน กระสังข์.(2564) แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมสุขภาพของชุมชน. PTU journal of science and technology. 2(2).
2. สุพัตรา ศรีวณิชชากร. รู้หลัก รู้จัก และปรับใช้เครื่องมือทำงานกับชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (สพช), 2566.
3. ทวีวรรณ ศรีสุขคำ. Action research in health. การวิจัยเชิงปฏิบัติการทางสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2565.
4. ลัดวี ปิยะบัณฑิตกุล. การประเมิน การตอบสนอง และการประเมินผลอย่างรวดเร็ว.ทางเลือกใหม่สำหรับพยาบาลชุมชน. วารสารสมาคมพยาบาล สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 27(4): 2552.
5. ชันติศิวานนท์ ศ. (2014). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ ของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่. *Journal of Graduate Research*, 5(2), 129–139. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai/article/view/96632>
6. คมसरค์ ชื่นรัมย์. บุญสิทธิ์ ไชยชนะ และ กรรณิกา เรืองเดช ชาวสวนศรีเจริญ (2559). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพตนเอง ในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินของ โรงพยาบาลสุคีริน ด้วยเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (AIC). วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. ปีที่ 3. ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2559.

รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียนต่อสุขอนามัยนักเรียนในโรงเรียน

A Model for Developing the Teaching and Learning of the School Health Subject
towards Student Hygiene in School

ประเภทนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

เนตรนภา พรหมมา*¹

พรพนา สมจิตร¹

กฤษฎา สารทอง¹

มณูเชษฐ์ มะโนธรรม¹

ศราวุฒิ แสงคำ²

กึ่งกนก รักษาเวศ³

Natnapa Promma*

Pornpana Somjit

Kritsada Sarndhong

Manuchet Manotham

Sarawut Sangkham

Kingkarnonk Ruxsanawet

¹สาขาวิชาอนามัยชุมชน, ²สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม, ³สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะสาธารณสุขศาสตร์

*natnapa.pr@up.ac.th

บทคัดย่อ

เด็กวัยเรียนเป็นช่วงที่สำคัญมากในการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การดูแลเอาใจใส่และส่งเสริมการเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสามารถรับมือกับความท้าทายของชีวิตในอนาคต การพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตรสาขาวิชาอนามัยชุมชน เกิดนวัตกรรมกระบวนการสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนที่ดี ตลอดจนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่สังคมต่อไป มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียนต่อสุขอนามัยนักเรียนในโรงเรียน เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง แบบ 2 กลุ่ม วัด 2 ครั้ง (ก่อน-หลัง) กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาการเรียนการสอนได้แก่ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาอนามัยโรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยวัดผลลัพธ์จากการประเมินสุขอนามัยของนักเรียนในโรงเรียนบ้านห้วยเคียน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 116 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียนแบบ SPECIAL แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน และแบบประเมินสุขอนามัยของนักเรียน ใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์ความแตกต่างของสุขอนามัยของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการโดยใช้ Paired t-test และเปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียน ระหว่างกลุ่มโดยใช้ Independent t- test ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียน ทำให้ นิสิตมีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิผลต่อสุขอนามัยนักเรียนในโรงเรียนบ้านห้วยเคียน โดยหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมนักเรียนมีสุขอนามัยที่ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ดังนั้นควรนำรูปแบบการศึกษานี้ไปใช้ในรายวิชาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ ในการดำเนินกิจกรรม

คำสำคัญ: อนามัยโรงเรียน, สุขอนามัย, นักเรียน, โรงเรียน

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เด็กวัยเรียนหรือเยาวชนไทยเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศการที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญยั่งยืนจำเป็นต้องพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสุขภาพอนามัย แม้ในช่วงวัยเรียนตอนปลายประมาณ 12 ปี อวัยวะในร่างกายมีการทำงานที่เกือบสมบูรณ์เต็มที่แล้ว ทำให้สุขภาพทั่วไปของเด็กวัยนี้ค่อนข้างสมบูรณ์ ไม่เกิดการเจ็บป่วยง่าย แต่ก็ยังมีปัญหาสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง ทั้งนี้ พบว่า 1 ใน 5 ของนักเรียนไทย มีภาวะอ้วน สูงถึง (ร้อยละ 21.6) แต่มีเพียงแค่ 1 ใน 3 ของเด็กอายุ 12 ปี ที่กินข้าวครบ 3 มื้อ (ร้อยละ 33.2) และมีนักเรียนถึง 4 ใน 5 ที่ดื่มน้ำอัดลม (ร้อยละ 81.2) นอกจากนี้ มีนักเรียนแค่ 1 ใน 3 (หรือร้อยละ 18.5) ที่มีกิจกรรมทางกายมากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ และมากกว่า 60 นาทีใน 1 วัน และยังพบอีกว่าประมาณ 2 ใน 4 ใช้คอมพิวเตอร์โทรศัพท์มือถือถือนานเกิน 2 ชั่วโมง (ร้อยละ 38.3)

นอกจากนี้ พบว่า นักเรียนเกือบครึ่ง หรือร้อยละ 41.1 ไม่แปรงฟันก่อนนอน ส่วนด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมมีเพียง 1 ใน 3 ที่คัดแยกขยะลงถังก่อนทิ้ง (ร้อยละ 31.3) โดยผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่าเด็กวัยเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมทั้งด้านการบริโภค สุขอนามัย ความปลอดภัย และมีพฤติกรรมเนือยนิ่งมากขึ้นเสี่ยงเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ดังนั้นโรงเรียนและบุคลากรด้านสาธารณสุข จึงร่วมกันพัฒนาที่มีความครอบคลุมทุกมิติด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนทั้งในโรงเรียนและชุมชน ให้สามารถนำความรู้และทักษะด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการดูแลเอาใส่ใจสุขภาพของตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งสามารถตัดสินใจในการควบคุมสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝังทัศนคติ ผูกพัน และพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม สมาชิกในชุมชนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด และปลอดภัย ทำให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

งานอนามัยโรงเรียน เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ป้องกัน รักษาการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรทุกคนที่อาศัยอยู่ในโรงเรียน เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านั้นมีสุขภาพดีโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน ครอบคลุมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม การบริการตรวจสุขภาพและสุขอนามัยในโรงเรียน โดยบุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันควบคุมโรคในโรงเรียน คือนักสาธารณสุข ซึ่งหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยชุมชน ได้จัดการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียนขึ้น เพื่อสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของนักสาธารณสุข ตามกรอบพระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556 นั้น การเรียนการสอนแนวใหม่เป็นการนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย นวัตกรรมจะช่วยให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ก่อให้เกิดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่มากมายหลากหลายเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีประสิทธิภาพนี้จะใช้นวัตกรรมการศึกษาจะเป็นตัวดึงดูดความสนใจ จูงใจให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยนวัตกรรมกระบวนการเป็นการนำศาสตร์หลายสาขามาบูรณาการ สร้างรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน นำมากำหนดกิจกรรมในการลงพื้นที่ ที่ได้นำความรู้ของอาจารย์และนักศึกษา ไปสู่การพัฒนาชุมชน ยกกระดับการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนที่ดีขึ้น

กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอนต้องมีความเชื่อมโยงกับภารกิจหลักอื่นๆ ได้แก่ การบริการวิชาการ การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งพิจารณาได้จากคุณภาพของบัณฑิตที่ตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ตลอดจนการพัฒนาความรู้ที่ได้จากการพัฒนาการเรียนการสอน

และถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรภายในสถาบันและเผยแพร่สู่สาธารณชน ดังนั้นคณะผู้จัดทำโครงการ จึงได้จัดโครงการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชานามัยโรงเรียนต่อสุขอนามัยนักเรียนในโรงเรียนขึ้น เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตรสาขาวิชานามัยชุมชน เกิดนวัตกรรมกระบวนการ สู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนที่ดี ตลอดจนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชานามัยโรงเรียนต่อสุขอนามัยนักเรียน
ในโรงเรียน

ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง แบบ 2 กลุ่ม วัด 2 ครั้ง (ก่อน-หลัง) กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาการเรียนการสอนได้แก่ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานามัยโรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยวัดผลลัพธ์จากการประเมินสุขอนามัยของนักเรียนในโรงเรียนบ้านห้วยเคียน

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชานามัยโรงเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ สุขอนามัยนักเรียนในโรงเรียนบ้านห้วยเคียน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experimental Instruction)

แนวคิด: กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม แนวทางการจัดการเรียนรู้ (Christy Visaggi and Jeffrey Young, 2020)

1) การเรียนรู้จากประสบการณ์โดยการกระตุ้นแนะนำเรื่องที่จะเรียนโดยใช้ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เร้าให้ผู้เรียนอยากเห็น อยากเรียนรู้

2) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง โดยเชื่อมโยงความอยากรู้ อยากเห็น อยากเรียนรู้ของผู้เรียนจากประสบการณ์เดิม สู่การค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ หรือแนวคิด ทฤษฎีใหม่ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3) การฝึกปฏิบัติ ในขั้นนี้เป็นการฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญมากยิ่งขึ้น

4) การนำไปใช้ หรือขยายผล เป็นขั้นการนำข้อค้นพบในขั้นฝึกปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ผลที่เกิดกับผู้เรียนช่วยพัฒนาทักษะการคิดบนพื้นฐานของการสืบค้นข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุมีผลรู้จักหาข้อมูล ทฤษฎี หลักการมาสนับสนุนสิ่งที่ค้นพบ

เด็กวัยเรียน

วัยเรียน คือ วัยที่มีอายุตั้งแต่ 6-18 ปี โดยนับตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ตอนต้นไปจนถึงในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มักมีสาเหตุมาจาก อิทธิพลของครอบครัว และอิทธิพลจากโรงเรียน ซึ่งมีประมาณร้อยละ 25 ของประชากรทั้งหมดของประชากร ไทย ซึ่งเป็นช่วงชีวิตในวัยเรียน ก่อนเข้าสู่วัยแรงงาน การจัดการบริการอนามัยโรงเรียนจึงมีความสำคัญในการสร้าง พื้นฐานสุขภาพที่ดีแก่ประชากรของประเทศตั้งแต่วัยเด็ก

อนามัยโรงเรียน

งานอนามัยโรงเรียน เป็นการดูแลสุขภาพของกลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่อยู่ในโรงเรียน โดยมีครูและ บุคลากรสุขภาพ ได้แก่ พยาบาลประจำโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่อยู่ประจำชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ ดูแลสุขภาพนักเรียนแทนครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ต่อความสามารถทางการเรียน การพัฒนาการทางสติปัญญาและผลการเรียน ในขณะเดียวกันการเรียนรู้ก็ส่งผลต่อพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ ของบุคคล การส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนมีความสำคัญ เพราะเด็กวัยเรียนใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนมากถึง 6-8 ชั่วโมงต่อวัน ในยุคที่ก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัลส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยเรียนเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพมากขึ้น การส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนและบุคลากรใน โรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เด็กวัยเรียนเป็นผู้มีสภาวะสุขภาพทางกาย ทางจิตใจ ทางจิตวิญญาณ และทางสังคมที่ดี นำไปสู่ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มโอกาสให้เด็กวัย เรียนมีความรอบรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ทักษะคิด และทักษะการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมในการดำเนินชีวิตอย่าง มีภาวะสุขภาพดีในปัจจุบันและอนาคต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน มีการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกมิติด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างกระบวนการ เรียนรู้ร่วมกันของ ทุกภาคส่วนทั้งในโรงเรียนและชุมชน ให้สามารถนำความรู้และทักษะด้านสุขภาพมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กรมอนามัย, 2567)

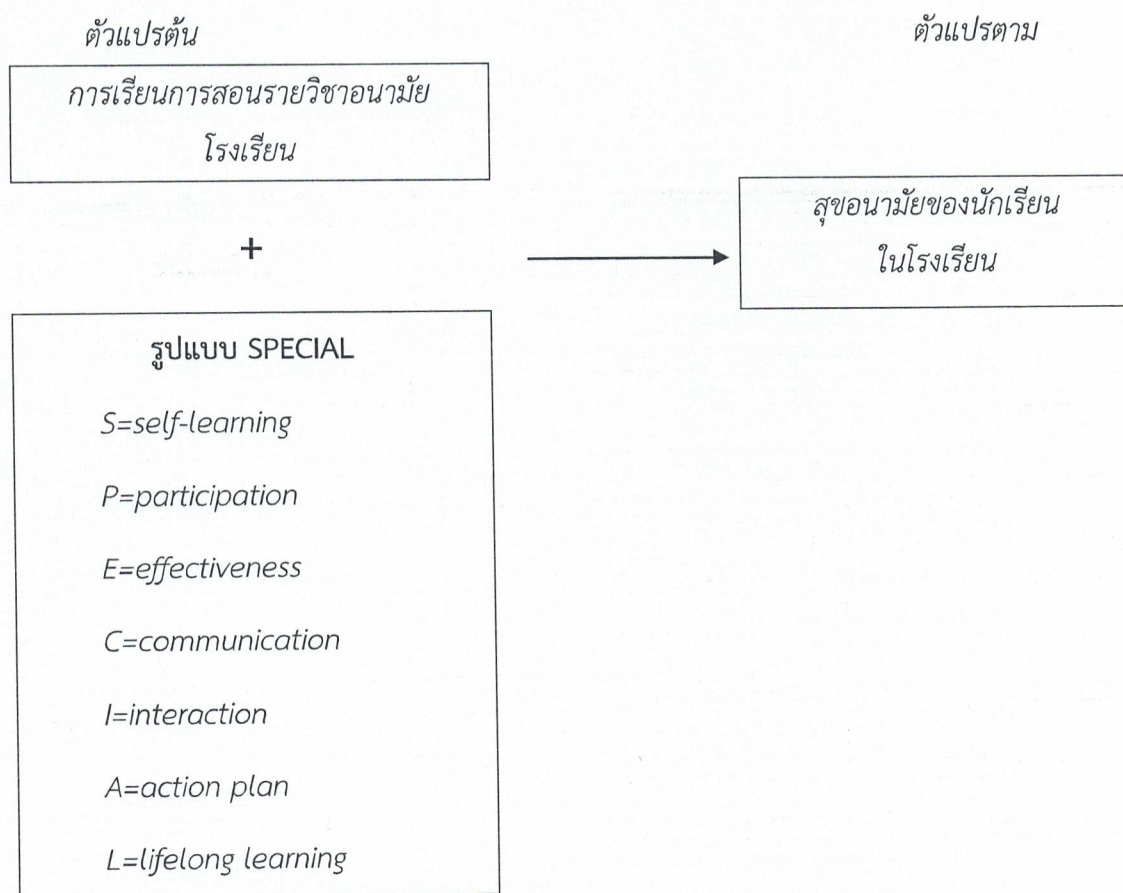
รายวิชาอนามัยโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยชุมชน มีคำอธิบายรายวิชาดังนี้ แนวคิดของการส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน ความหมายและ ความสำคัญของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียน สถานการณ์สุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพนักเรียนในโรงเรียน นโยบายและเป้าหมายการส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนตาม แผนพัฒนาสุขภาพ บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตรวจสุขภาพนักเรียน การประเมินภาวะการณ์ เจริญเติบโต การวัดสายตา การทดสอบการได้ยิน การตรวจสุขภาพฟัน การบันทึกบัตรสุขภาพนักเรียน การสร้าง

เสริมภูมิคุ้มกันโรค การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ห้องพยาบาลในโรงเรียน การจัดระดับบริการอนามัยโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

สุขอนามัยในโรงเรียน

สุขอนามัยที่ดีมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา ครู จะช่วยลดการแพร่เชื้อโรค และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นไปอย่างราบรื่น

กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมาย
 - นิสิตสาธารณสุขศาสตร์ สาขาอนามัยชุมชน ชั้นปีที่ 3-4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาอนามัยโรงเรียน จำนวน 78 คน
 - นักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยเคียน จำนวน 38 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชานามัยโรงเรียน แบบ SPECIAL
 - แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน
 - แบบประเมินสุขอนามัยของนักเรียน
3. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
1. คณะผู้จัดทำโครงการประชุมเตรียมความพร้อม การจัดการเรียนการสอน และร่วมกัน ออกแบบวางแผนการดำเนินโครงการ
 2. ขอความอนุเคราะห์ โรงเรียนบ้านห้วยเคียน เป็นพื้นที่ในการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน ด้าน การส่งเสริมสุขอนามัยของนักเรียน ของดำเนินการประเมินสุขอนามัยนักเรียน ก่อนการดำเนิน โครงการพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชานามัยโรงเรียน
 3. แบ่งนิสิตตามการลงทะเบียนของนิสิต 2 กลุ่ม (กลุ่มเรียนที่ 1 และ กลุ่มเรียนที่ 2) แล้วทำการ ประเมินการเรียนการสอนก่อนจัดการเรียนการสอนในรายวิชานามัยโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม
 4. ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPECIAL สำหรับกลุ่มเรียนที่ 1 ส่วนกลุ่มเรียนที่ 2 ใช้รูปแบบเดิมตาม มอศ.3 ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเดียว แล้วทั้ง 2 กลุ่มเรียนลงไปปฏิบัติงาน อนามัยโรงเรียนที่โรงเรียนบ้านห้วยเคียน
 5. ทำการประเมินสุขอนามัยของนักเรียน หลังจากนิสิตลงมาปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนเสร็จสิ้น แล้ว
 6. ทำการประเมินผลการเรียนการสอนรายวิชานามัยโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่มเรียน หลังจากเสร็จสิ้น การเรียนการสอนในสัปดาห์ที่ลงปฏิบัติภาคสนามที่โรงเรียน
 7. นำผลการประเมินการเรียนการสอน และสุขอนามัยของนักเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
- สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบการแจกแจงของข้อมูลด้วย Kolmogorov-Smirnov test โดยพบว่า คะแนนความพึงพอใจของนิสิตทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และคะแนนสุขอนามัย ของนักเรียน มีการแจกแจงแบบปกติ
 - ใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์ความแตกต่างของสุขอนามัยของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วม โครงการโดยใช้ Paired t-test และเปรียบเทียบความแตกต่างของจัดการเรียนการสอนรายวิชา อนามัยโรงเรียนในกลุ่มเรียนที่ 1 และกลุ่มเรียนที่ 2 โดยใช้ Independent t- test

รูปแบบวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

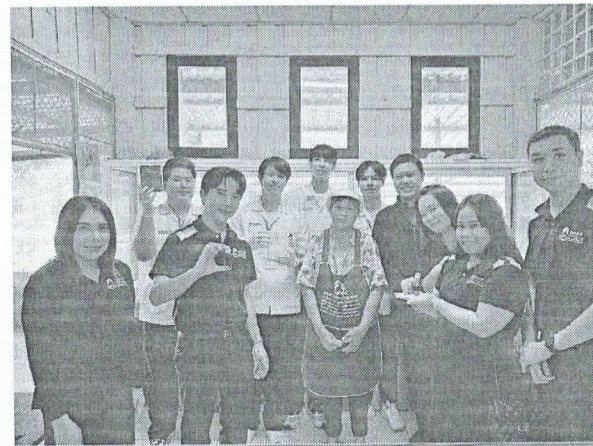
S (self-learning)

นิสิตเป็นผู้แสวงหาความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง

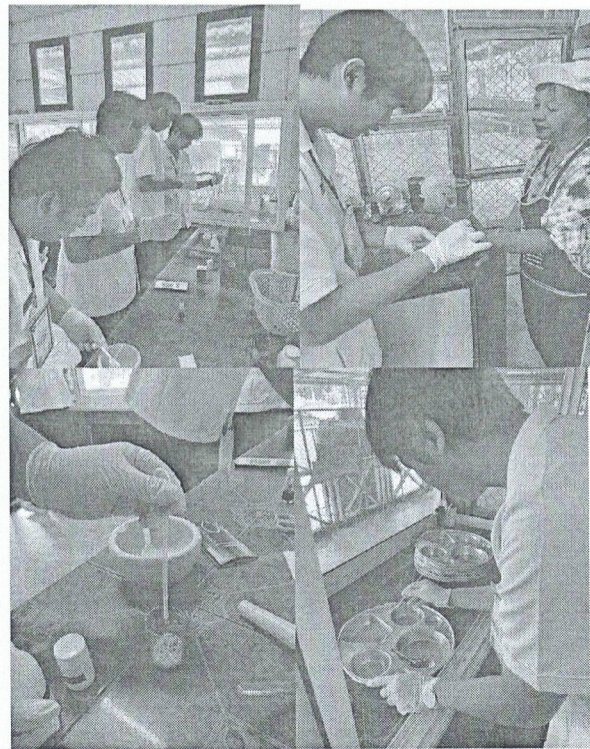
P (participation)

นิสิตมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กิจกรรมกลุ่มร่วมกันแบบมีส่วนร่วม

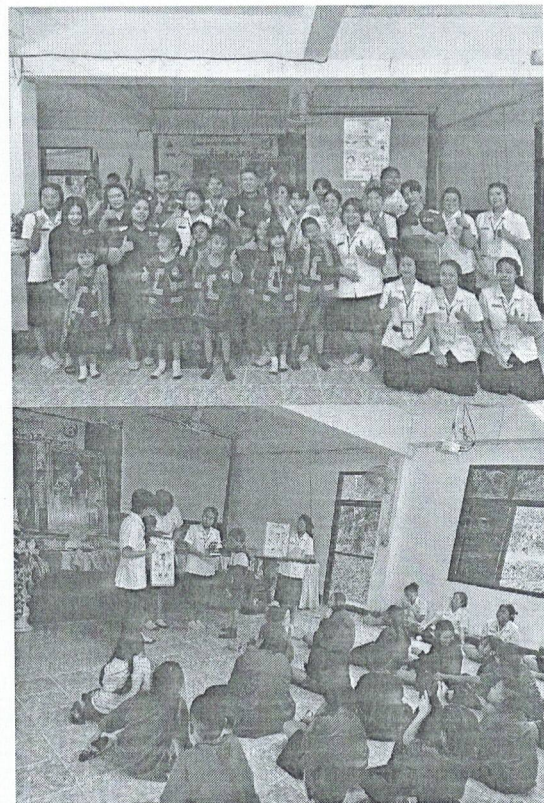
E (effectiveness)

ให้นิสิตได้พิจารณาจากการนำผลการปฏิบัติงาน
 อนามัยโรงเรียนของการเรียนการสอนมาเปรียบ
 เทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

C (communication)

ให้นิสิตเรียนรู้การสื่อสารร่วมกัน สร้างความมั่นใจ
 ให้ตนเองและคนรอบข้าง สร้างปฏิสัมพันธ์เพิ่ม
 ขึ้นกับเพื่อร่วมงาน

I (interaction)

ให้นิสิตเรียนรู้การทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยน
ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

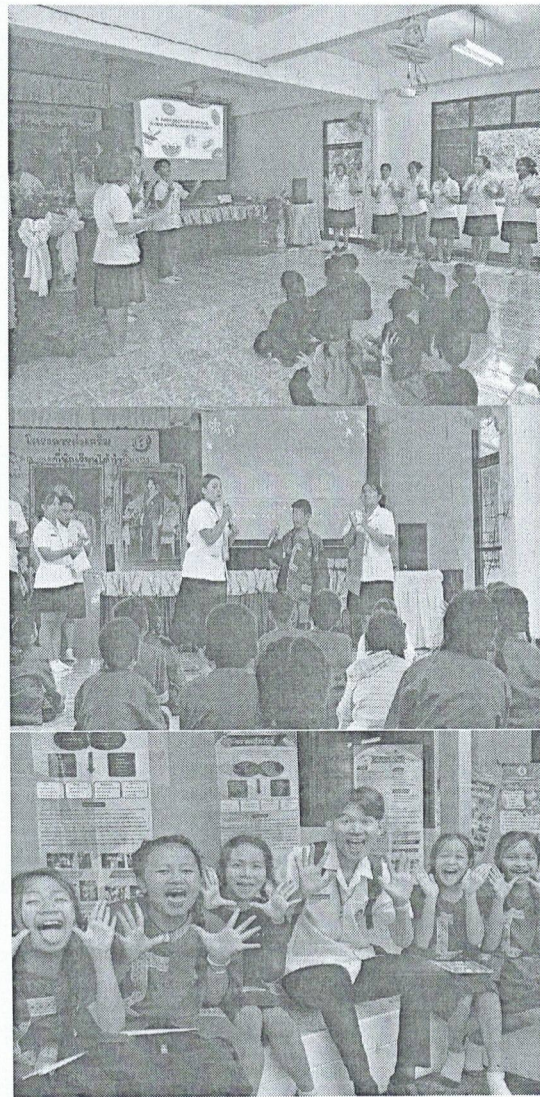
A (action plan)

เป็นเครื่องมือที่ใช้ช่วยในการวัดและตรวจสอบการ
ทำงานในแต่ละขั้นตอนของงานโครงการ

L (lifelong learning)

ให้นิสิตได้รับประสบการณ์เรียนรู้แบบต่อเนื่อง
สมัครใจ และมีแรงจูงใจในตนเอง

ภาพที่ 1 โปสเตอร์ให้ความรู้จากผลงานนิสิต

ผลการศึกษา

นิสิตและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 116 คน แบ่งเป็น นิสิตกลุ่มเรียนที่ 1 จำนวน 40 คน นิสิตกลุ่มเรียนที่ 2 จำนวน 38 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยเคียน จำนวน 38 คน

จำนวนสื่อสุขภาพที่นิสิตกลุ่มเรียนที่ 1 ใช้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชานามัย โรงเรียน ได้แก่ คลิปวิดีโอสั้นและโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ขนาด A3 โดยมีเนื้อหา ดังนี้ 1) โภชนาการสำหรับนักเรียน 2) ภาวะอ้วนของเด็กวัยเรียน 3) สุขบัญญัติ 10 ประการ, การตรวจสุขภาพนักเรียน 10 ท่า และการล้างมือ 7 ขั้นตอน 4) การวัดสายตา การทดสอบการได้ยิน 5) การตรวจสุขภาพฟัน และการแปรงฟัน 6) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค เช่น HPV dT MMR 7) โรคติดต่อในโรงเรียน เช่น โรคไข้เลือดออก โรคอุจจาระร่วง โรคมือเท้าปาก ไข้หวัดใหญ่ และ 8) การประเมินสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและโรงอาหาร

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามกลุ่มเรียน พบว่า กลุ่มเรียนที่ 1 ก่อนการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 3.66 (SD=0.218) ส่วนหลังการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 4.18 (SD=0.155) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยมีค่าเฉลี่ยของความแตกต่างเท่ากับ 0.525 กลุ่มเรียนที่ 2 ก่อนการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 3.65 (SD=0.264) ส่วนหลังการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 3.84 (SD=0.205) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยมีค่าเฉลี่ยของความแตกต่างเท่ากับ 0.187 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของนิสิต ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามกลุ่มเรียน

การเปรียบเทียบ	n	Mean	SD.	\bar{d}	t	p-value
กลุ่มเรียนที่ 1						
ก่อนเข้าร่วม	40	3.66	0.218	0.525	15.904	<0.001*
หลังเข้าร่วม	40	4.18	0.155			
กลุ่มเรียนที่ 2						
ก่อนเข้าร่วม	38	3.65	0.264	0.187	9.460	<0.001*
หลังเข้าร่วม	38	3.84	0.205			

*ระดับความเชื่อมั่น $p < 0.05$

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต ระหว่างกลุ่มเรียนที่ 1 และกลุ่มเรียนที่ 2 จำแนกตามก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มเรียนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 3.66 (SD=0.218) ส่วนกลุ่มเรียนที่ 2 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 3.65 (SD=0.264) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต ระหว่างกลุ่มเรียนที่ 1 และกลุ่มเรียนที่ 2 พบว่า ไม่แตกต่างกัน หลังเสร็จสิ้นโปรแกรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มเรียนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 4.18 (SD=0.155) ส่วนกลุ่มเรียนที่ 2 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต เท่ากับ 3.84 (SD=0.205) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต ระหว่างกลุ่มเรียนที่ 1 และกลุ่มเรียนที่ 2 ภายหลังจากเสร็จสิ้นโปรแกรม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนิสิต ระหว่างกลุ่มเรียนที่ 1 และกลุ่มเรียนที่ 2 จำแนกตามก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน

การเปรียบเทียบ	n	Mean	SD.	t	p-value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม					
กลุ่มเรียนที่ 1	40	3.66	0.218	0.041	0.967
กลุ่มเรียนที่ 2	38	3.65	0.264		
หลังเข้าร่วมโปรแกรม					
กลุ่มเรียนที่ 1	40	4.18	0.155	8.293	<0.001*
กลุ่มเรียนที่ 2	38	3.84	0.205		

*ระดับความเชื่อมั่น $p < 0.05$

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสุขอนามัยของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม จากแบบประเมินสุขอนามัยจำนวน 15 ข้อ (ช่วงคะแนน 0-30 คะแนน) นั้น พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนสุขอนามัย เท่ากับ 17.26 (SD=2.434) ส่วนหลังเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนสุขอนามัย เท่ากับ 22.28 (SD=2.091) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนสุขอนามัยของนักเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$) โดยมีค่าเฉลี่ยของความแตกต่าง เท่ากับ 5.026 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสุขอนามัยของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม

การเปรียบเทียบ	n	Mean	SD.	\bar{d}	t	p-value
สุขอนามัยของนักเรียน						
ก่อนเข้าร่วม	38	17.26	2.434	5.026	12.510	<0.001*
หลังเข้าร่วม	38	22.28	2.091			

*ระดับความเชื่อมั่น $p < 0.05$

สรุปผลและอภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาอนามัยโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิผลต่อสุขอนามัยนักเรียนในโรงเรียนบ้านห้วยเคียน โดยหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมนักเรียนมีสุขอนามัยที่ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้
 - นำรูปแบบการศึกษานี้ไปใช้ในรายวิชาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เช่น รายวิชาอนามัยชุมชน
 - ขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ (โรงเรียน) ในการดำเนินกิจกรรม
- ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป
 - ควรเพิ่มกลุ่มเปรียบเทียบเพื่อทดสอบว่า ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นเกิดจากผลของรูปแบบการจัดการสอนจริง
 - ควรศึกษาข้อมูลพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย เช่น อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก และผลการเรียนเฉลี่ย เพื่อจะได้จัดเข้ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีข้อมูลที่คล้ายคลึงกันมากที่สุด

การนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์

- หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยชุมชน ได้รูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาอนามัยโรงเรียนที่เหมาะสม
- นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน จากการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อนำความรู้ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการชีวิตประจำวันและการทำงานในวิชาชีพของตนเองในอนาคต
- นักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยเคียน มีสุขอนามัยที่ดีและสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพของตนเองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (ฉบับปรับปรุง 2558) อินเทอร์เน็ต. (สืบค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2567) จาก: <https://hp.anamai.moph.go.th/th/manuals-of-official/209037>

Christy Visaggi and Jeffrey Young. (2020). *Experiential Learning Theory. Senior Faculty Associates for Signature Experiences*. Retrieved from <https://myexperience.gsu.edu/faculty/resources/theory/>

ภาคผนวก

รูปกิจกรรม https://drive.google.com/drive/folders/191BO0ODDCTPgS8B6rhZNH7-_2zBwzAaU?usp=sharing

โปสเตอร์ <https://drive.google.com/drive/folders/1PGPeDZ0yNq8hw7rUh3qLAT9VE-CxEsDw?usp=sharing>

คลิป https://drive.google.com/drive/folders/1XXlj8GLDM8nV_u1_d-7ppKm2M57kU-Fd?usp=sharing

ถอดบทเรียน: ซอฟต์เพาเวอร์ชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าว
ทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน

Lessons Learned: Community Soft Power as a Model for Developing Social
Entrepreneurs Education for Sustainable Societal Advancement in Response to the
Global Dynamics of Change

นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

ผศ.ดร. จุฬารักษ์ ขอบใจกลาง

Assistant Prof. Chulaporn Kobjaiklang, Ph.D.

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Chulaporn.kobjaiklang@gmail.com

บทคัดย่อ ถอดบทเรียน: ซอฟต์เพาเวอร์ชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อถอดบทเรียน ซอฟต์เพาเวอร์ชุมชนจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ 2) เพื่อสร้างต้นแบบความสำเร็จจากซอฟต์เพาเวอร์ชุมชน ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน 3) พัฒนานวัตกรรม ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างต้นแบบความสำเร็จด้านซอฟต์เพาเวอร์ชุมชน ผ่านกระบวนการถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ และสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจ และ 4) เพื่อให้เกิดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ ส่วน ราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การถอดบทเรียนในครั้งนี้จัดขึ้นโดยมีเป้าหมาย เพื่อให้ นิสิตได้เรียนรู้จากสถานการณ์ปัจจุบันด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องมุ่งเน้นที่ทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่น ผู้นำ บริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน การเลือกชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้านซอฟต์เพาเวอร์ (SF) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน เลือกศึกษาชุมชนตำบลบ้านใหม่ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยเลือกกลุ่มเป้าหมาย ผู้นำ และเครือข่ายชุมชนต้นแบบ ที่ประสบความสำเร็จในด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลาดชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นิสิตสามารถนำมาประยุกต์ใช้และใช้เป็นแนวทางให้เกิดการสร้างธุรกิจเพื่อสังคม (SE) ได้

คำสำคัญ: ถอดบทเรียน ซอฟต์เพาเวอร์ชุมชน ต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคม ความยั่งยืน

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรม ท่ามกลางบริบทโลกที่แวดล้อมไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า “VUCA World” ที่ประกอบด้วย ความผันผวน (Volatile) ความไม่แน่นอน (Uncertain) ความซับซ้อน (Complex) และความคลุมเครือไม่ชัดเจน (Ambiguous) ทำให้โลกตกอยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบที่เลื่อนไหลไปมาไม่ชัดเจน ยากลำบาก ส่งผลทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องปรับตัว ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งทุกองค์กรจะต้องปรับตัวให้ผ่านพ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประเทศไทยภายใต้อดีตรัฐบาล นายกรัฐมนตรี ทวีสิน ให้ความสำคัญและมุ่งประสงค์ที่จะผลักดัน ซอฟต์เพาเวอร์ (Soft Power) ซึ่งปัจจุบันคำนี้กลายเป็นคำที่ผู้คนในสังคมให้ความสนใจ

และถูกตีความไปหลากหลายแง่มุม ทั้งนี้การผลักดันด้านซอฟต์แวร์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งในเชิงวัฒนธรรม จนนำไปสู่การสร้างรายได้เชิงเศรษฐกิจ โดยมุ่งผลักดันให้ซอฟต์แวร์ ปรากฏได้ทั้งในคน สัตว์ สิ่งของ หรือเรื่องราวที่เป็นอัตลักษณ์ของสังคม สำหรับประเทศไทย หากหยิบยกสิ่งที่เรียกว่า ซอฟต์แวร์ สามารถกำหนดขอบเขตด้วยสัญลักษณ์ 5F ได้แก่ 1) อาหารไทย (Food) เช่น ผัดไทย ต้มยำกุ้ง 2) ภาพยนตร์ไทย (Film) เช่น โชน ละครบุพเพสันนิวาส พรหมลิขิต 3) การออกแบบไทย (Fashion) เช่น ชุดไทย ทางเกงมวยไทย ผ้าขาวม้า รถตุ๊กตุ๊ก 4) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) เช่น มวยไทย และ 5) เทศกาลและประเพณีไทย (Festival) เช่น ประเพณีสงกรานต์ “การค้ำ” เป็นเรื่องสำคัญที่ใช้ชีวิตศักยภาพของประเทศ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าหนึ่งในกลยุทธ์ที่สร้างให้เกิดมูลค่าทางการค้าได้ นั่นคือ จุดขายทางวัฒนธรรม หรือ ซอฟต์แวร์ที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญของสังคม และสามารถสร้างให้กลายเป็นความยั่งยืนได้

การถอดบทเรียนจากต้นแบบชุมชนจากองค์ความรู้ของผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้นมีความสำคัญมากในปัจจุบันในสถานการณ์ที่ประเทศไทยที่มีประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในภาคส่วนภาคการเกษตรในรูปแบบที่เน้นด้านการเพาะปลูก ขณะเดียวกันประเทศไทยมีทรัพยากรมากมายที่สามารถนำมาสร้างให้เกิดพลังด้านซอฟต์แวร์ได้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มุ่งให้ความสำคัญของชุมชนในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหนึ่งในหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งยังเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชน ทั้งในหมู่บ้านและตำบลแทนรัฐหรือส่วนกลางได้อย่างทั่วถึง ตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดหรือได้รับมอบหมายตามหลักของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเป็นหน่วยงานหลักด้านพลังด้าน ซอฟต์แวร์ของประเทศ ทั้งด้านการเพิ่มมิติด้านสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ รวมถึงการท่องเที่ยวยุคใหม่ การผลักดันให้เกิดรายได้จากภาคการท่องเที่ยว ด้วยการสนับสนุนซอฟต์แวร์ของไทยสู่นานาชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

การศึกษานี้มุ่งเน้นถอดบทเรียน ซอฟต์แวร์ชุมชนจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ นำมาสร้างต้นแบบความสำเร็จจากซอฟต์แวร์ชุมชน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน ด้วยการมุ่งเน้นในพัฒนานวัตกรรม ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับต้นแบบความสำเร็จจากซอฟต์แวร์ชุมชน ผ่านการสร้างกระบวนการถอดบทเรียนของธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจให้สามารถสร้างธุรกิจเพื่อสังคมได้ และเพื่อให้เกิดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยเพิ่มการส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ ส่วน ราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป้าหมายเพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนที่มาจากการใช้กรณีศึกษาจริงของชุมชนที่ประสบความสำเร็จที่มีภาพความสำเร็จที่ได้รับการยอมรับจากภายในประเทศและระดับสากล สามารถขยายผลรองรับกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียน ซอฟต์แวร์ชุมชนจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ
2. เพื่อสร้างต้นแบบความสำเร็จจากซอฟต์แวร์ชุมชน ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน
3. พัฒนานิสิต ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างต้นแบบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ชุมชน ผ่านกระบวนการถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ และสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจ
4. เพื่อให้เกิดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ ส่วน ราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตการศึกษา

การถอดบทเรียนในครั้งนี้จัดขึ้นโดยมีบุคคลเป้าหมาย เพื่อให้ นิสิต ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ปัจจุบันด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องมุ่งเน้นที่ทรัพยากรชุมชน และท้องถิ่นที่นิสิตคุ้นชินในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดย

1. เลือกชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้าน ซอฟต์แวร์ (5F) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน เพื่อถอดบทเรียนด้านซอฟต์แวร์ชุมชน ด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และตลาดชุมชน เลือกศึกษาชุมชนตำบลบ้านใหม่ อำเภอ महाराช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ถอดบทเรียน โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นแบบที่เลือก ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แนวทางปฏิบัติตามแบบซอฟต์แวร์ทั้ง 5F (อาหารไทย (Food) ภาพยนตร์ไทย (Film) การออกแบบไทย (Fashion) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) และ เทศกาลและประเพณีไทย (Festival) ว่ามีแนวทางการดำเนินงาน หลักการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วม ปัญหาที่พบ การก้าวผ่านปัญหา และแนวทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จมีปัจจัยหลักคืออะไร ดำเนินกิจกรรมอะไรที่เป็นประโยชน์ จากการค้นคว้าหาข้อมูล การสังเกต การฟัง การซักถาม หรือการใคร่ครวญ เพื่อสร้างต้นแบบความสำเร็จจากซอฟต์แวร์ชุมชน ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน

3. นำมาวิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินงาน จากการนำซอฟต์แวร์ทั้ง 5F มาใช้ประกอบด้วย

3.1 ด้านนโยบายและการจัดการชุมชน อบต. การทำตามแผนพัฒนาของ อบต. หลักการบริหารจัดการ อบต.ที่ดี ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีต่างๆ ด้านการศึกษา ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านการจัดตั้งศูนย์บริการร่วม ด้านการประเมินผลความสำเร็จ

3.2 ด้านงบประมาณและการบริหารการเงิน

3.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร

3.4 ด้านผลสัมฤทธิ์

3.5 ด้านการบริหารงานระบบภาคีร่วมพัฒนา

3.6 มิติที่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม ภาพปรากฏ มิติการจัดการ มิติของสังคม ที่นำไปสู่ความยั่งยืน

4. นำต้นแบบมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานิสิตรับทราบถึงกระบวนการถอดบทเรียนชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างต้นแบบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจ

5. สร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ ส่วน ราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. ประเมินผลที่ได้รับจากการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน ด้วยการให้นิสิตสร้างธุรกิจชุมชนและสามารถนำไปปฏิบัติจริง

สรุปได้ว่าการถอดบทเรียนครั้งนี้มุ่งเน้นให้นิสิตได้เรียนรู้จากสถานการณ์ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้ชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้าน "ซอฟต์แวร์" (5F) เป็นต้นแบบเพื่อวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการชุมชน การบริหารธุรกิจเพื่อสังคม การบริหารทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยีและบุคลากร รวมถึงการสร้างนวัตกรรมในการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่นิสิตสนใจและสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประเมินผลผ่านการสร้างธุรกิจชุมชนที่นำไปปฏิบัติจริง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความสอดคล้องของโครงการ “ถอดบทเรียน: ซอฟต์แวร์ชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน” เป็นการต่อยอดใน

การยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนให้เกิดความยั่งยืน” สอดคล้องกับ แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนา คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรมฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ตามวิสัยทัศน์ของประเทศไทย คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์ชาติ สำคัญดังนี้ ยุทธศาสตร์หลัก ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งพาตนเองและการจัดการตนเอง เพื่อสร้างสังคมคุณภาพ และตัวชี้วัด คือ ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การกำหนดให้ภาคการเกษตรและครัวเรือนเป็นกลุ่มเป้าหมายของการปรับโครงสร้างและพฤติกรรม และการกระจายศูนย์กลางความเจริญเพื่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่เพื่อพลิกฟื้นโครงสร้างทางสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และช่วยลดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ ยังเน้นการดึงเอาพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด ยุทธศาสตร์รอง ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 1 ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายเพื่อประชาชนอยู่ กินดี และมีความสุขและตัวชี้วัด คือ ความสุขของประชากรไทย โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์และทุกมิติให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรงควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ แผนระดับที่ 2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่างๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ ดังนี้ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ในการวางแผนและการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบ ควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมาย

ที่ตั้งไว้ 2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” มุ่งเน้น การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชนพื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทาง รูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน 3) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติโดยกำหนดทิศทางพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของตนเองในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป ตามแผนกลยุทธ์ระยะยาวที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง และ หมายเหตุที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม แผนระดับที่ 3 แผนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 เป็นแผนเชิงปฏิบัติที่ ระบุการดำเนินงานภายใต้แผนงานโครงการที่มีความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อที่จะสนับสนุนให้แผนระดับที่ 2 และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้บนความสอดคล้องเชื่อมโยงกันของแผนทุกระดับ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนระดับที่ 3 ประเภทหนึ่ง และกลไกสำคัญของกระทรวงกลาโหม ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านการบูรณาการแผนงานและโครงการของส่วนราชการทั้งภายในและภายนอกกระทรวงกลาโหม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับการติดตามและตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติหลักการบริหารงานคุณภาพ (Plan Do Check Act: PDCA) โดยมีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ(Sustainable Development Goals: SDGs) ช่วยกำหนดกรอบทิศทางและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ ซึ่งต้องการให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในห้วงระยะเวลาที่แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพฯ มีผลบังคับใช้ ด้านที่เกี่ยวข้อง เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ตามวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) ขององค์การสหประชาชาติจำนวน 17 เป้าหมายกำหนดทิศทางพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใคร ไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ ทั้งด้านรายได้

ความมั่งคั่ง โอกาสการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ โครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรที่จำเป็น และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ซอฟต์แวร์ (Soft Power) ในวิชาการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หมายถึง ความสามารถในการดึงดูดและสร้างการมีส่วนร่วม โดยไม่ต้องบังคับหรือให้เงิน ในปัจจุบันใช้ในกรณีของการเปลี่ยนแปลงและสร้างอิทธิพลต่อความคิดของสังคมและประชาชนในประเทศอื่นโดยอาศัยทรัพยากรพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 1) วัฒนธรรม (Culture) ถ้าวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของประเทศอื่น ๆ โอกาสที่วัฒนธรรมดังกล่าวจะกลายเป็น Soft Power ของประเทศนั้นก็จะมีมากขึ้น ช่องทางที่ทำให้วัฒนธรรมของประเทศหนึ่งเป็นที่รู้จักในประเทศอื่น ๆ นั้นมีมากมายหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการค้า การเยี่ยมเยือน การติดต่อสื่อสาร และการแลกเปลี่ยน 2) ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) ถ้าประเทศดังกล่าวมีค่านิยมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประเทศอื่น ๆ ซอฟต์แวร์ของประเทศนั้นจะเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันถ้าค่านิยมของประเทศดังกล่าวขัดกับค่านิยมของประเทศอื่น ๆ อย่างชัดเจน ซอฟต์แวร์ของประเทศนั้นก็จะลดลง ตัวอย่างเช่น การที่สหรัฐอเมริกาในทศวรรษ 1950 ยังคงมีการแบ่งแยกสีผิว (Racial Segregation) ทำให้ซอฟต์แวร์ของสหรัฐอเมริกาในทวีปแอฟริกาที่มีน้อย และ 3) นโยบายต่างประเทศ (Foreign Policies) ถ้าประเทศหนึ่งดำเนินนโยบายที่หน้าไหว้หลังหลอก (Hypocritical) ก้าวร้าว และไม่แยแสต่อท่าทีของประเทศอื่น ๆ โอกาสที่จะสร้างซอฟต์แวร์จะมีน้อย ดังเช่นกรณีของสหรัฐอเมริกาที่บุกยึดอิรักใน ค.ศ. 2003 โดยไม่ฟังเสียงคัดค้านของประเทศอื่น ๆ เป็นต้น แต่ถ้าประเทศดังกล่าวมีแนวนโยบายต่างประเทศที่รักสันติภาพและเคารพในสิทธิมนุษยชน โอกาสที่จะสร้างซอฟต์แวร์ให้เกิดขึ้นจะมีมาก (Joseph Nye, มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด) การวัดความสำเร็จของซอฟต์แวร์ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของตัวแสดงในชุมชนระหว่างประเทศ ตลอดจนการไหลของสารนิเทศระหว่างตัวแสดง ดังนั้นซอฟต์แวร์จึงมักสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของโลกาภิวัตน์และทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบเสรีนิยมใหม่ มักชี้กันว่าวัฒนธรรมสมัยนิยมและสื่อมวลชนเป็นบ่อเกิดของซอฟต์แวร์ เช่นเดียวกับการแพร่หลายของภาษาประจำชาติหรือชุดโครงสร้างบรรทัดฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น ชาวต่างประเทศพบว่ามีความสำคัญในการก่อกำเนิดภาพลักษณ์และชื่อเสียงของต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การที่สหรัฐมีความโดดเด่นในชาวต่างประเทศมีการเชื่อมโยงกับซอฟต์แวร์ของสหรัฐด้วย

ประเทศไทยมุ่งประสงค์ที่จะผลักดันซอฟต์แวร์ โดยมีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 230/2566 เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นผลจากการสั่งการของเศรษฐา ทวีสิน อดีตนายกรัฐมนตรี ในการประชุมคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 63 นัดแรก เพื่อขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ภายในประเทศ ตามนโยบาย 1 ครอบคลุม 1 ซอฟต์แวร์ ของพรรคเพื่อไทย โดยมี เศรษฐา ทวีสิน ในฐานะนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เป็นประธานกรรมการ แพทองธาร ชินวัตร เป็นรองประธานกรรมการ และนายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยได้มีการ

ประชุมนัดแรก หรือ ครั้งที่ 1/2566 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2566 หลังการประชุมคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายซอฟต์แวร์ในด้านต่าง ๆ นำเสนอต่อคณะกรรมการชุดใหญ่อีกด้วย โดยมี แพทองธาร ชินวัตร เป็นประธานกรรมการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล (1 ครอบคลุม 1 ซอฟต์แวร์) บูรณาการการดำเนินงานของส่วนราชการและภาคเอกชนให้มีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยไปสู่อนาคตประเทศ สิ่งสำคัญคือข้อเสนอของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์เป้าหมายทั้ง 11 สาขา ได้แก่ สาขาเฟสดีวัล, สาขาท่องเที่ยว, สาขาอาหาร, สาขาศิลปะ, สาขาออกแบบ, สาขากีฬา, สาขาดนตรี, สาขาหนังสือ, สาขาภาพยนตร์ ละครและซีรีส์, สาขาแฟชั่น และสาขาเกม สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาซอฟต์แวร์ โดยมีหน้าที่ ในการดำเนินการ บูรณาการ และขับเคลื่อนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผนการพัฒนาซอฟต์แวร์ การจัดสรรงบประมาณ การดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล ลดความซ้ำซ้อน ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการทบทวนปรับปรุง แก้ไข ยกเลิก และจัดทำกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ 11 อุตสาหกรรม ของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และประสานงานและสร้างความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมในการพัฒนาซอฟต์แวร์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาบริหารธุรกิจที่ต้องผลักดันให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับนโยบายหลักของรัฐบาลปัจจุบัน

ภาพที่ 1 การจัดอันดับซอฟต์แวร์โลก ปี 2023

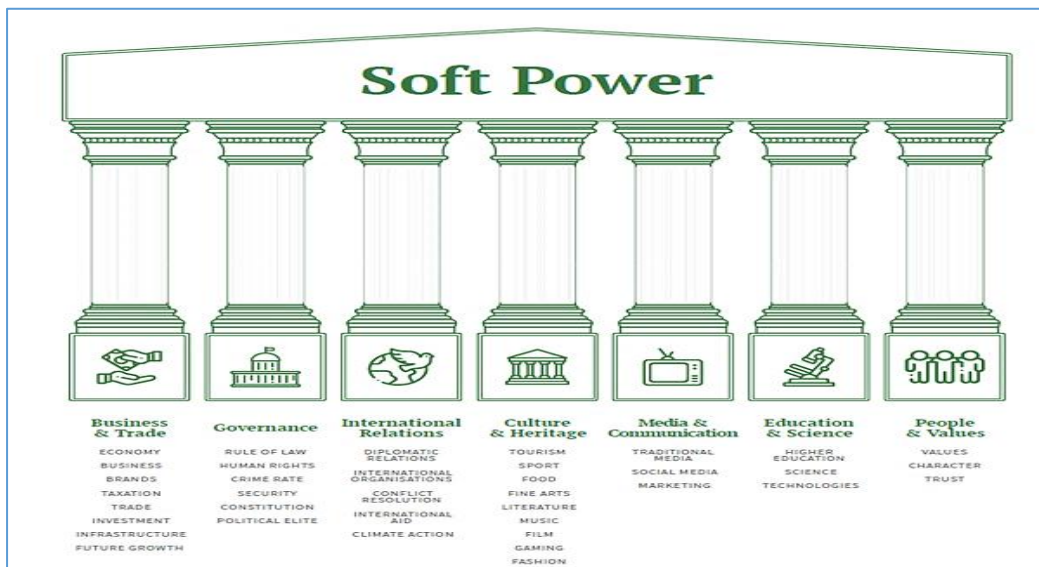
การจัดอันดับซอฟต์แวร์โลก ปี 2023	
ประเทศ	อันดับ
สหรัฐอเมริกา	1
อังกฤษ	2
เยอรมนี	3
ญี่ปุ่น	4
จีน	5
ฝรั่งเศส	6
เกาหลีใต้	15
สิงคโปร์	21
บราซิล	39

ที่มา: ทำอย่างไรให้ซอฟต์แวร์ไทยไปไกลระดับโลก | เศรษฐกิจติดบ้าน

เข้าถึงโดย : <https://www.youtube.com/watch?v=FzIZ8O8f3SY>

การจัดอันดับซอฟต์แวร์ของ Global Soft Power Ranking ปี ค.ศ. 2023 พบว่าประเทศที่ได้รับการจัดอันดับที่มีซอฟต์แวร์ที่ดีที่สุดในโลกเป็นที่ยอมรับของทั่วโลกคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา อันดับ 2 ประเทศอังกฤษ อันดับ 3 ประเทศเยอรมนี อันดับ 4 ประเทศญี่ปุ่น อันดับ 5 จีน อันดับ 6 ฝรั่งเศส ในเอเชียพบว่า ประเทศเกาหลีใต้ อันดับ 15 ประเทศสิงคโปร์ อันดับ 21 สำหรับประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 39 สำหรับ Global Soft Power Index ประกอบด้วยมาตรการที่หลากหลาย ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะทำให้เกิดการประเมินที่สมดุลและองค์รวมของการมีอยู่ ชื่อเสียง และผลกระทบต่อเวทีโลกของประเทศต่างๆ ดัชนีนี้ให้น้ำหนัก 90% แก่มุมมองของประชาชนทั่วไป และ 10% สำหรับผู้ฟังที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 2 การจัดอันดับซอฟต์แวร์โลก ปี 2023

ที่มา : <https://brandfinance.com/wp-content/uploads/2021/02/so-boiley-ply-2.png>

อธิบายอย่างเข้าใจง่ายคือ ซอฟต์แวร์เป็นความสามารถที่ทำให้ผู้อื่น “ต้องการ” และ “ยอมรับ” ในสิ่งที่คุณต้องการ โดยสิ่งสำคัญที่สุดคือต้องดึงดูดความต้องการของผู้อื่นให้พวกเขาเกิดการยอมรับด้วยความ “เต็มใจ” ปรากฏจากการบังคับ ชูเชิญ เพราะเมื่อไม่มองสิ่งแปลกใหม่ว่าเป็นศัตรูแล้ว มนุษย์มีแนวโน้มจะลดอาการต่อต้านและเปิดใจยอมรับมากกว่าโดยสัญชาตญาณ เหตุนี้ซอฟต์แวร์จึงไม่ใช้การเผยแพร่วัฒนธรรมอย่างที่หลายคนเข้าใจ ดร.ฐณยศ โล่ห์พัฒนานนท์ นักวิชาการด้านภาพยนตร์ในมิติความบันเทิงและความมั่นคง ได้ให้ความเห็นว่า ซอฟต์แวร์ เป็นอำนาจการโน้มน้าวแบบหนึ่ง ที่มีวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนกลยุทธ์เท่านั้น ซึ่งตรงกับกรจำแนกของ Nye การปรับรูปแบบของวัฒนธรรมให้สามารถสอดแทรกเข้ากับผลประโยชน์หรือค่านิยมของประเทศเป้าหมายได้ เพิ่มโอกาสที่วัฒนธรรมดังกล่าวจะกลายเป็นซอฟต์แวร์ของประเทศนั้น เพราะไม่ได้ถูกมองว่าเป็นศัตรู หากแต่เป็นโอกาสในการต่อยอดสิ่งดีงามใหม่ ทำให้

ประเทศเป้าหมายรู้สึกต้องการโอกาสนี้และเปิดใจยอมรับได้อย่างเต็มใจ ดังเช่นศิลปินสัญชาติไทย ลิซ่า Blackpink ที่สามารถใช้พื้นที่ในวงการ K-pop และเวทีโลก ในการสอดแทรกความเป็นไทยผ่านภาษา การไหว้ หรือกระทั่งเรื่องราวของเธอ หรือแร็ปเปอร์ไฟแรง มิลลิ ดนุภา ที่ปลุกกระแสข้าวเหนียวมะม่วงบนเวทีระดับโลก “Coachella” จนทุกชาติต่างถามหา ด้วยการแทรกซึมวัฒนธรรมในรูปแบบใหม่นี้เอง จึงดึงดูด ส่งอิทธิพล และเป็นที่ชื่นชมของคนทั่วโลกไปโดยปริยาย

ภาพที่ 3 รัฐบาลดัน 5F “Soft Power” ไทยสู่สินค้าส่งออกทางวัฒนธรรม

ที่มา: https://www.businesseventsthailand.com/uploads/editor_files/20220531-73f375acc2.jpg

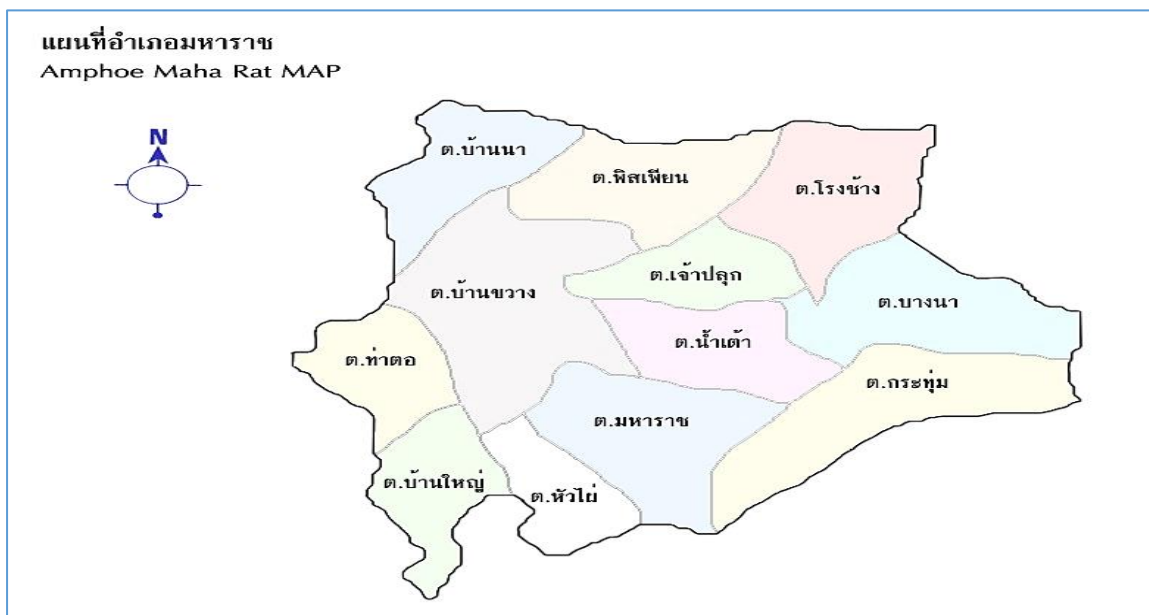
ซอฟต์แวร์ (Soft Power) กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงการฟื้นตัวหลังการแพร่ระบาดโควิด-19 ที่มุ่งสู่นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy พัฒนามาจากองค์ความรู้ทรัพยากรปัญญา การศึกษา และการสร้างสรรค์ ซึ่งเชื่อมโยงกับ วัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่

ข้อมูลทั่วไปอำเภอมหาราช ประวัติความเป็นมา อำเภอมหาราช เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัด พระนครศรีอยุธยาในสมัยเดิมการปกครอง ส่วนภูมิภาคเป็นการปกครองรูปแบบของ แขวง เรียกว่า แขวงนครใหญ่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 ได้มี พ.ร.บ. การปกครองที่ขึ้น จึงได้เปลี่ยนแปลงการปกครองรูปแบบของแขวงมา

เป็นอำเภอ เรียกว่า อำเภอนครใหญ่ ตามแขวงเดิม โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 16 ตำบล ในปี พ.ศ. 2480 ทางราชได้ไ้ยกฐานะตำบลบ้านแพรง ซึ่งเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอมหาราช ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ ใช้ชื่อว่า กิ่งอำเภอบ้านแพรง เพื่อสะดวกในการปกครอง โดยได้โอนตำบลบ้านแพรง ตำบลสำพะเนียง ตำบลคลองน้อยและตำบลบ้านโพธิ์ ไปขึ้นอยู่ในปกครองจนถึงวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2502 กิ่งอำเภอบ้านแพรง ได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอบ้านแพรง ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเปลี่ยนแปลงชื่ออำเภอให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เนื่องจากชื่อตำบลของอำเภอบางตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนครไทยนี้ตำบลหนึ่งมีชื่อว่า ตำบลมหาราช ดังนั้น จึงเปลี่ยนชื่ออำเภอนครไทย มาเป็นอำเภอมหาราชและใช้เรียกกันมาจนถึงปัจจุบัน

คำขวัญอำเภอ มหาราชแขวงนครใหญ่ หลากหลายวัฒนธรรม ลุ่มน้ำสามสาย แหล่งขายพริกมัน จักสานไม้ไผ่ ตำหนักไทยเจ้าปลุก

ภาพที่ 4 แผนที่อำเภอมหาราช

ที่มา: https://ayutthaya.go.th/16/img_map/map_maharat.gif.

ข้อมูลการปกครองอำเภอมหาราช ตำบล 12 แห่ง เทศบาล 2 แห่ง หมู่บ้าน 58 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง

ข้อมูลเศรษฐกิจอำเภอมหาราช

- อาชีพหลัก เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ปลูกพืชผัก ข้าวโพดหวาน เลี้ยงสัตว์
- อาชีพเสริม จักสาน(แข่งปลาทุท่างอบ) ปลูกพืชหลังฤดูทำนา(ถั่วเขียว พริกมัน ข้าวโพดหวาน)

ค้าขาย รับจ้าง

- จำนวนธนาคาร 2 แห่ง ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- จำนวนห้างสรรพสินค้า ไม่มี

ข้อมูลสังคมอำเภอหาราช

- โรงเรียนมัธยม 2 แห่ง 1) โรงเรียนมหาราชประชานิมิต 2) วิทยาลัยการอาชีพมหาราช
- มหาวิทยาลัย ไม่มี

การศึกษาครั้งนี้เลือกที่จะถอดบทเรียนที่ ตำบลบ้านใหม่ ที่อยู่ 64 หมู่ 3 ต.บ้านใหม่ อ.

มหาราช พระนครศรีอยุธยา เนื่องจากมีภาพความสำเร็จ ภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วน ร่วมกับบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง จนนำไปสู่ภาพความสำเร็จของการพัฒนา จนสามารถนำมาใช้ถอดบทเรียนได้ ในมิติของซอฟต์แวร์ ด้านการท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน และด้านตลาดชุมชน ด้านอาหาร

ภาพที่ 5 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: เข้าถึงโดย: https://ayutthaya.go.th/16/img_map/mr/mr_bm.gif.

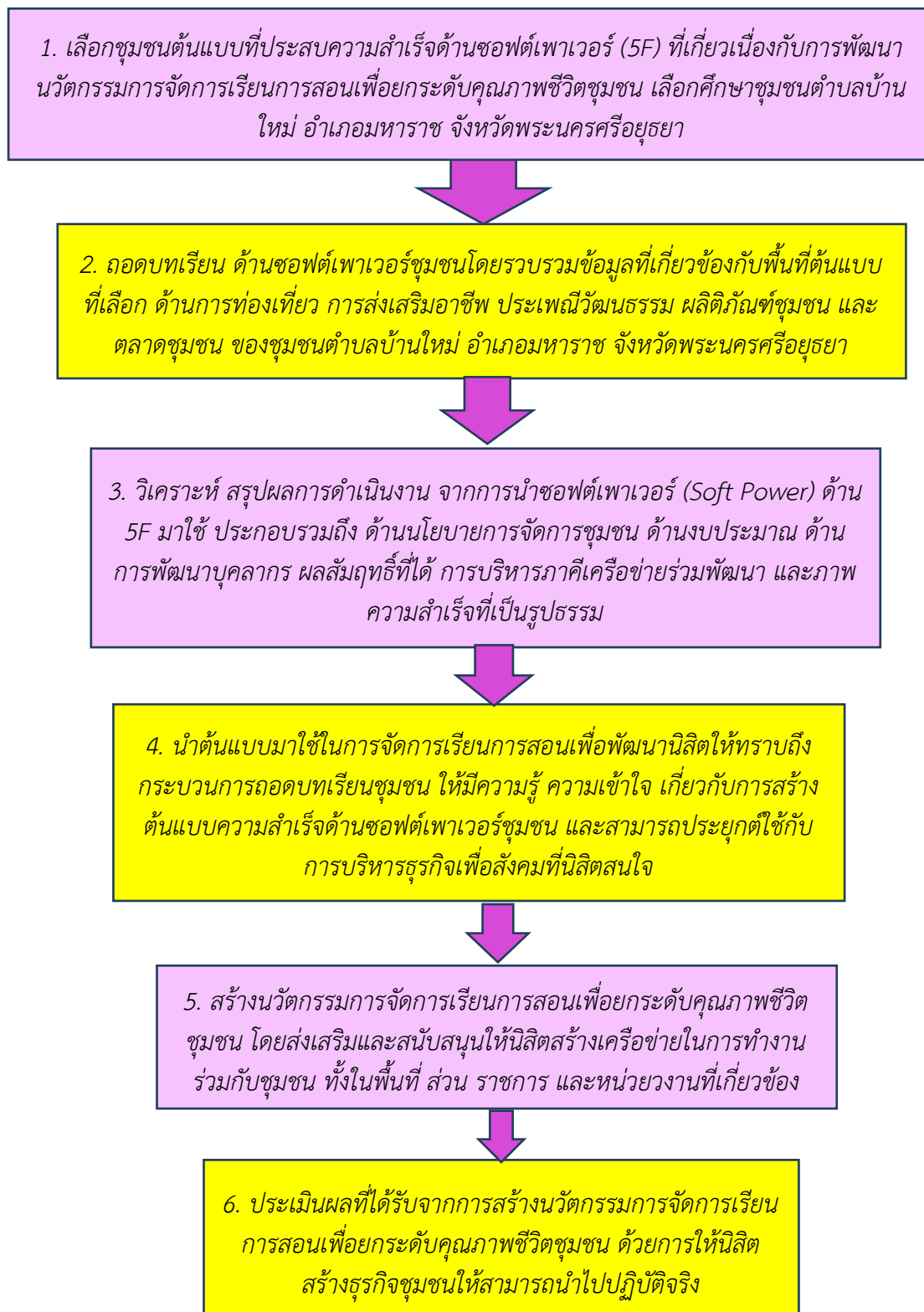
ภาพที่ 6 ตลาดหลวงปู่ทวด พุทธอุทยานมหาราช อยุธยา กิโลเมตรที่ 44 115 หมู่ 4 ถนน สายเอเชีย ตำบล บ้านใหม่ อำเภอมหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

หมายเหตุ: ที่มา <https://s359.kapook.com/r/1200/630/pagebuilder/9ed4f79b-0b8b-437b-baa5-c924f8cf2522.jpg>

สถานที่ลงพื้นที่ของนิสิต คือ ตลาดหลวงปู่ทวด พุทธอุทยานมหาราช อยุธยา กิโลเมตรที่ 44 115 หมู่ 4 ถนน สายเอเชีย ตำบล บ้านใหม่ อำเภอมหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการ

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ผู้นำ และเครือข่ายชุมชนต้นแบบ หมู่ 4 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ประสบความสำเร็จในซอฟต์แวร์ (5F) ด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และตลาดชุมชน ที่มีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับตลาดชุมชนในตลาดหลวงปู่ทวด ประกอบด้วย
 - จำนวนร้านค้า 120 ราย
 - ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง 300 คน
 - รายการสินค้า ไม่น้อยกว่า 1,000 รายการ
 - สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจปีละกว่า 200 ล้านบาท
 - มีวงจรการทำงานที่เกี่ยวข้องกว่า 1,000 คน
 - สร้างวงจรธุรกิจไม่น้อยกว่า 500 ล้านบาท/ปี
2. **เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา** กระบวนการถอดบทเรียนเพื่อให้ได้ต้นแบบไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. **ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล**
 - 3.1 ศึกษาจากหนังสือตำราที่เกี่ยวข้อง หาข้อมูลจากออนไลน์ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียล และรวบรวมภาพความสำเร็จเชิงประจักษ์ นำมา ปรับกระบวนการทัศน์ให้เห็นถึงความสำคัญเพื่อนำมาถอดบทเรียน
 - 3.2 ทบทวนความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ หลักการถอดบทเรียนและเครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน (การตั้งคำถาม การจับประเด็น Mind Map และเทคนิคการเป็น Facilitator)
 - 3.3 การเขียนสรุปผลการถอดบทเรียนและการนำผลจากการถอดบทเรียนไปใช้ในการเรียนการสอนให้เกิด นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน
 - 3.4 นำผลมาดำเนินการจัดการแชร์ประสบการณ์จากการทำงานถอดบทเรียนร่วมกับนิสิต เพื่อให้ นิสิตได้เห็นภาพเห็นภาพกระบวนการ หรือขั้นตอนในการลงไปถอดบทเรียนและสามารถมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับต้นแบบความสำเร็จจากซอฟต์แวร์ชุมชน ผ่านการสร้างกระบวนการถอดบทเรียนของธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจให้สามารถสร้างธุรกิจเพื่อสังคมได้
 - 3.5 แบ่งกลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางการถอดบทเรียนและแผนการขยายผลการพัฒนาที่มอดบทยเรียน เพื่อให้เกิดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยเพิ่มการส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านซอฟต์แวร์ของไทยที่สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากขบวนการถอดบทเรียนมาเข้ากระบวนการถอดบทเรียน วิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินงาน จากการนำซอฟต์แวร์ 5F มาใช้ ประกอบรวมถึง ด้านนโยบายการจัดการชุมชน ด้านงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากร ผลสัมฤทธิ์ที่ได้ การบริหาร ภาครัฐหรือช่วยร่วมพัฒนา และภาพความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

ประเภทรูปแบบหรือโมเดลและการนำเสนอภาพ

ขั้นตอนและการดำเนินงานด้านนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน
ถอดบทเรียน: ซอฟต์แวร์ชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน ดำเนินการตามตารางสรุป ดังนี้

ตารางที่ 1 การดำเนินงาน ถอดบทเรียน: ซอฟต์แวร์ชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน

ขั้นตอน	การดำเนินงาน
1. เลือกชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ (Soft Power) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน เลือกชุมชนตำบลบ้านใหม่ ตลาดหลวงปู่ทวด พุทธอุทยานมหาราช กิโลเมตรที่ 44 หมู่ 4 ถนนสายเอเชีย ตำบล บ้านใหม่ อำเภอมหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาจากหนังสือตำราที่เกี่ยวข้องหาข้อมูลจากออนไลน์ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียล และรวบรวมภาพความสำเร็จเชิงประจักษ์ นำมาเลือกเป็นชุมชนต้นแบบ - ลงพื้นที่ตลาดหลวงปู่ทวด พุทธอุทยานมหาราช อยุธยา กิโลเมตรที่ 44 หมู่ 4 ถนน สายเอเชีย ตำบล บ้านใหม่ อำเภอมหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา - ใช้การสัมภาษณ์การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) และกระบวนการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Satiation) ร่วมกับการสังเกตโดยตรง
2. ถอดบทเรียน ด้านซอฟต์แวร์ชุมชนโดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นแบบที่เลือก ด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และตลาดชุมชน	ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาไปที่หลักคิดในการบริหารจัดการ แนวคิดการปฏิบัติตามแบบซอฟต์แวร์ (5F) ที่เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจเพื่อสังคม (SE) มีการบริหารจัดการอย่างไร การขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การให้ความรู้ และรวบรวมประชาชน ให้ร่วมมือกัน ทำอย่างไร มิติที่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม มีภาพปรากฏอย่างชัดเจนทั้ง มิติการจัดการและ มิติของสังคม
3. วิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินงาน จากการนำซอฟต์แวร์ (5F) มาใช้ ประกอบรวมถึง ด้านนโยบายการจัดการชุมชน ด้านงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากร ผลสัมฤทธิ์ที่ได้ การบริหารภาครัฐ	ตลาดแห่งนี้เกิดขึ้นจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ โดยมีผู้นำที่มีความสามารถ ส่งผลให้เกิดรวมผู้คนที่มีความคิดเดียวกันให้เข้ามาดำเนินการก่อตั้งดำเนินการตลาดแห่งนี้ ซึ่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยมีหลวงปู่ทวดองค์ใหญ่เป็นจุดสนใจกับประชาชนทั่วไปที่เข้าไปสักการะบูชา ร่วมกับตลาดที่ถ่ายทอดความเป็นเมืองเก่า ประกอบด้วยสินค้าที่เป็น

<p>เครือข่ายร่วมพัฒนา และภาพความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม</p>	<p>เอกลักษณ์ของท้องถิ่น เชื่อมโยงกับซอฟต์แวร์ด้านอาหารอย่างเห็นได้ชัด จุดเด่นของตลาดแห่งนี้คือ 1) มีหลวงพ่อดองคี่ใหญ่ สามารถเห็นได้แต่ไกล และ 2) เมื่อเข้ามาข้างในจะพบกับตลาดขนาดพอเหมาะ บรรยากาศร่มรื่น ภายในโครงการจะมี ตลาดติดน้ำที่น้ำเดินตกแต่งบรรยากาศได้สวยงามร่มรื่น มีผลิตภัณฑ์จำหน่าย ประกอบด้วย อาหารของที่ระลึก สินค้า OTOP ที่ประชาชนในพื้นที่เข้ามาค้าขาย มีร้านค้าขายของ ขายอาหารตลอดระหว่างทางเดินเข้าไปสักการะบูชาหลวงพ่อดอง สินค้าเป็นสินค้าท้องถิ่น เช่น ทองม้วน ขนมไทย ก๋วยเตี๋ยว ร้านเครื่องจักสาน รวมถึงมีร้านกาแฟที่ตกแต่งให้มีความอ่อนยุครูปแบบของจังหวัดอยุธยา 3) เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดอยุธยาที่เหมาะสมสำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยว นอกจากนี้ในบริเวณใกล้เคียงยังมี หอศิลป์กรุงสยาม 3 มิติ จัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งของหลวงพ่อดองคี่ต่างๆ และรูป 3 มิติ สื่อให้เห็นถึงความเป็นไทยทั้งด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยว ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม</p>
<p>4. นำต้นแบบมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานิสิตให้ทราบถึงกระบวนการถอดบทเรียนชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างต้นแบบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจ</p>	<p>ในการศึกษาผู้นำและเครือข่ายชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ (5F) ทั้งด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และตลาดชุมชน ประกอบด้วย 1) หลักคิดในการบริหารจัดการ 2) แนวคิดการปฏิบัติงานตามแบบซอฟต์แวร์ (5F) และสินค้า OTPO ที่เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจเพื่อสังคม (SE) 3) ด้านกิจกรรมที่มีประโยชน์ และ 4) มิติที่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมทั้งมิติการจัดการและมิติสังคม</p>
<p>5. สร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ รวมถึงการร่วมมือกับทางราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ในการศึกษารุ่นนี้มุ่งศึกษาไปที่หลักคิดในการบริหารจัดการ แนวคิดการปฏิบัติงานตามแบบซอฟต์แวร์ (5F) และ OTOP และ ที่เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจเพื่อสังคม (SE) มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างไร การขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การให้ความรู้ และรวบรวมประชาชนให้เกิดร่วมมือกัน ทำอย่างไร มิติที่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม ภาพปรากฏทั้งมิติการจัดการ มิติของสังคม ร่วมกับการดูแลสิ่งแวดล้อม</p>
<p>6. ประเมินผลที่ได้รับจากการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน ด้วยการให้นิสิตบริหารธุรกิจ (MBA) สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างธุรกิจเพื่อสังคม/ธุรกิจเพื่อชุมชนให้สามารถนำไปปฏิบัติได้</p>	<p>นิสิตสามารถนำมาใช้ประยุกต์กับกรณีศึกษาของนิสิตที่จัดทำขึ้นระหว่างการเรียนการสอนรายวิชาการบริหารธุรกิจเพื่อสังคม หลังการเรียนการสอน มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งด้านการจัดดำเนินการของการบริหารธุรกิจเพื่อสังคม ทั้งนี้ นิสิตสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวัน การทำงาน และการเริ่มต้นธุรกิจ โดยมีความคำนึงถึง เศรษฐกิจที่ดี สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี และสงบ ประกอบด้วย การเกิดจิตสำนึกรักในด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมด้วย โดยมุ่งประยุกต์ร่วมกับการใช้ประโยชน์ภาค ภาคีเครือข่ายที่สำคัญ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง</p>

หมายเหตุ: สรุบบโดย จุฬารัตน์ ขอบใจกลาง

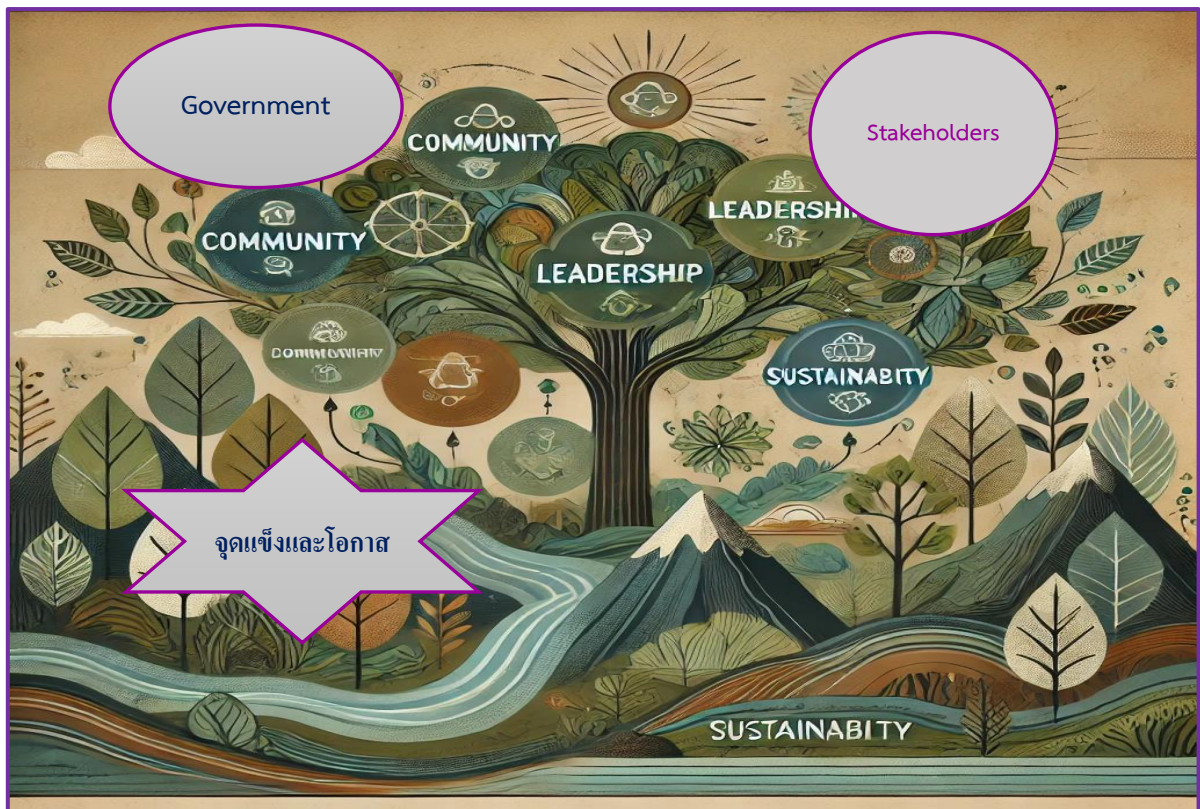
ภาพที่ 7 โมเดลด้านการแสวงหาจุดแข็งและโอกาสที่ได้จากการถอดบทเรียน: ซอฟต์แวร์เวอร์ชันชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน

หมายเหตุ: สรุปรโดย จุฬารักษ์ ขอบใจกลาง

จากภาพการประสบความสำเร็จสิ่งสำคัญ คือ ต้องทราบจุดแข็งและโอกาสของพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ต้องค้นหาผู้นำเนื่องจากผู้นำที่ดีที่มีวิสัยทัศน์ 2) ต้องเกิดความร่วมมือภายในชุมชน ต้องมีความร่วมมือ และ 3) ต้องหาต้นทุนทางธรรมชาติ ถ้าไม่มีต้องสร้างให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมุ่งสู่วิสาหกิจเพื่อสังคมที่ยั่งยืน

ภาพที่ 8 ภาพที่ได้จากการถอดบทเรียน: ซอฟต์แวร์เวอร์ชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอน
ธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน

หมายเหตุ: ที่มาโดย จุฬารักษ์ ขอบใจกลาง

ภาพที่ 9 ภาพการลงพื้นที่

ผลการศึกษา

1. เพื่อถอดบทเรียน ซอฟต์แวร์ชุมชนจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ การศึกษาครั้งนี้ ได้ โดยเลือกชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ (5F) ที่เกี่ยวเนื่องกับการ พัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยเลือกศึกษาชุมชนตำบลบ้านใหม่ ตลาดหลวงปู่ทวด พุทธอุทยานมหาราช กิโลเมตรที่ 44 หมู่ 4 ถนนสายเอเชีย ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำมาถอดบทเรียน ด้านซอฟต์แวร์ชุมชน (5F) โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ พื้นที่ต้นแบบที่เลือก ด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และตลาด ชุมชน

จากการถอดบทเรียนซอฟต์แวร์เวอร์ชัน (5F) จากชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ การศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้นำ มีความสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการสร้างเครือข่าย จนพัฒนาลู่ชุมชนต้นแบบ รวมถึงพื้นฐานสำคัญของพื้นที่ถือเป็นจุดแข็งและโอกาส โดยปัจจัยความสำเร็จ ที่ได้จากการถอดบทเรียน ประกอบด้วย 1) หลักคิดในการบริหารจัดการ 2) แนวคิดการปฏิบัติงานตามแบบของซอฟต์แวร์ (5F) รวมถึงสินค้าท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) และ 3) กิจกรรมที่มีประโยชน์ ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ และ 4) มิติที่ประสบความสำเร็จที่เห็นเป็นรูปธรรม ทั้ง มิติการจัดการ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อสร้างต้นแบบความสำเร็จจากซอฟต์แวร์เวอร์ชัน ที่สอดคล้องกับแนวทางการ พัฒนาการเรียนการสอนการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน โดย ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินงาน จากการนำซอฟต์แวร์ (5F) มาใช้ ประกอบรวมถึง ด้าน นโยบายการจัดการชุมชน ด้านงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากร ผลสัมฤทธิ์ที่ได้ การบริหารภาคีเครือข่าย ร่วมพัฒนา และภาพความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม จากการศึกษาพบว่าต้นแบบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้มี ดังนี้ซึ่งวัดผลงานหรือความสำเร็จของชุมชนประกอบด้วย

1. ผู้นำที่เข้มแข็ง และเข้าใจสถานการณ์ของการแข่งขันในปัจจุบัน ที่จะผลักดันชุมชนให้สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างไร ผู้นำโดย นายก อบต. นายวัชรพงศ์ ระดมสิทธิพัฒน์ ผู้สร้างพุทธ ยานหลวงปู่ทวด องค์ใหญ่ ที่ ต.บ้านใหม่ จ.พระนครศรีอยุธยา สร้างให้เกิดการรวมตัวสร้างตลาด หลวงปู่ทวดขึ้น จุดเด่นและโอกาสผลิตภัณฑ์ ตลอดจนทรัพยากรสำคัญในพื้นที่ของ อบต. (องค์ บริหารส่วนตำบล) ที่โดดเด่นชัดเจน ทั้งในส่วนที่ธรรมชาติสร้างให้ การเกิดขึ้นโดยบังเอิญ และต้อง สร้างให้เกิดขึ้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำพื้นที่ โดยสร้าง หลวงปู่ทวดองค์ใหญ่ที่สุดขึ้นมาในบริเวณที่ ดำเนินการ เพื่อดึงดูดผู้มีความศรัทธาให้เข้ามาสักการบูชา ภายในบริเวณเดียวกับตลาด โดย นายก อบต. ต้องการสร้างให้เป็นแลนด์มาร์คสำคัญที่ทุกคนสังเกตเห็นได้ง่าย
2. ชุมชนสร้างร่วมกันคิด และความร่วมมือในท้องถิ่น เกิดความสามัคคี จากความสำเร็จด้านสินค้า ที่ผ่านมาด้านโอท็อปวิถี โอท็อปวิลเลจ หมู่บ้าน CIV (Creative Industry Village) ตลาด ร่วมกันในชุมชนใกล้เคียง ร้านอาหาร สินค้าขึ้นชื่อ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการส่งเสริมจาก หน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือของประชาชนในชุมชน และเมื่อดำเนินการส่งผลให้ คน มีงานทำ ส่งผลให้เกิดรายได้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ร่วมพัฒนาให้พื้นที่ของตน เกิดการ หวังเห็นท้องถิ่น พัฒนาไปสู่การท่องเที่ยว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึง สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกได้

3. หลักคิดในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

3.1 นโยบายการจัดการชุมชน ด้านงบประมาณต่างๆได้ต้องมีโครงการเขียนของงบประมาณบางส่วน

จากภาคส่วนของรัฐบาลให้สามารถที่จะดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าการมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรู้ ทำให้สามารถหารายได้และจัดสรรงบประมาณบางส่วนมาสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ รวมถึงตลาดแห่งนี้เป็นของเอกชนที่ร่วมกับหลายภาคส่วน เน้นความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเข้มแข็ง

3.2 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เน้นทรัพยากรหลัก ที่ตำบลนั้นมี ต้องทราบตัวทรัพยากรหลักที่เป็นตัว

เริ่มต้นของพื้นที่ ของตัวเองให้ได้ เช่น อบต. บ้านใหม่ เคยเป็นชุมชนที่ปลูกมะม่วงมาก่อน แต่ปัจจุบัน ชาวบ้านไม่ได้สนใจ แต่เป็นพื้นที่ที่ปลูกมะม่วงได้ดีมาก นายก อบต. เห็นว่า ควรจะมาจัดการใหม่ให้เป็นระบบ ดังนั้น จึงผลักดันมะม่วงเข้าเป็นผลไม้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

(Geographical Indications: GI) โดย นำกระทรวงพาณิชย์เข้ามาร่วมพัฒนาโดยนำกระทรวงเกษตรเข้ามาปรับปรุงพันธุ์ให้ดีขึ้น และทาง อบต. ร่วมกับชุมชน ต่อยอดสร้างไอติมจากมะม่วงและมีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Food and Drug Administration) หรือ อย. เข้ามาด้วย เพื่อช่วยให้ได้ คุณภาพ ตรงตามที่ต้องการ และมีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม ไปพร้อมกัน มุ่งเน้นไปที่การแข่งขัน การจัดเข้าร่วมประกวด ทำให้ตำบลเข้าแผนงาน มีชื่ออยู่ในเลขการพัฒนาต่างๆของระดับจังหวัด และระดับประเทศ เช่นพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้ระดับ A ทั้งนี้เมื่อได้ระดับ A จะได้เงินงบประมาณเพิ่มเติม ด้านงบประมาณมุ่งเน้นการใช้งบประมาณของตนเอง ถ้าต้องการพัฒนาจากขอเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ และการเงินบางส่วนผู้บริหารท้องถิ่นในส่วนงานของ อบต. มีการขอกู้เงินเพื่อพัฒนา ล่วงหน้า บางส่วน ทั้งนี้มุ่งให้ความสำคัญในด้านการบริหารจัดการคน เนื่องจากคน คือ ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดโดยเฉพาะกลุ่ม “วัยรุ่น” เนื่องจากมองว่าต้องให้คนรุ่นใหม่มีความรักและหวงแหนพื้นที่ เพื่อกลับมาพัฒนาพื้นที่ของตน

3.3 การดูแลด้านสิ่งแวดล้อม คราวเรือนมีการปลูกป่าหรือปลูกต้นไม้ยืนต้น ภายในพื้นที่ของตนเอง

ตามแหล่งสาธารณะอื่นๆ ก่อให้เกิดระบบนิเวศที่ดี ทุกครัวเรือนมีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง โดยแยกขยะเปียกใช้ทำปุ๋ยหมัก เป็นอาหารสัตว์ ขยะแห้งจำหน่ายสร้างรายได้ และขยะอันตรายชุดหลุมฝัง เกิดการเกื้อกูลกันของสิ่งแวดล้อม จากการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ใกล้เคียงจากการทำเกษตรผสมผสาน และเกษตรปลอดสาร น้ำดี ดินดี

3.4 การบริหารภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา การขับเคลื่อนต้องประสานจากทุกภาคส่วนทั้งภาคเอกชน

ภาครัฐถึงแม้จะขับเคลื่อนได้ยากในด้านงบประมาณ และ ส่วนของชุมชนเองก็มีส่วนสำคัญ อบต. บ้านใหม่ ได้ มีการกู้ยืมเงินจากธนาคารออมสินดอกเบี้ยต่ำในการสร้างสะพาน 2 สะพาน มูลค่า 5

ล้านบาท เป็นการพัฒนาที่ดินโครงสร้างพื้นฐานกระตุ้นราคาที่ดินให้สูงขึ้น สุดท้าย อบต. จะสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้นเนื่องจากราคาที่ดินสูงขึ้น

3. พัฒนานิสิตให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างต้นแบบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ชุมชน ผ่านกระบวนการถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ และสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจ นำต้นแบบที่ได้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานิสิตให้ทราบถึงกระบวนการถอดบทเรียนชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างต้นแบบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจ โดยนำนิสิตการลงพื้นที่สำรวจได้ไปสัมผัสกับชุมชน ที่ชุมชนตำบลบ้านใหม่ ตลาดหลวงปู่ทวด พุทธอุทยานมหาราช กิโลเมตรที่ 44 หมู่ 4 ถนนสายเอเชีย ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากแนวทางการปฏิบัติงานตามแบบของการพัฒนาด้านซอฟต์แวร์ (5F) รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคม (SE) ในมิติการพัฒนา นิสิต มีดังนี้

- 1. นิสิตทราบถึงแนวทางการดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับธุรกิจเพื่อสังคม** จากความเป็นมาของตลาดหลวงปู่ทวด ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวมด้วยด้านผลิตภัณฑ์ OTOP และเป็นแหล่งสร้างซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ (5F) สำคัญที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคม (SE) ส่งผลให้นิสิตเห็นภาพความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม จุดเริ่มจากนายก อบต. โดยท่านซื้อที่ดินลงทุนและสร้างด้วยตนเองในเบื้องต้น โดยลงทุนซื้อที่ดินในราคา 60 ล้านบาท จำนวน 200 ไร่ โดยแบ่งบริจาคให้กับวัดและสร้างพุทธอุทยานมหาราช หลวงปู่ทวด เป็นจำนวน 100 ไร่ และท่านพัฒนาพื้นที่สร้างตลาดขึ้นมา และสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาขายสินค้าที่เป็นสินค้าในท้องถิ่น หรือสินค้า OTOP ในตลาด ถือเป็นโมเดลใหม่จากการนำประสบการณ์ต่างๆ มาพัฒนาเป็นของตนเอง เริ่มจากการซื้อที่ดินเมื่อปี 2552 แต่พอปี 2554 กำลังเริ่มดำเนินการก่อสร้าง ประสบกับสถานการณ์น้ำท่วมใหญ่ขึ้น ท่านปรับวิกฤตตอนนั้น จากกรณีน้ำท่วมให้เป็นโอกาส โดยได้สร้างต้นแบบ “ครัวบวร” เป็นการสร้างครัวชุมชนต้นแบบ ที่จะเป็นแหล่งรวมอาหาร เพื่อที่จะสนับสนุนให้กับบ้าน วัด ชุมชน และส่วนราชการ จนสามารถขยายครัวออกไปได้ ได้มีแนวทางการดำเนินงานตลาดชุมชน ผลลัพธ์ที่ได้คือ ความสามัคคีในชุมชน ทั้งนี้ท่านได้แบบอย่างมาจากประเทศญี่ปุ่น คือ “ตลาดอะซากุสะ หรือคิโยมิโสะ” วัดน้ำใสที่ญี่ปุ่น ลักษณะเด่นของตลาดคือ ต้องเดินผ่านตลาดก่อน แล้วถึงไปไหว้พระที่ตัววัด ระหว่างเดินทางไป ที่วัดเพื่อไหว้พระ ก็จะได้ชมสินค้าระหว่างทาง สามารถตัดสินใจซื้อไว้ล่วงหน้าว่าจะกลับมาซื้ออะไรบ้าง การดีไซน์หรือการออกแบบสินค้าต้องร้านค้าข้างกัน ต้องไม่เกิน 2 ร้าน เน้นเรื่องของคุณภาพ โชว์ความโดดเด่นต้อง เน้นค่าเช่าที่ไม่แพงมาก ให้พ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาขาย สามารถสร้างกำไรได้ ค่าเช่าภายในตลาดประมาณ 7,000-8,000 บาทต่อบูธ กระตุ้นให้เกิดรายได้ภายในชุมชน

2. **หลักหรือแนวทางการปฏิบัติงาน** การมีส่วนร่วมในส่วนของชุมชน หลักการทำงานการมีส่วนร่วมใน ส่วนของชุมชน เน้นการใช้เงินให้คุ้มค่า จัดการทุจริต และ ของงบประมาณจัดทำโครงการ ความสำเร็จที่ เน้นการใช้เงินให้คุ้มค่า จัดการทุจริต และ ของงบประมาณจัดทำโครงการ ความสำเร็จที่พบ คือด้าน ภาวะผู้นำ (Leadership) ของนายก อบต. ทั้งการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ในการจัดเก็บภาษีใน พื้นที่และ ได้รับเงิน สนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการบริหาร ใช้อำนาจเต็ม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและ ทุกๆด้านสามารถตัดสินใจได้ ลักษณะการทำงานของ อบต. คือใช้เป็นนิติบุคคลมีอำนาจเต็ม สามารถ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ได้ ทั้งระดับในประเทศและระดับต่างประเทศโดยไม่ต้องผ่านจังหวัด การไม่ทุจริตมีประโยชน์ต่อชาวบ้านทำให้ชาวบ้านสนับสนุน เป็นอย่างดี สิ่งสำคัญคือ การแก้ปัญหา ความยากจนและความเหลื่อมล้ำเส้นที่ผ่านมามีสูงมากเนื่องจากท่านเป็นอดีต กรรมการ ด้านการ แก้ปัญหาความยากจนแล และความเหลื่อมล้ำท่านถึงมีประสบการณ์อย่างในด้านการแก้ปัญหา และ ท่านเคยไปดูงานที่เมืองจีน ซึ่งท่านพบว่าโมเดล สำคัญที่จีนใช้เชื่อมโยงกับโมเดลด้านการท่องเที่ยว เน้น ผลิตภัณฑ์ชุมชน และสร้างระบบรองรับ นำมาปรับใช้กับพื้นที่ชุมชนตำบลบ้านใหม่
3. **ความร่วมมือกับภาครัฐ** เน้นสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อสนับสนุนกับให้ภาคประชาชนและแหล่ง ทรัพยากร ทั้งด้านการคมนาคมการขนส่งการตลาด เอกชนทำหน้าที่ในการผลิต สินค้าที่ตัวเองมี ภาครัฐให้การผลักดัน โดยนำหลักการด้านการบริหารจัดการแก้จนของชุมชนจากประเทศจีน “ด้านแก้ จน” ซึ่งการบริหารจัดการการแก้จนของจีน ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ใน ทุกขั้นตอนมีพรรคคอมมิวนิสต์ เข้ามา ติดตามกำกับตรวจสอบในทุกขั้นตอน ถึงแม้มีอำนาจเต็ม 100% ในส่วนขอ อบต. แต่ต้องมีการกำกับตรวจสอบเสมอ หรือใช้หลักการ PDCA ทั้งนี้ นายก อบต. ได้นำ ต้นแบบการแก้ปัญหาคความยากจนและความเหลื่อมล้ำจากจีนมาประยุกต์ใช้กับ อบต. บ้านใหม่ เน้น เอกชน โดยการนำของนายก อบต. ได้สร้างตลาด หลวงปู่ทวดขึ้นมา ทำการวิเคราะห์ จัดการแผนการ แปรรูปสร้างตลาดชุมชน และมีการติดตาม ติดตามตรงไหน ภาครัฐช่วยสนับสนุน ที่สำคัญด้านคมนาคม ทั้งนี้ เพื่อประชาชนมีส่วนร่วมภาครัฐและนายก อบต. ร่วมกันกำกับ ช่วยดูแล ส่งเสริมติดตาม ด้านการ ติดตามผล ต้องทำซ้ำบ่อยๆและเอาจริงเอาจังในการติดตามผล
4. **บริหารจัดการด้านปัญหา** ที่ผ่านมามีปัญหาหลักที่พบ คือปัญหาด้านงบประมาณ งบประมาณ งบ รายจ่ายอื่นๆ งบอุดหนุน โดยปกติเมื่อ อบต. เขียน โครงการ หน่วยงานส่วนเกี่ยวข้อง จะใช้ตั้งโปรแกรม โดยใช้คอมพิวเตอร์บล็อกหรือ AI มาเป็นตัวสกรีน ดังนั้น อาจจะมีข้อติดขัดในการตัดสินใจ ซึ่ง AI จะ บล็อกในเรื่องที่เดิมๆ ถือเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญ ซึ่งทำให้ไม่ได้รับงบประมาณ ในมิติของแต่ละ อบต. ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก ทั้งนี้ด้านการบริหารจัดการปัญหางบประมาณ นายก อบต. ดำเนินการก้าว ผ่านโดยดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาของ นายก อบต. บ้านใหม่ ให้ความสำคัญด้านท่องเที่ยวปึกหมุดที่ จังหวัดอยุธยา เนื่องจากมีต้นทุน ทางพื้นที่ พระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดสำคัญ ที่ได้ขึ้นทะเบียนจาก

ยูเนสโก มุ่งเน้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยว และผลักดันโดยใช้ซอฟต์แวร์ (5F) ให้คนมองเห็น โดยเฉพาะชาวต่างชาติ ทั้งนี้สามารถผลักดันร่วมกับกระทรวงต่างประเทศใน ประเทศต่างๆ ให้ช่วยประชาสัมพันธ์ได้ด้วยการสร้างเสน่ห์วิถีไทย ครองใจคนทั่วโลกซึ่งรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม ได้กล่าวไว้ “ปัญหาปัจจุบันของประเทศไทยด้าน ซอฟต์แวร์ (5F) เรายังขาด คลังภูมิปัญญา ที่แต่ละท้องถิ่นจะต้องเก็บรวบรวม ภูมิปัญญาไทยไว้ ดังนั้นกรมพัฒนาชุมชน ผนวกกับ กรมปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะ อบต. ต้องเป็นตัวผลักดันหลัก ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ตำบลท่าใหม่ จะเป็นโมเดลนำร่องด้านตลาดวัฒนธรรม ตลาดชุมชนโดยเน้นการสร้างอัตลักษณ์ ในมิติ ของ อบต. แต่ละที่ หรือ อบต. อื่นๆ ที่มีความเหลื่อมล้ำกันมากบาง อบต. มีรายได้เข้ามามากมาย เช่น อบต. ราชาทะเว ซึ่งจะมีเงินสะสม มากมาย ทั้งนี้การบริหารจัดการอบต. ของภาครัฐควรจะมีการแบ่ง กลุ่ม ว่าอบต. ไหน มีรายได้อยู่ในระดับใด เช่นให้ เกรด A B C D เกรด A มีรายได้จำนวนมากที่สุด B มี รายได้จำนวนมาก C พอมีรายได้แต่ยังต้องการการสนับสนุน D ต้องการการสนับสนุน จากการจัดเก็บ รายได้และพื้นที่ที่แตกต่างส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ในแต่ละ อบต. ทั้งนี้ต้องพิจารณา ร่วมกัน หากต้องการให้เกิดการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงด้าน อบต. ที่สามารถมีเงินมหาศาลรัฐก็ ช่วย สนับสนุนน้อยหน่อย ส่วนอบต. เกรด B รายมาก แต่ก็สนับสนุน ไม่มากเท่าไร ส่วนอบต. เกรด C และ D และดี ที่ค่อนข้างยากจน รัฐควรสนับสนุน ให้มาก และควรหาแนวทางให้ทาง กลุ่ม อบต. มีการร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งแนวทางการบริหารจัดการ แนวทางการสร้างงานสร้างเงิน ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นที่ จำเป็น และด้านอื่นๆ

5. **แนวทางการสำเร็จปัจจัยหลักด้านการผลักดันด้วยการใช้ซอฟต์แวร์ (5F) กรณีของท้องถิ่น อบต. ท่าใหม่ เน้นใช้ซอฟต์แวร์ (5F) ซึ่งมาจาก อบต. เอง โดย 1) สร้างแลนด์มาร์คสำคัญด้าน การท่องเที่ยว โดยมีหลวงปู่ทวดองค์ใหญ่ พุทธอุทยานมหาราชหลวงปู่ทวด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแรงม้าสำคัญ สร้างศักยภาพพื้นที่ เช่นวัด 2) จัดอีเวนต์อย่างต่อเนื่อง เช่น จัดการแข่งขันมวยไทย ไฟต์ หลวงปู่ทวด ถ่ายทอดสดไปทั่วประเทศ ส่งเสริมซอฟต์แวร์ด้านการต่อสู้ (Fighting) มี เทศกาลอาหาร ส่งเสริมซอฟต์แวร์ด้านอาหาร (Food) ลักษณะของอยุธยา พื้นบ้าน มีการเก็บ ตัวนางสาวไทย มีการเก็บตัวและจัดประกวด Man Hunt ซึ่งเป็นการประกวดชายหน้าตาดี ทั่วโลก มี ประเทศที่เข้าร่วมประกวดมากถึง 44 ประเทศทั่วโลก และจะมาจัดไฟนอล หรือจัดการประกวดครั้ง สุดท้ายที่จังหวัดอยุธยา ในวันที่ 26 พฤษภาคม 2567 ที่ผ่านมา มีการประกวดมิสเตอร์อินเตอร์เนชันแนล ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงมีการถ่ายทอดสดไปทั่วโลกทั้งนี้ผู้เข้าประกวดจะมีผู้ติดตาม สามารถ ทำคลิปวิดีโอสั้นๆ โลกไฟสดลงผ่าน Tiktok Facebook อื่นๆ เพื่อที่จะช่วยโปรโมท ให้กับ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ได้ฟรี ส่งผลให้ทั่วโลกสนใจมาท่องเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือว่าเป็นการ ส่งเสริมซอฟต์แวร์ด้านภาพยนตร์สั้น (Film) ทั้งนี้มีการส่งเสริมด้านการแต่งกายผ้าไทยในงาน**

ประกวดทุกประเภทที่จัดขึ้น เป็นการส่งเสริมซอฟต์แวร์ด้านแฟชั่น (Fashion) 3) ด้วยความที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลก หรือ World Heritage ครั้งนี้มีการจัดประกวดนางสาวไทยปี 2567 ซึ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเป็นจังหวัดที่ใช้เก็บตัวนางสาวไทยจะมีกิจกรรมนางสาวไทยร่วมรำวง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว นางสาวไทยเดิมแบบผ้าไทยและนางสาวไทยพาดินเนอร์แบบ Local และมีการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆของไทยส่งเสริมด้านซอฟต์แวร์ด้าน Festival และ 4) ต้องกล้ารับสภาพความเป็นจริง ทั้งนี้โดยที่ที่สำคัญคือ ต้องกล้ายอมรับความจริง หากตัว ชีวทัศน์ ผิดพลาด จะส่งผล ให้สำนักงานตรวจสอบต่างๆทำงานได้ผิดพลาด และมีการกลับมาทบทวนผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

6. จัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ จากกิจกรรมการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ประกอบการสรุปได้ ดังนี้

6.1 มีการให้ความรู้กับผู้ประกอบการ เช่น การบริหารจัดการความเสี่ยง ด้านคนงาน

ตัวอย่าง ร้านสมเกียรติ คมกริบ มีต่อรัฐภูมิ เนื่องจากเป็นร้านขายมีดที่มาจากการใช้มือ (Hand Made) ดังนั้นฝีมือคนผลิตสำคัญมาก ซึ่งปัจจุบันไม่มีแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ระบบงานทำมีดเพื่อต่อยอด มีแต่คนรุ่นเก่าที่ทำ ไม่มีการต่อยอดรุ่นต่อรุ่น เพราะเป็นการใช้แรงงานที่ต้องอดทนอยู่กับความร้อนที่มีอุณหภูมิสูงหน้าเตาเผา และด้วยคนงานมีอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้ส่งผลต่อการทำงานลดลง ทำให้ “ทั้งนี้ ผู้ประกอบการทำการปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ในการทำมีดแบบเหมาจ่ายค่าแรงต่อชิ้นงาน และทางร้านมีการตรวจสอบประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอว่าได้ตามมาตรฐานตามความต้องการของทางร้านหรือไม่ทำให้สามารถแก้ปัญหาแรงงานขาดแคลน และเพิ่มค่าแรงงานให้สูง ถือเป็นแรงงานที่เป็นกลุ่ม “Specialist” เป็นความร่วมมือกันให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการคน กับผู้ประกอบการในชุมชน”

6.2 ความร่วมมือของผู้ประกอบการเมื่อจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ ชุมชนและผู้ประกอบการ

ในพื้นที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เนื่องด้วยจุดเริ่มต้นทางชุมชนมีการตั้งร้านค้าด้วยตนเอง จากนั้นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อบต. เข้ามาจัดสรรพื้นที่ ทำให้ผู้ประกอบการมีพื้นที่ในการประกอบกิจการสะดวกสบายขึ้น และผู้นำชุมชนมีการติดตามผลการดำเนินการจากตลาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ประกอบการและ อบต. มีความใกล้ชิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อยกระดับพัฒนาพื้นที่ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สถาบันการเงิน เช่น ธนาคารออมสิน กรุงเทพฯ กรุงเทพ และอื่น ๆ ได้เข้ามาสนับสนุนทางด้านสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการในตลาด โดยมี อบต. เข้ามาเป็นผู้ประสานงานระหว่างธนาคารกับชุมชน

6.3 มีการร่วมประชุมระหว่างผู้ประกอบการและส่วน อบต. การให้ความรู้และรวบรวม

ประชาชนให้ความร่วมมือกัน โดย อบต. ทำการเชิญผู้ประกอบการมาประชุม เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ ในการจัดจำหน่ายสินค้าให้เป็นระเบียบ โดยก่อนหน้านี้มีการกางร่ม และโต๊ะวางสิ่งของเพื่อจัดจำหน่ายโดยไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อได้มีการประชุมหารือกันแล้วก็ได้จัดปรับปรุงทัศนียภาพ

จากตลาดพื้นดินสู่ตลาดคอนกรีต ดังนั้นทุกความคิดเห็นเพื่อนำไปปฏิบัติมาจากความพึงพอใจของภาคส่วนผู้ประกอบการในชุมชนและภาคบริหาร อดต. มีความเห็นร่วมกัน

4. เพื่อให้เกิดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ ส่วน ราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ ส่วน ราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการได้ไปศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชน ตลาดหลวงปู่ทวด จ.พระนครศรีอยุธยา สิ่งที่พบและโดดเด่นดังนี้

1. ด้านบริหารจัดการ ในตลาดชุมชนมีความหลากหลายในตัวสินค้าที่จำหน่าย เช่น ด้านอาหาร การบริหารจัดการอย่างไรขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตามขั้นตอนและมีความระมัดระวังในการทำอาหาร เนื่องจากต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เห็นการทำอาหารสด ใหม่ น่ารับประทาน ผู้ประกอบการทุกคนให้ความสำคัญโดยปฏิบัติตามหลักการรักษาความสะอาด การจัดเก็บอาหาร การปรุงอาหาร การเลือกใช้วัตถุดิบ เป็นต้น นิสิตได้นำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานและธุรกิจของตนเอง

2. ด้านการขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การบริหารจัดการวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือวิสาหกิจชุมชนจากกรณีศึกษา นิสิตได้ทราบถึงสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จของชุมชน คือ การสร้างความตระหนักให้กับทุกภาคส่วน ด้านความร่วมมือ ด้านความสามัคคี โดยเน้นการสร้างพันธมิตร การสร้างเครือข่าย การสร้างความร่วมมือภายในชุมชน สร้างความร่วมมือในการตลาด ความร่วมมือในภาคส่วนภาครัฐ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านการให้ความรู้และรวบรวมประชาชนให้ร่วมมือกัน เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยต้องสร้างกลุ่มเป้าหมาย สร้างแผนการทำงาน ใช้สื่อโซเชียล จัดกิจกรรม และสร้างพันธมิตรเพื่อให้ความรู้และรวบรวมประชาชนให้ร่วมมือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้สามารถประเมินผลที่ได้รับจากการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน ด้วยการให้นิสิตทราบถึงแนวทางการสร้างและการบริหารธุรกิจเพื่อสังคม โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการดูงานครั้งนี้มาประยุกต์ใช้กับธุรกิจที่สนใจหรือในหน้าที่การทำงานให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการได้ไปศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชน ตลาดหลวงปู่ทวด จ.พระนครศรีอยุธยา พบว่ามีความโดดเด่นในด้าน การบริหารจัดการ ด้านความร่วมมือในชุมชน การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ชุมชน ร่วมกับการได้เปรียบด้านภูมิรัฐศาสตร์ เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่โบราณสถานสำคัญ ได้ถูกประกาศให้เป็น

แหล่งมรดกโลกส่งผลให้มีความได้เปรียบ อย่างไรก็ตามแต่ละจังหวัดในประเทศไทยมีประวัติที่น่าสนใจทุกจังหวัด หากสามารถดึงศักยภาพและจุดแข็งของจังหวัดนั้นๆออกมาเป็นจุดขายให้กับท้องถิ่นตนเองได้ ทั้งนี้จากการถอดบทเรียนของ ซอฟต์แวร์เวอร์ชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนธุรกิจเพื่อสังคมให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน ครั้งนี้กล่าวได้ว่า

1. ด้านการบริหารจัดการด้าน สถานที่ สินค้าและบริการ ในตลาดหลวงปู่ทวด มีสถานที่ดี การเดินทางสะดวกตั้งอยู่บนถนน 4 เลนส์ การเดินทางสะดวก ด้านโครงสร้างพื้นฐานในตลาดชุมชนมีความสะดวกสบายน่าสนใจ

- มีหลวงปู่ทวด หรือ สมเด็จพระราชาชนูปมาจารย์ ซึ่งคนไทยรู้จักกันในชื่อ "หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด" ถือเป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่มีผู้คนเลื่อมใสศรัทธาเป็นจำนวนมาก เป็นพระพุทธรูปที่ขนาดใหญ่ตั้งโดดเด่นที่เห็นได้ชัดส่งผลให้เป็นจุดสำคัญให้ประชาชนชาวไทยที่ศรัทธาในศาสนาพุทธเข้าไปสักการะเพื่อเป็นสิริมงคลกับชีวิตตน
- ด้านสินค้าชุมชนมีความหลากหลายในตัวสินค้าที่จำหน่าย เช่น ด้านอาหาร ความเป็นพระนครศรีอยุธยา เช่น ปลาตากแห้ง ทองม้วน โรตีสายไหม ฯลฯ โดยสินค้าทุกชนิดในตลาดหลวงปู่ทวด เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียง มีคุณภาพ และเป็นสินค้า OTP ซึ่งปฏิบัติตามหลักการรักษาความสะอาด การจัดเก็บอาหาร การปรุงอาหาร การเลือกใช้วัตถุดิบคุณภาพ สามารถซื้อผ่านออนไลน์ได้ หากต้องการซื้อซ้ำ
- การบริการ ด้านที่จอดรถสะดวก ฟรีไม่เสียค่าบริการใดๆ ห้องน้ำสะอาด แม่ค้า พ่อค้ายินดีให้บริการ เชิญชวนให้ชิมสินค้าโดยไม่กดดันลูกค้า มีความเป็นมิตร “Service Mind” ทำให้ผู้มีโอกาสไปเที่ยวเกิดความประทับใจ
- โครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุน เช่น ถนนส่งผลให้การเดินทางสะดวกสบาย มีป้ายกำกับ

2. ด้านการสร้างเครือข่ายการพัฒนา การขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน วิสาหกิจเพื่อสังคมหรือวิสาหกิจเพื่อชุมชนนั้นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จของชุมชนให้สามารถยั่งยืนได้ ผู้นำต้องสร้างความตระหนักให้กับทุกภาคส่วน เช่น สร้างพันธมิตร สร้างเครือข่าย สร้างความร่วมมือภายใน และสร้างความร่วมมือในทุกมิติ

3. ด้านการให้ความรู้และรวบรวมประชาชนให้ร่วมมือกัน เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยต้องสร้างกลุ่มเป้าหมาย สร้างแผนการทำงาน ใช้สื่อโซเชียล จัดกิจกรรม และสร้างพันธมิตรเพื่อให้ความรู้และรวบรวมประชาชนให้ร่วมมือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งจุดเริ่มต้นต้องมาจากผู้นำชุมชนที่มีการเอาใจใส่ มีความรู้จริง และปฏิบัติจริง ชุมชนจึงจะประสบความสำเร็จ

มิติที่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม มิติการจัดการ มิติของสังคม ผลสัมฤทธิ์ที่ได้ และภาพความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม วิเคราะห์ ได้ดังนี้

1. การสร้างผู้นำทางธรรมชาติที่ร่วมกันทำงานเพื่อสร้างและพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วม ใช้หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชน ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมลงมือทำ ร่วมรับผลประโยชน์ไปจนร่วมติดตามและประเมินผล ส่งผลให้คนในชุมชนมีความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
 2. ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง รักการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและชุมชน มีความคิดสร้างสรรค์ และทุ่มเทเพื่อชุมชน เห็นความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาไทย มีความเข้มแข็ง เป็นผู้นำในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต รวมถึงการน้อมนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้จุดประกายความดีให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้ผู้นำชุมชนต้องมีความเสียสละ
 3. การสร้างทีมงานในการขยายผลการปฏิบัติไปสู่คนในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญา ต่อยอดองค์ความรู้ขยายองค์ความรู้ให้ทุกคนในชุมชนสามารถเป็นวิทยากร เผยแพร่ความรู้ในการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการชุมชนด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน
 4. การมีส่วนร่วมของกลุ่ม องค์กร ในชุมชน และภาคีเครือข่าย รวมถึงภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกที่คอยสนับสนุน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน
 5. การสนับสนุนของภาครัฐ การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ กศน. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เป็นต้น มีการใช้หลักประชาธิปไตย ในการรับฟังความคิดเห็นและบริหารจัดการ
- ทั้งนี้การขับเคลื่อนดังกล่าวยังต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการกิจประจำที่เกี่ยวข้อง คือ การบริหารจัดการดูแล ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ความปลอดภัย ความสะอาด การศึกษา การเกษตร การส่งเสริมสุขภาพ การดูแลขยะ และสวัสดิการชุมชน ซึ่งถือเป็นฮาร์ดเพาเวอร์ (Hard Power) ที่ต้องดำเนินการประจำ และการขับเคลื่อนด้านซอฟเพาเวอร์ (Soft Power) เป็นงานที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อตอบโจทยความต้องการที่เปลี่ยนไปในมิติของพื้นที่สิ่งสำคัญของ อบต.ท่าใหม่ จากภาวะความเป็นผู้นำของ นายกวีรพงศ์ ระดมสิทธิพัฒน์ ภายใต้ คำกล่าว (Slogan) ที่ว่า “ท้องถิ่นก้าวหน้า อุตสาหกรรมก้าวไกล” เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเมืองระดับโลก เพื่อคนอยุธยาทุกคนนั้น ทาง อบต. ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการทำ ซอฟเพาเวอร์ (5F) ดังนี้
1. ให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว
 2. ส่งเสริมอาชีพ โดยสร้างศูนย์รวมการค้าให้กับชุมชน คือ ตลาดหลวงปู่ทวด
 3. คงประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญ ร่วมกับการให้ความสำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ได้รับรางวัล OTOP ระดับต่างๆ และคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทางอาหารที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน เช่น ไอศกรีมละมุด กวยเตี๋ยวเรืออยุธยา ทองม้วน มีอรัญญิก และปลาแห้ง ฯลฯ
5. ขับเคลื่อนตลาดชุมชน การขับเคลื่อนที่เห็นได้ชัด คือการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประเพณี มีวัฒนธรรม และมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก ดังนั้นปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ

จากการดำเนินการเพื่อเป็นปัจจัยความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวให้ประสบสำเร็จต้องประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ทิศทางการท่องเที่ยวในระยะยาว มีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวระยะยาว
2. การเลือกทำเลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ให้สามารถท่องเที่ยวได้แบบต่อเนื่องภายในจังหวัด
3. ต้องหาจุดขายให้เจอ ว่าหัวใจของแหล่งท่องเที่ยวนั้นคืออะไร และดำเนินการจัดการตอบโจทย์
4. ต้องสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในวงกว้างได้ ทั้งนี้ต้องสร้างจุดขายให้กับจังหวัด และแหล่งชุมชนเข้าไปผสานเข้าร่วมกับนโยบายจังหวัด ต้องวางแผนนโยบายให้สอดคล้องกัน

5. ด้านภูมิสถาปัตยกรรมต้องงดงามน่าดึงดูด สร้างความตกตะลึงให้กับผู้มาเยือน
6. ต้องมีความยั่งยืนเหนือกาลเวลา
7. ต้องมีองค์ความรู้แตกฉานในสิ่งที่ทำ คือเป็นมืออาชีพในสิ่งที่ชุมชนมีความถนัดเฉพาะพื้นที่
8. การบริหารจัดการต้องไม่เป็นภาระและสามารถส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้
9. ทำด้วยใจ

ข้อเสนอแนะสำคัญของนายก อบต. กำลังทำโครงการผลักดัน OTOP ชุมชน ให้ขึ้นทะเบียนกับท้องถิ่น หรือ อบต. และท้องถิ่นเองจะมี Data ของ OTOP เก็บไว้เพื่อจะได้ทราบถึงการพัฒนา ว่าสมควรจะผลักดันสินค้าตัวไหนทาง อบต. บ้านใหม่ ให้มีความสำคัญกับ “หนึ่งท้องถิ่น หนึ่งทีม OTOP Soft Power” ประกอบด้วย

1. **แนวคิด** องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด รู้เห็นเข้าใจ เข้าถึงพื้นที่และมีภารกิจในการสร้างความเจริญ สร้างงาน สร้างอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ให้กับประชาชน สร้างชุมชนให้เข้มแข็งระบบโอท็อป (OTOP) เป็นกระบวนการที่ขึ้นกับพัฒนาชุมชน หาก อบต. กับชุมชนมีความร่วมมือกัน จะทำให้เกิดความสำเร็จได้ง่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ในทุกพื้นที่ทุก อบต. ของประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยเติบโตอย่างแท้จริง เนื่องจาก “กิน เที่ยว ใช้จ่าย” ในพื้นที่ เงินทองไม่รั่วไหล
2. **แนวทาง** ต้องให้องค์ความรู้ มีการศึกษาดูงาน ค้นหาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาและศักยภาพของคนและพื้นที่และพัฒนาผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานการตลาดแบบเศรษฐกิจพอเพียง
3. **วิธีปฏิบัติ** ด้านให้องค์ความรู้ ต้องมีการประชาคม ประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้กับประชาชน เรื่องโอท็อป (OTOP) สำคัญ เรื่องผลิตภัณฑ์ประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนจะได้รับ ด้านศึกษาดูงาน เรียนรู้จาก

ต้นแบบ ต้องพาไปศึกษาเรียนรู้ดูงาน กลุ่มโอท็อป (OTOP) วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ “ให้พี่สอนน้อง” ค้นหาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาและศักยภาพของคนและพื้นที่ ค้นหาสินค้าเด่นของชุมชนมาพัฒนายกระดับต่อยอดใส่มาตรฐานเข้าไป สร้างผู้ประกอบการใหม่ขึ้นมา ให้อาชีพ สร้างสภาพแวดล้อมของพื้นที่ให้เหมาะสม วัสดุ อุปกรณ์ ห้องครัวกลาง ทีมแม่ครัวชุมชน โอท็อปชวนชิม และพัฒนาผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานการตลาดแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ 1) ผลิตเพื่อใช้จ่ายแจกแบ่งปันเหลือขายสร้างรายได้ 2) ตลาดในหมู่บ้านต้องการอะไร 3) ชุมชนต้องการสินค้าอะไร ผลิตที่ขายใกล้ๆ จากนั้นมองตลาดไกลตามศักยภาพ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ สร้างแบรนด์ชุมชน ควบคู่ไปกับการสร้างซอฟต์แวร์ (5F) ที่สำคัญร่วมไปด้วย เช่น 1) ด้านอาหาร (Food) ให้ความสำคัญกับอาหารพื้นถิ่น 2) ด้านแฟชั่น (Fashion) การสนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไทย 3) การสนับสนุนส่งเสริมภาพยนตร์ไทย (Film) 4) การสนับสนุนกีฬาไทย (Fighting) เช่น มวยไทย เน้นสนับสนุนให้มีเวทีมวยไทยหรือกีฬาสำคัญของไทย และ 5) การสนับสนุนเทศกาลและประเพณีสำคัญต่างๆ ของไทย (Festival) ให้ซึมซับเข้าไปในคนไทยทุกคน สร้างความเป็นชาตินิยมด้านการให้ความสำคัญกับเทศกาลของไทย เน้นให้คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับประเพณีสำคัญของไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะความคิดเห็น การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งจุดเริ่มต้นต้องมาจากผู้นำชุมชนที่มีความเอาใจใส่ มีความรู้จริง และปฏิบัติจริง ชุมชนจึงจะประสบความสำเร็จ รวมไปถึงการสร้างทีมงาน ความร่วมมือ หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ส่งเสริมการสร้างผู้นำชุมชนและทีมงาน ควรสนับสนุนการพัฒนาผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง เน้นการสร้างบทบาทของผู้นำชุมชนด้านการมองเห็นโอกาสที่มีในชุมชน ต่อยอดโดยจัดการฝึกอบรมและสัมมนาเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ รวมถึงสร้างและการพัฒนาทีมงานที่มีความสามารถในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ให้สามารถขยายความรู้และทักษะให้กับชุมชนได้

1.2 การบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ควรเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อเสริมสร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เช่น การพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน โดยมีหน่วยงานภาคการศึกษาเป็นพี่เลี้ยงเพิ่มเติมด้านองค์ความรู้ที่จำเป็น

1.3 ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในชุมชน ควรจัดอบรมและพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชน เช่น การจัดการธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด การบริหารจัดการ เป็นต้น เพื่อให้

ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ภาคการศึกษาต้องเข้ามาให้ความสำคัญกับการเน้นพัฒนาและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

1.4 การสร้างความยั่งยืนในชุมชน ควรมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

สรุปได้ว่าความมีการสนับสนุนการพัฒนาผู้นำชุมชนและทีมงาน กระตุ้นให้สามารถสร้างการประกอบการเพื่อสังคมที่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการเป็นผู้นำของกลุ่มผู้นำชุมชนและนำมาขยายองค์ความรู้สู่ชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยมีภาคการศึกษาเป็นที่เลี้ยง ส่งเสริมการอบรมและพัฒนาทักษะด้านธุรกิจ การตลาด และการบริหารจัดการ ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและอนุรักษ์ธรรมชาติควบคู่กันไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป

2.1 พัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ร่วมกับการค้นหาซอฟต์แวร์ชุมชนที่มีอยู่ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP โดยเฉพาะ OTOP ที่อยู่ในกลุ่ม 2-4 ให้มีคุณภาพสูง มีบรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจ และสามารถแข่งขันได้ในตลาดใหญ่ และสามารถออกสู่ตลาดสากล โดยการจัดอบรมและให้ความรู้ด้านการตลาด การออกแบบ และการสร้างแบรนด์ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ชุมชนสามารถสร้างเครือข่ายธุรกิจเพื่อขยายตลาดไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้

2.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ควรเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่น น่าดึงดูด และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน ด้วยการหาจุดเด่นและจุดแข็งของชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชน และร่วมต่อยอดกับชุมชนใกล้เคียงให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนแบบเชื่อมโยง

2.3 การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการจัดการชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในปัจจุบัน ทุกภาคส่วนทั้งท้องถิ่น และภาคเอกชน รวมถึงชุมชนต้องร่วมกันตระหนักรู้ ตื่นรู้เท่าทันโลกของการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ภาคการศึกษาในท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมและต้องมีการประเมินผล

สรุปได้ว่าควรต่อยอด และขยายผลด้านการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และซอฟต์แวร์ที่สำคัญของชุมชนที่มีอยู่แล้วในแต่ละชุมชนให้มีคุณภาพและแข่งขันได้เน้นการมองการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

ขยายสู่ตลาดสากล พร้อมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายธุรกิจเพื่อขยายตลาด จากความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงาน กลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีความโดดเด่นและยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและใช้เทคโนโลยีในการจัดการเพื่อเข้ามาช่วยบริหารจัดการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

การนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์

1) ผู้เรียน (นิสิตคณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา)

- สามารถทราบถึงกระบวนการถอดบทเรียน ด้านซอฟต์แวร์พาเวอรซ์ชุมชนจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ
- มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับต้นแบบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ชุมชน ผ่านการสร้างกระบวนการถอดบทเรียนของธุรกิจเพื่อสังคมที่นิสิตสนใจให้สามารถสร้างธุรกิจเพื่อสังคมได้
- ได้รับนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยเพิ่มการส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้งในพื้นที่ ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- นิสิตสามารถนำมาประยุกต์ใช้และใช้เป็นแนวทางให้เกิดการสร้างธุรกิจเพื่อสังคม (SE) ได้

2) ชุมชน

- สามารถนำต้นแบบที่ได้จากการถอดบทเรียนไปปรับใช้กับชุมชนของตนเอง
- ทราบถึงกระบวนการบริหารจัดการของชุมชนต้นแบบสู่ความสำเร็จในความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์พาเวอรซ์ชุมชนและสามารถประยุกต์ใช้กับชุมชนตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, (2560). โครงการการค้นหาค้นแบบ การต่อยอด และขยายผล
ความสำเร็จการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ประจำปีงบประมาณ 2560, สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

กรุงเทพธุรกิจ. (2565). "Soft Power" ชูความเป็นไทยผ่านสินค้าและบริการวัฒนธรรม ทางเลือกนักธุรกิจ.

เข้าถึงโดย: <https://www.bangkokbiznews.com/social/1008281>.

ข้อมูลทั่วไปอำเภอมหาราชประวัติความเป็นมา https://ayutthaya.go.th/16/maharaj/mr_general.html.

จุฬารัตน์ ขอบใจกลาง. (2567). ถอดบทเรียนที่ได้จากหนังสือ กรมพัฒนาชุมชนด้านตัวชี้วัดความสำเร็จระดับ

บุคคล ระดับชุมชน และระดับภาครัฐ และประมวลผลความสำเร็จทั้ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และ
สิ่งแวดล้อม.

ชาย โปธิลิตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์

พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี พ.ศ. 2562

ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เรื่องการนำผลกำไรไปใช้เพื่อสังคม พ.ศ. 2562

ระบบตลาดและเครื่องมือทางการตลาด. (2560). ตลาดหลวงปู่ทวด. สืบค้นจาก:

<http://mwsc.dit.go.th/viewFreshMarket.php?id=34807&page=1>.

วิกิพีเดีย. (2566). คณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ เข้าถึงโดย:

<https://th.m.wikipedia.org/wiki/%E0%>.

วนิดา คชเสนี. (2566). Soft Power อำนาจแห่งความสร้างสรรค์ เพื่อสรรค์สร้างเศรษฐกิจไทย เข้าถึงโดย:

<https://www.businesseventsthailand.com/th/press-media/news-press-release/detail/1461-soft-power-the-power-of-creativity-to-build-the-thai-economy>.

เศรษฐกิจติดบ้าน. (2566). ทำอย่างไรให้ซอฟต์แวร์ไทยไปไกลระดับโลก | เศรษฐกิจติดบ้าน

เข้าถึงโดย : <https://www.youtube.com/watch?v=FzIz8O8f3SY>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-

2580. แผนระดับที่ 1 เข้าถึงโดย: <https://drive.google.com/file/d/1XSBMp8OCsawJqECOB-XZLB91-cRrNsEV/view> เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2567.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2566). แผนระดับที่ 2

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. (2566-2570). เข้าถึงโดย:

https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF.

สำนักนโยบายและแผนกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนา
ศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566-2570) เข้าถึงโดย:
<https://opsd.mod.go.th/Home/PDF/plansecurity-mod6670.aspx>.
อบ. (2552). ข้อมูลทั่วไปอำเภอมหาราชประวัติความเป็นมา. สืบค้นจาก:
https://ayutthaya.go.th/16/maharaj/mr_general.html.
go.ayutthaya. (2022). ตลาดหลวงปู่ทวด. สืบค้นจาก: <https://go.ayutthaya.go.th>.
Thai PBS. (2566). ทำอย่างไรให้ซอฟต์แวร์ไทยไปไกลระดับโลก | เศรษฐกิจติดบ้าน. เข้าถึงโดย :
<https://www.youtube.com/watch?v=FzIz8O8f3SY>.

ภาษาอังกฤษ

Austin, J. E., Leonard, H., Reficco, E., & Wei-Skilleen, J. (2006). Social entrepreneurship: it's for corporations too. *Social entrepreneurship: New models of sustainable social change*, 169-180.

Defourny J. (2001). *Journal of Entrepreneurship*. Conception of Social Enterprise and Social Entrepreneurship in Europe and The United Stage, Source
http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/docs/conference/defourny_en.pdf(2015,September 24)

Expo 2020 Dubai biggest driver as UAE jumps five places in Brand Finance Global Soft Power Index 2023 เข้าถึงโดย: <https://brandfinance.com/press-releases/expo-2020-dubai-biggest-driver-as-uae-jumps-five-places-in-brand-finance-global-soft-power-index-2023>. เข้าถึงเมื่อ: 17 April 2023.

Wallace, S.L., (1999). Social Entrepreneurship: The Role of Social Purpose Enterprises in Facilitating Community Economic Development. *Journal of Developmental Entrepreneurship* 4(2), 153-174.

ภาคผนวก

รูปแบบการพัฒนา โมเดลความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสู่วิสาหกิจเพื่อสังคม (SE) มุ่งเน้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อเกิด เริ่มจากค้นหาจุดแข็ง ปัจจัยด้านทรัพยากรที่สำคัญของพื้นที่ มุ่งเน้นหาจุดแข็งในทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งด้าน ผลิตภัณฑ์ แหล่งท่องเที่ยว อาหาร แพชั่น รวมถึงวัฒนธรรม การแสดงท้องถิ่น ค้นหาผู้นำท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่และมีภาวะผู้นำที่มุ่งส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วม ผลักดันสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการสื่อสาร ด้วยการใช้สื่อโซเชียลและกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงดึงดูดที่น่าสนใจให้ประชาชนทั่วไปมาท่องเที่ยว รวมถึงมาจับจ่ายใช้สอยในท้องถิ่นของตน และร่วมสร้างการรับรู้ให้กับชาวต่างชาติให้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้ภาพที่มาจาก AI ดังนี้

ภาพที่ 10 รูปแบบการพัฒนา โมเดลความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มุ่งสู่วิสาหกิจเพื่อสังคม

หมายเหตุ: โดย จุฬารักษ์ ขอบใจกลาง

ภาพนี้เป็นภาพแสดงโครงการเพื่อสังคมที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่การพัฒนาจากการนำสิ่งดึงดูดสำคัญของชาวไทย ด้านศาสนา เข้ามาเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญ นำสู่ตลาด และผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากชุมชน ในประเทศไทย ภาพดังกล่าวถ่ายทอดแก่นแท้ของตลาด ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของรัฐบาลท้องถิ่นในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและความยั่งยืน

ภาพที่ 11 โครงการเพื่อสังคมที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน ถอดต้นแบบจาก วัดหลวงปู่ทวด พระนครศรีอยุธยา

หมายเหตุ: จุฬารักษ์ ขอบใจกลาง

การจัดการและการดำเนินการกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลด้านมิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการ
จัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนพระเจนน
กรุงเทพมหานคร

Management and Implementation of Special Activities and Festivals in the Experiential
Learning Dimension through Organizing Special Cultural Tourism Activities with
Community Participation: a Case Study of the Phra Jen Community. Bangkok

ประเภทนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

รศ.ดร. เสรี วงษ์มณฑา ผศ.ดร.ศิริพร แพรศรี ดร.วิลาลินี เขมะปัญญา และ ดร. นัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร*

Assoc. Prof. Dr. Seri Wongmonta, Asst. Prof. Dr.Siriporn Praesri, Dr. Villasinee
Khemapanya and Dr. Nuttharin Pariwongkhuntorn*

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
Email: Nuttharin.pa@up.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านทักษะ เพื่อพัฒนาในการจัดการดำเนินการ กิจกรรมซึ่งรวมถึงการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว และรวมถึงการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมในชุมชนซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญในด้านการจัดการและการดำเนินการ กิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลด้านมิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรม ที่เน้นให้ผู้เรียนจัดกิจกรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ดั้งเดิมของชุมชน อีกทั้งยังสามารถสร้างการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นและ ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมในชุมชน

ในการจัดการการสอนช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการด้านการวางแผนการ ดำเนินการกิจกรรม รวมถึงชุมชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของชุมชน การสร้างความรู้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างรายได้ โอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนในขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมการรักษา และสืบสานวัฒนธรรมในชุมชนให้คงอยู่ผ่านประสบการณ์จริง

รวมถึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเน้นการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ รวมถึงการแก้ปัญหา และสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารได้

คำสำคัญ: การเรียนรู้จากประสบการณ์, กิจกรรมพิเศษ, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การมีส่วนร่วม, ชุมชนพระ เเจน

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ชุมชนพระเจนนี้อาศัยอยู่มานานหลายสิบปี ชื่อชุมชนได้มาจากชื่อของพระเจนนสลราชผู้เป็น เจ้าของที่ดินบริเวณชุมชนในอดีต ชุมชนนี้ตั้งอยู่ในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นชุมชนขนาดเล็ก ที่รายล้อมไปด้วยความเจริญรอบด้าน ทั้งแหล่งท่องเที่ยว ย่านเศรษฐกิจ หน่วยงานภาครัฐ และสถานทูตต่าง ๆ จึงจัดได้ว่าชุมชนพระเจนน เป็นชุมชนเมือง (Urban Community) ในขณะที่ท่ามกลางกระบวนการ เปลี่ยนแปลงเมืองอย่างรวดเร็ว (Rapid Urbanization) พื้นที่ของเมืองบางส่วนยังคงมีความเป็นชุมชนดั้งเดิม โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนบนที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

บริเวณชุมชนพระเจดีย์ประกอบไปด้วยสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ศาลของพ่อปู่ฉัตรแก้ว และศาลพ่อปู่ป๋นยี ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน รวมถึงพื้นที่บริเวณใกล้มีสถานที่สำคัญดังนี้ โบสถ์พระมหาไถ่ มัสยิดอินโดนีเซีย ฯลฯ นอกจากนี้ชุมชนพระเจดีย์ยังมีวัฒนธรรมกลองยาวซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ซึ่งจัดแสดงเป็นประจำทุกปี ในช่วงวันที่ 5-6 มีนาคม นอกจากนี้ชุมชนพระเจดีย์ยังมีพื้นที่ใกล้เคียงกับสวนลุมพินี สวนเบญจกิติ เชื่อมต่อไปยังศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ทั้งนี้บริเวณชุมชนพระเจดีย์มีร้านอาหารที่หลากหลายทั้งก๋วยเตี๋ยวโบราณห่อใบตองเหี้ยบ้วย ร้านไก่ทอดเจ๊กี้ ดิกรี่ระดับมิชลินไกด์ ที่ชื่อเสียงซึ่งได้รับความนิยมทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ

ทั้งนี้จากการสำรวจพบว่าชุมชนพระเจดีย์ขาดการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวและบริการ อีกทั้งยังขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรมและธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จึงเห็นความสำคัญในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม บูรณาการการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับชีวิตของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงสามารถใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เสริม เป็นประโยชน์ต่อชุมชน นำมาซึ่งการยกระดับคุณภาพชีวิต

ภาพ 1 สถานที่สำคัญในชุมชนพระเจาน

ศาลพ่อปู่ฉัตรแก้ว

ศาลพ่อปู่ป็นยี

ชุมชนพระเจาน

กลุ่มกลองยาวชุมชนพระเจาน

ที่มา: www.livingculturalsites.com เข้าถึงข้อมูล วันที่ 10 มิถุนายน 2567

วัตถุประสงค์

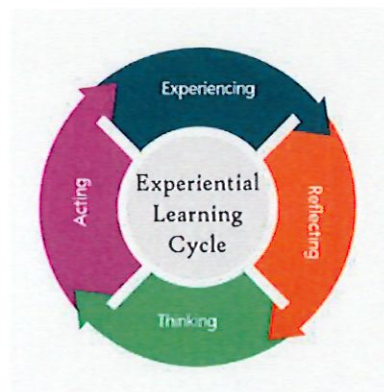
1. เพื่อสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการจัดการและการดำเนินการกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาล โดยการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองแบบ One-day-trip Cycling Tour
2. เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวของชุมชนพระเจนนำไปสู่การสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้แก่ชุมชน
3. เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจนน และพื้นที่ใกล้เคียง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ อาจารย์และนิสิตปริญญาโทชั้นปีที่ 2 หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ ประธานชุมชน ครูภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้ประกอบการร้านค้า ผู้ประกอบการที่พักแรม ผู้ประกอบการร้านอาหาร
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนพระเจนน และพื้นที่ใกล้เคียง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาพ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือ Experiential Learning Theory (ELT)

ที่มา: David A. Kolb, 1984

“การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) คือกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วยการนำเอา ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้น” เดวิด เอ. โคลบ (David A. Kolb), 1984 โดย เดวิด เอ. โคลบ นำเสนอว่าการที่จะนำทฤษฎีนี้ไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ จำเป็นต้องผ่านวงจรทั้ง 4 ขั้น (Experiential Learning Cycle : ELT Cycle) ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การนำตัวเองเข้าไปอยู่ในประสบการณ์ หรือ สถานการณ์ใหม่ หรือ การตีความประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาใหม่ (Concrete Experience)
2. เมื่อเราได้เข้าไปรับประสบการณ์ใหม่นั้น ก็มักทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่าง ประสบการณ์และความเข้าใจ ในขั้นนี้เป็นการลองสะท้อน ลองทบทวนให้เกิดการตกผลึก ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ โดยอาศัยวิธีการตั้งคำถาม (Reflective Observation of the New Experience)
3. การสะท้อนมักก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ หรือ การดัดแปลงแนวคิดเชิงนามธรรมที่มีอยู่ ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ของตัวเองแล้ว (Abstract Conceptualization)
4. การเรียนรู้จะไม่จบลงเพียงแค่การได้แนวคิดใหม่ ดังนั้นในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ลองใช้ความคิดกับ บริบทรอบตัวของตัวเอง เพื่อดูว่าเกิดอะไรขึ้น (Active Experimentation)

กรอบแนวคิด

ภาพ 3 กรอบแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือ Experiential Learning Theory (ELT) ผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนพระเจนครุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตปริญญาโทชั้นปีที่ 2 หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ

มหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนพระเจนครุงเทพมหานคร

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

3) การบรรยายและอภิปราย (การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)) การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยให้นิสิตมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่ โดยมีการตั้งโจทย์ในด้านพื้นที่ได้แก่

- พื้นที่ในการจัดดำเนินกิจกรรมต้องอยู่ในบริเวณโดยรอบของวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
- พื้นที่นั้น ๆ ต้องมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- พื้นที่นั้น ๆ ต้องมีความพร้อมในด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

3.1 นิสิตร่วมระดมความคิดเห็นและอภิปรายถึงพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการจัดกิจกรรม “การจัดการและการดำเนินการกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลด้านมิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม” โดยนิสิตได้มีการนำเสนอพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่ชุมชนคลองเตย
- พื้นที่ชุมชนบางรัก
- พื้นที่ชุมชนพระเจดีย์
- พื้นที่ชุมชนทางรถไฟมักกะสัน

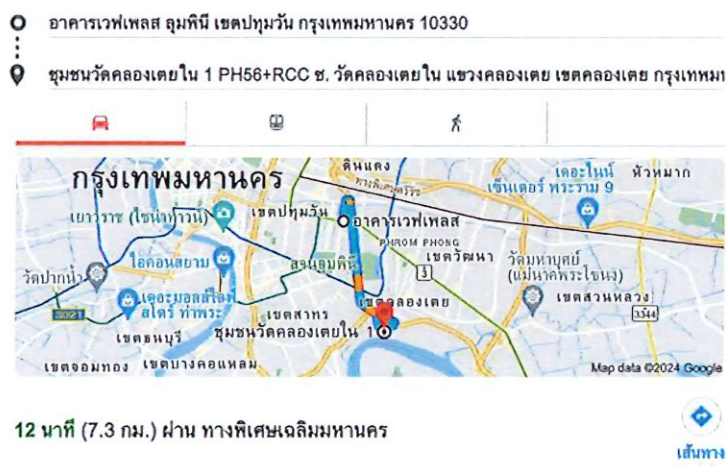
3.2 การฝึกปฏิบัติด้านการจัดการเรียนการสอน (การนำตัวเองเข้าไปอยู่ในประสบการณ์ (Experiencing)) โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

- การให้นิสิตระดมความคิดเห็นในการคัดเลือกพื้นที่ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- การศึกษาบริบทพื้นที่จากแผนที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม
- การศึกษาบริบทด้านพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนต่าง ๆ จากข้อมูลทุติยภูมิ

3.3 นิสิตนำประสบการณ์จากการลงพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ มาอภิปรายร่วมกันเพื่อคัดเลือกชุมชนที่เหมาะสมในการจัดดำเนินกิจกรรมการสะท้อนความคิด (Reflecting)

1. ชุมชนคลองเตย

ภาพ 4 แผนที่การเดินทางจากอาคารเวฟเพลสไปยังชุมชนคลองเตย

ภาพ 5 ภาพชุมชนคลองเตย

ชุมชนแออัดคลองเตยมีเนื้อที่กว่า 197 ไร่ แบ่งออกเป็นชุมชนในพื้นที่ของการท่าเรือแห่งประเทศไทย จำนวน 26 ชุมชน และชุมชนใต้ทางด่วน 5 ชุมชน รวมทั้งหมด 31 ชุมชน กว่า 13,000 ครัวเรือน ตามแนวสองฝั่งของทางรถไฟสายแม่น้ำ

2. ชุมชนบางรัก

ภาพ 6 แผนที่การเดินทางจากอาคารเวฟเพลสไปยังชุมชนบางรัก

ภาพ 7 ชุมชนบางรัก

“บางรัก” ย่านเก่าแก่แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ที่มีมาอย่างยาวนาน และกลายเป็นแหล่งที่รวบรวมผู้คนจากหลายเชื้อชาติหลากหลายศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ย่านแห่งนี้จึงกลายเป็นแหล่งรวบรวมคร่ำคร่าไม่ว่าจะเป็นไทย จีน ฝรั่งเศส แยก ให้เยี่ยมชมและรวมกันเป็นหนึ่งในย่านบางรักแห่งนี้

3. ชุมชนพระเจด

ภาพ 8 แผนที่การเดินทางจากอาคารเวฟเพลสไปยังชุมชนพระเจด

ภาพ 9 ชุมชนพระเจณ

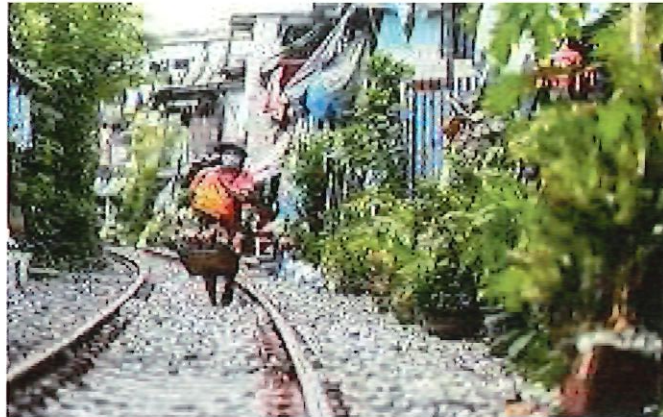
ชุมชนพระเจณมีประวัติมายาวนานหลายสิบปี ชื่อชุมชนได้มาจากชื่อของพระเจณสถลราชผู้เป็นเจ้าของที่ดินบริเวณชุมชนในอดีตและมีศาลของพ่อปู่ฉัตรแก้วและศาลพ่อปู่ปุ่นยี่ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

4. ชุมชนทางรถไฟมักกะสัน

ภาพ 10 แผนที่การเดินทางจากอาคารเวฟเพลสไปยังชุมชนทางรถไฟมักกะสัน

ภาพ 11 ชุมชนทางรถไฟไม้กะลัน

บริเวณทางรถไฟตรงข้ามแอร์พอร์ตลิงค์พญาไท คือที่อยู่อาศัยของชาวบ้านกว่า 300 ครัวเรือนที่อยู่อาศัยในชุมชนแดงบุหงา, ชุมชนบุญร่มไทร และชุมชนหลังทางหลวง การปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ริมทางรถไฟ

จากการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ข้างต้นนิสิตได้ทำการคัดเลือก “ชุมชนพระเจนน” เป็นพื้นที่กรณีศึกษาในการจัดทำกิจกรรม “การจัดการและการดำเนินการกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลด้านมิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนพระเจนน กรุงเทพมหานคร” เนื่องจากชุมชนพระเจนน มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ไม่ห่างจากวิทยาลัยการจัดการมากนักและมีความสมบูรณ์ทางด้านมิติการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันคนในชุมชนมีความเห็นพ้องต้องกันในการนำเสนอชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ล้อมรอบไปด้วยแหล่งความเจริญ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม คอนโดมีเนียม ห้างสรรพสินค้า สถานทูต โรงพยาบาลชั้นนำ และอยู่ไม่ไกลจากสวนลุมพินี สวนสาธารณะอันเป็นปอดของกรุงเทพมหานคร ทั้งคนในชุมชนยังประกอบไปด้วยความหลากหลายขององค์ประกอบด้านวัฒนธรรมซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

“การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ในชุมชนพระเจนนในรูปแบบ One-day-trip Cycling Tour และการสะท้อนความคิด

ภาพ 12 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนพระเจนน

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

1. *Experiencing*: การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ นิสิตลงพื้นที่ชุมชนพระเจนนโดยการเดินเท้าสำรวจชุมชนเพื่อศึกษาบริบทและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. *Reflecting* การสะท้อนความคิดเห็น นิสิตประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็น เพื่อวิเคราะห์และวิพากษ์บริบทและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนพระเจนน
3. *Thinking* การคิดอย่างเป็นระบบ นิสิตคิดและสร้างเส้นทาง แผนที่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจนน โดยอาจารย์ตั้งโจทย์แก่นิสิตให้ปรับจากการเดินเป็นการปั่นจักรยาน
4. *Acting* การนำไปสู่การปฏิบัติ นิสิตนำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจนน โดยการปั่นจักรยาน ไปทดลองใช้จริง และนำไปประเมินผล โดยชุมชนและนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนพระเจนน (แบบครึ่งวัน) ด้วยจักรยาน

เวลา	รายละเอียด / กิจกรรม
08.00 น.	พบกัน ณ จุดนัดพบบริเวณหน้าปากซอยชุมชนพระเจนน
08.15 น.	มุ่งหน้าสู่ ศาลพ่อปู่ปิ่นยี่ นำท่านสักการะขอพร”พ่อปู่ปิ่นยี่”ที่มีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี เพื่อความเป็นสิริมงคล
08.30 น.	รับฟังเรื่องเล่าความเป็นมาคนตรีไทยเดิม ณ บ้านครูพริ้ม คนตรีรส ที่มีเรื่องราวเล่าขานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 พร้อมรับฟังการบรรเลง “ระนาด” ที่มีความไพเราะ
09.30 น.	นำชม 21 Bangkok Homestay ที่พักที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว พร้อมอำนวยความสะดวกครบครัน ใกล้แหล่งท่องเที่ยว
10.00 น.	ศาลพ่อปู่ฉัตรแก้ว ศูนย์รวมจิตใจของชาวชุมชนพระเจนน นำท่านสักการะพ่อปู่ฉัตรแก้วขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล
10.30 น.	บ้านโชน นำท่านรับฟังประวัติ พร้อมการสาธิตการทำหัวโชน และของที่ระลึกจากหัวโชนที่มีหลากหลายวิจิตร
11.30 น.	นำชม วิมานสลัม ที่พักรีสไทม์โฮมสเตย์ราคาอบอุ่นในชุมชนพระเจนน แรงแบบดาลใจในการสร้างรายได้ให้ชุมชนด้วย วิมานสลัมคาเฟ่ คาเฟ่เล็ก ๆ ที่อบอวลไปด้วยบรรยากาศที่ย้อนสมัย
12.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง แบบอิสระ ณ ชุมชนพระเจนน / ร้านไก่ทอดเจ๊กี่ ที่การันตีด้วยดีกรีระดับมิชลินไกด์ / ร้านก๋วยเตี๋ยวเฮียบ๊วย ก๋วยเตี๋ยวหมูห่อใบตอง ขึ้นชื่อ
12.30 น.	นำจักรยานคืน ณ จุดนัดพบ

หมายเหตุ** โปรแกรมอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจนน เขตปทุมวัน (ครึ่งวัน) โดยจักรยาน

เริ่มต้นที่จุดนัดหมาย:

- จุดนัดหมาย: หน้าปากซอยชุมชนพระเจนน

ภาพ 13 จุดที่ 1 บริเวณหน้าปากซอยพระเจนน

- เวลา: 08:00 น. (ออกเดินทางจากหน้าปากซอยพระเจนน)

ภาพ 14 จุดที่ 2 ศาลพ่อปู่ปิ่นยี่

1. ปั่นไปยังศาลพ่อปู่ปิ่นยี่ (08.15 – 08.25 น.)

- กิจกรรม: ชมบรรยากาศของชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- สักการะบูชาศาลพ่อปู่ปิ่นยี่ ที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพบูชาของชาวบ้านชุมชนพระเจนน

ภาพ 15 จุดที่ 3 บ้านดนตรี ครูพริ้ง ดนตรีรส

2. บ้านครูพริ้ง ดนตรีรส (08.30- 09.20 น.)

- ระยะเวลา: บ้านครูพริ้ง ดนตรีรส ประมาณ 5 นาที
- กิจกรรม: รับฟังประวัติความเป็นมาเครื่องดนตรีประเภทตี (ระนาด) พร้อมรับฟังการบรรเลงดนตรีไทยเดิมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยศิลปินดนตรีไทยที่มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6)

ภาพ 16 จุดที่ 4 21 Bangkok Homestay

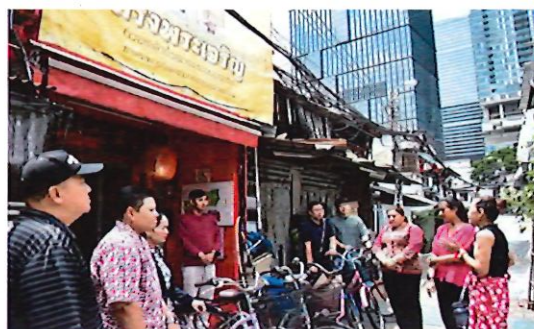
3. 21 Bangkok Homestay (09.30 – 09.50 น.)

- ระยะเวลา: 21 Bangkok Homestay ประมาณ 5 นาที
- กิจกรรม: เยี่ยมชมโฮมสเตย์ที่ตอบโจทย์การเข้าพัก และสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ภาพ 17 จุดที่ 5 ศาลพ่อปู่ฉัตรแก้ว

4. ศาลพ่อปู่ฉัตรแก้ว (09:50 - 10:00 น.)

- สักการะบูชาศาลพ่อปู่ฉัตรแก้ว ที่อันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านชุมชนพระเจนน

ภาพ 18 จุดที่ 6 บ้านหัวโขน

5. บ้านหัวโขนคุณลุงสมชาย ล้วนวิไล (ครูภูมิปัญญาวัฒนธรรม) (10.30-11.20 น.)

- เยี่ยมชมและศึกษาการประวัตินการทำหัวโขน ประดิษฐ์หัวโขน ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงของไทยอันหาชมได้ยากในปัจจุบัน รวมถึงการซื้อเป็นของฝากของขวัญให้คนรู้ใจ

ภาพ 19 จุดที่ 7 ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นพระเจนน

6. ปั่นชมวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นพระเจนน แวะรับประทานเมี่ยงคำ อันเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ณ วิมานสลัม พร้อมรับประทานอาหาร เครื่องดื่ม (11.30 น.-12.00 น.)

- ระยะเวลา: ปั่นไปยังชุมชนท้องถิ่นประมาณ 5 นาที
- กิจกรรม: สัมผัสการค้าขาย และลองชิมอาหารท้องถิ่น เช่น ขนมไทย ก๋วยเตี๋ยว หรือผลไม้สด ฯลฯ

ภาพ 20 จุดที่ 8 ชมตลาดชุมชนพระเจนน

7. รับประทานอาหารเที่ยง แบบอิสระ ณ ชุมชนพระเจนน พร้อมแวะเยี่ยมชมตลาดชุมชน (12.00 น.)

- จับจ่ายซื้อสินค้าและอาหาร พร้อมทั้งถ่ายภาพเป็นที่ระลึก

ภาพ 21 จุดที่ 9 บริเวณหน้าปากซอยชุมชนพระเจนน

8. สิ้นสุดการท่องเที่ยวชุมชนพระเจนน (12.30 น.)

- กลับไปยังจุดนัดหมาย: บ้านกลับไปถนนปากซอยพระเจนน

คำแนะนำเพิ่มเติม:

- ควรสวมหมวกนิรภัยและนำขวดน้ำส่วนตัวเพื่อลดปริมาณขยะ
 - เลือกเส้นทางที่ปลอดภัยและโปรดระวังการจราจร
 - นำกล้องถ่ายรูปเพื่อเก็บภาพบรรยากาศและความทรงจำในระหว่างการท่องเที่ยว
- เส้นทางนี้จะช่วยให้คุณได้สัมผัสกับวัฒนธรรมของชุมชนพระเจนนอย่างลึกซึ้งในระยะเวลาครึ่งวัน!

ผลการศึกษา

- ชุมชนได้เส้นทางการจัดกิจกรรมพิเศษโดยการปั่นจักรยาน แบบ One-day-trip Cycling Tour การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนพระเจดีย์ กรุงเทพมหานคร
- นิสิตเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning จากประสบการณ์ในการลงมือทำ (Learning by doing)
- เพิ่มทักษะการทำงานเป็นทีมแก่นิสิต
- คณาจารย์ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และให้บริการวิชาการแก่สังคม

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษานี้ ทำให้เกิดวิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนเพียงแค่นั้นในชั้นเรียน เป็นการลงมือปฏิบัตินอกชั้นเรียนในพื้นที่ชุมชน อันเป็นทักษะที่สำคัญของนักบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือ Experiential Learning Theory (ELT) ของเดวิด เอ. โคลบ (David A. Kolb), 1984

เนื่องจากสภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะย่านชุมชนขนาดเล็กในชุมชนเมือง ดังเช่น ชุมชนพระเจดีย์ซึ่งมีจำนวนประชากรผู้อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ที่มีรายได้ปานกลางถึงปานกลางค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้การสร้างกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ประชากรในพื้นที่ชุมชนพระเจดีย์อันนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้
 - ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนำเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจที่อยากเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชนเมืองที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม
 - ชุมชนนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำไปต่อยอด ในการพัฒนาผู้นำเที่ยวในชุมชนให้เกิดรายได้เสริม
 - สร้างอาชีพที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นอกเหนือจากอาชีพหลักของคนในชุมชน
 - ผู้ประกอบ เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ฯลฯ สามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว
 - การสร้างความตระหนักด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในชุมชน
 - การสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน และรวมถึงผู้มาเยือน การรณรงค์การคัดแยกขยะ การลดปริมาณขยะ ฯลฯ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป

- หลังจากเกิดกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนพระเจ็น ชาวบ้าน และผู้ประกอบการในชุมชน ควรมีการศึกษาเรียนรู้ทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับการเติบโตทางธุรกิจในอนาคต
- นักวิจัย หรือนักวิชาการสามารถนำวิธีการศึกษาวิจัยในการดำเนินการในครั้งนี้พัฒนาต่อยอดในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นต่อไป
- ผู้นำชุมชนอื่น ๆ สามารถนำรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเองได้

การนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์

- 1) ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว (Routing) และกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนพระเจ็น
- 2) นวัตกรรมการท่องเที่ยว ด้านการวางแผนทางกรีนทัวร์ริสซึม (Green Tourism) การปั่นจักรยานเพื่อลดคาร์บอนในการท่องเที่ยวชุมชน
- 3) นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน
- 4) ผู้เรียนได้สร้างสำนึกด้านการสืบสานให้แก่ชุมชน
- 5) ชุมชนได้รับประโยชน์ด้านการตลาดจากการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยว อันนำไปสู่การสร้างอาชีพและการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนพระเจ็น และพื้นที่ใกล้เคียงเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
- 6) ชุมชนพระเจ็นได้จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
- 7) วิทยาลัยการจัดการได้ประโยชน์จากการให้ความรู้แก่ชุมชน เกิดการสร้างเครือข่าย และเป็น การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

Kolb, D. A. (2015). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. New Jersey: Pearson Education Inc.

Google Maps

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์
ประชาชนในชุมชนพระเจดีย์
เรื่อง

การจัดการและการดำเนินการกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลด้านมิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนพระเจดีย์ กรุงเทพมหานคร

จุดประสงค์

ทางนิตินิติใคร่ขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนพระเจดีย์ กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ ตามความคิดเห็นของท่าน แบบสอบถามนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการด้านการจัดการและการดำเนินการกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลด้านมิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนพระเจดีย์ กรุงเทพมหานคร

แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ลักษณะ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความต้องการการจัดดำเนินงานจัดกิจกรรมพิเศษด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ SWOT กลยุทธ์การตลาด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. เพศ

- 1) ชาย
 2) หญิง
 3) LGBT

2. อายุ

- 1) 20 – 30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41-50 ปี
 4) 51 – 60 ปี 5) 60 ปีขึ้นไป

3. ระยะเวลาการอาศัยอยู่ชุมชนพระเจด

.....

ตอนที่ 2 ความต้องการการจัดดำเนินงานจัดกิจกรรมพิเศษด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1. ท่านมีความต้องการให้มีจัดดำเนินงานจัดกิจกรรมพิเศษด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือไม่

.....

2. ท่านมีข้อเสนอหรือบริการอะไรบ้างที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนพระเจด ?

.....

3. ท่านมีข้อเสนอหรือบริการอะไรบ้างที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนพระเจด ?

.....

4. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวมักจะสนใจในด้านใดเป็นพิเศษในกิจกรรมของท่าน ? (เช่น ศิลปะ, อาหาร, ประเพณี ฯลฯ)

.....

5. ท่านคิดว่าหากมีการจัดกิจกรรมพิเศษด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะสร้างรายได้ให้ชุมชนมากน้อยเพียงใด ?

.....

6. ท่านคิดว่าการจัดดำเนินงานจัดกิจกรรมพิเศษด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้กิจการในชุมชนมีการขับเคลื่อนอย่างยั่งยืนหรือไม่ ?

.....

7. ท่านคิดว่าในอนาคต ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านใด ?

.....

8. ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมด้านมัลติเทคก์ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนพระเจดหรือไม่ ?

.....

5. ข้อเสนอแนะ

.....

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ SWOT กลยุทธ์การตลาด

จุดแข็ง

.....

จุดอ่อน

.....

โอกาส

.....

อุปสรรค

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

นิตินำเสนอโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนพระเจ็น (แบบเต็มวัน) ด้วยจักรยาน

ตารางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนพระเจ็น (แบบเต็มวัน) ด้วยจักรยาน

เวลา	รายละเอียด / กิจกรรม
08.00 น.	พบกัน ณ จุดนัดพบบริเวณหน้าปากซอยชุมชนพระเจ็น
08.15 น.	มุ่งหน้าสู่ ศาลพ่อปู่ป็นยี นำท่านสักการะขอพร”พ่อปู่ป็นยี”ที่มีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี เพื่อความเป็นสิริมงคล
08.30 น.	รับฟังเรื่องเล่าความเป็นมาดนตรีไทยเดิม ณ บ้านครูพริ้ม ดนตรีรส ที่มีเรื่องราวเล่าขานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 พร้อมรับฟังการบรรเลง “ระนาด” ที่มีความไพเราะ
09.30 น.	นำชม 21 Bangkok Homestay ที่พักที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว พร้อมอำนวยความสะดวกครบครัน ใกล้แหล่งท่องเที่ยว
10.00 น.	ศาลพ่อปู่ฉัตรแก้ว ศูนย์รวมจิตใจของชาวชุมชนพระเจ็น นำท่านสักการะพ่อปู่ฉัตรแก้วขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล
10.15 น.	บ้านโชน นำท่านรับฟังประวัติ พร้อมการสาธิตการทำหัวโชน และของที่ระลึกจากหัวโชนที่มีลวดลายวิจิตร
11.00 น.	นำชม วิมานสลัม ที่พักสไตล์โฮมสเตย์ราคาอบอุ่นภายในชุมชนพระเจ็น แรغبันดาลใจในการสร้างรายได้ให้ชุมชนด้วย วิมานสลัมคาเฟ่ คาเฟ่เล็กๆที่อบอุ่นไปด้วยบรรยากาศที่ย้อนสมัย
12.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง แบบอิสระ ณ ชุมชนพระเจ็น / ร้านก๋วยเตี๋ยวเสียบัว ก๋วยเตี๋ยวหมู ห่อใบตอง ขึ้นชื่อ
13.00 น.	นำชม มีสติอินโดนีเซีย รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบอินโดนีเซีย ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรมและชุมชนอย่างชัดเจน
14.00 น.	แวะทานอาหารว่างร้าน ขนมเปี๊ยะร้านหมู ขนมเปี๊ยะอบควันเทียนหอมกรุ่น แป้งบาง พร้อมซื้อเป็นของฝากให้คนรู้ใจ
15.00 น.	นำชม “โบสถ์มหาใต้” ตัวอาคารผนังก่ออิฐฉาบปูนโครงสร้างอาคารเป็นแบบผนังรับน้ำหนัก (BEARING WALL) โดยมีเสาเก็จ หรือผนังยัน ที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มความหนาของผนังช่วงที่ต้องรับโครงสร้างหลังคาทำให้สามารถช่วยรับแรงถึบจากโครงสร้างหลังคาได้ สามารถเจาะช่องหน้าต่างได้กว้าง โครงสร้างหลังคาเป็นโครงสร้างไม้ลักษณะเป็นโครงถัก มีการใช้ลวดสลิงขนาดใหญ่ตั้งระหว่างโครงสร้างแทนการใช้ไม้ ส่วนของโครงบริเวณหัวโบสถ์มีลักษณะเป็นโวลท์ครึ่งซีก
16.00 น.	รับประทานอาหารเย็น ร้านไก่ทอดเจ๊กี้ ที่การ์นต์ด้วยดีกรีระดับมิชลินไกด์
17.00 น.	นำจักรยานคืน ณ จุดนัดพบ

ภาพ 22 นิตินำเสนอการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจนน ครั้งที่ 1
 นิตินำเสนอการออกแบบเส้นทางที่ออกแบบเส้นทางเที่ยวแผนที่ชุมชนพระเจนน

ภาพ 23 นิตินำเสนอการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจนน ครั้งที่ 2
 คณาจารย์แนะนำให้ปรับคำ “เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนพระเจนน” และเพิ่มสถานที่ท่องเที่ยว

ภาพ 24 นิสิตปรับการใช้คำ & การออกแบบเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจอน ครั้งที่ 4
 หลังจากได้รับทำแนะนำจากคณาจารย์ พร้อมรับคำแนะนำในการปรับเพิ่มเติมด้านจุดท่องเที่ยว และ
 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจอน

ภาพ 25 นิสิตนำเสนอการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนพระเจอน ครั้งที่ 5
 (แบบเสร็จสมบูรณ์)

INNOVATIVE LEARNING INSTITUTE
UNIVERSITY OF PHAYAO

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยพะเยา
19 หมู่ 2 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000